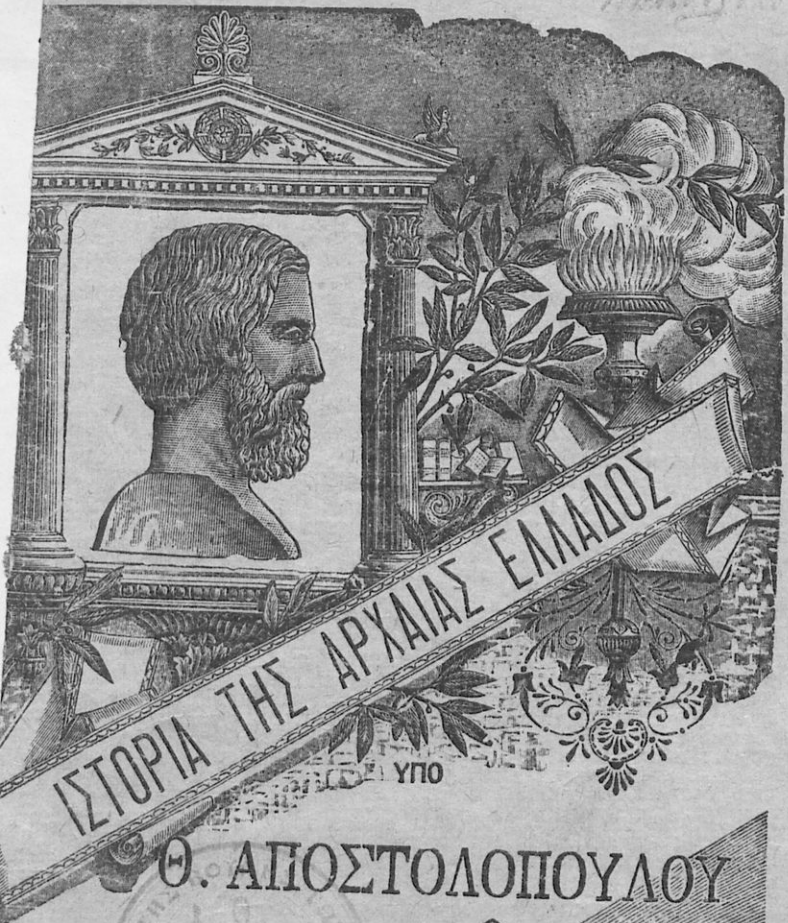

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1103**

Ἐγκριμένη ὑπὸ τοῦ Κράτους

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟ
Θ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1916

Τύποις Θ. Ἀποστολοπούλου

Εγκριμένη υπό του Κράτους τῷ 1915.

9 69 ΠΔΒ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ *Αποστολοπούλου (Θ.)*

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εγκριθείσα τελευταῖον υπό του Κράτους.

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ

ΥΠΟ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Μορφώσατε τὸ ἄτομον, ἐὰν ἐπιθυμῆτε
νὰ δημιουργήσωμεν Πατρίδα ἀληθῶς
ἐλευθέραν καὶ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα.

1916
Αποστολοπούλου

Κατεχωρίσθη ἐν τῷ βιβλίῳ

αὐτῆς ἀριθ. 150 του 20

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

*Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων «Ἀγῆς Ἀθηνῶν» Θ. Ἀποστολοπούλου.

002
ΕΠΣ
ΕΤΡΑ
1903

Η ΙΣΤΟΡΙΑ αὕτη ἐκδοθεῖσα ἡ πρώτη παρῶν τῷ 1883 τσαύτης ἔτυχε ὑποδοχῆς, ὥστε ἐκυκλοφόρησεν ἐπὶ ἔτη πολλὰ εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων ἀντιτύπων. Βραδύτερον, ἔνεκα χαλεπῶν καιρῶν καὶ δυσμενῶν Ἰσχυρῶν, ἀπεκλείσθη τῆς κυκλοφορίας, καίτοι ἐχρησίμευσεν ὡς βραχίς εἰς πλείστοις πρὸς οὐρανὸν ὁμοίων ἐγχειριδίων. Τελευταῖον δ' ἐνεκρίθη πάλιν τρίτην φορὰν ἐπὶ νέαν **πενταετίαν**, ἐπιαιουμένη ὑπὸ τῶν κ. Κριτῶν, οὔτως πρὸς τοῖς ἄλλοις γράφου-
σιν ἐν τῇ ἐκδόσει των, ὅτι «τὴν ἱστορίαν ταύτην διακρίνει σαφήνεια καὶ γλῶσσα ἀφελής, ἀργόζουσα μαθηταῖς γ' τάξεως δημοτ. σχολείων». Ἐλπίζομεν, ὅτι οἱ κ. διδάσκαλοι δὲν ἐλησμόνησαν τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν Ἀποστολοπούλου, δι' ἧς πεντακόσαι χιλιάδες Ἑλληνοκαίδων ὑπολογίζομεν ὅτι ἐδιδάχθησαν μέχρι τοῦδε τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς ἐνδόξου Πατρίδος ἡμῶν.

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσιν ἐν μὲν τῇ ἔμπροσθεν σελίδι τὴν σφραγίδα τῆς ἰδιοχείρου ὑπογραφῆς τοῦ ἐκπονήσαντος τότε τὸ βιβλίον, ἐν δὲ τῇ παρούσῃ τὴν σφραγίδα ταύτην.

Α — 0 — 02 — ρι
Β — η — 04 — ρι
Ο — 9 — 06 — ρι
Σ — 0 — 11 — ρε
Τ — 0 — 15 — ρη

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Διὰ τί καλούμεθα Ἕλληνας.

1. Ἡ Χώρα, τὴν ὅποیان κατοικοῦμεν, καλεῖται Ἑλλάς, ἡμεῖς δὲ καλούμεθα Ἕλληνες.

2. Ὀνομάσθη ἡ Χώρα ἡμῶν Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ Ἑλλης, ὅστις ἐμυθολογεῖτο ὡς υἱὸς τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τῆς Πύρρας. Οἱ δύο οὗτοι ἐσώθησαν μόνοι ἐκ τινος ἀρχαιοτάτου κατακλυσμοῦ, τὸν ὅποιον ἔκαμεν ὁ Ζεὺς, θέλων νὰ ἀνανεώσῃ τὸ ἀμαρτήσαν ἀνθρώπινον γένος.

3. Κατὰ τοὺς κατόπιν ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐκαλεῖτο ἡ χώρα Πελασγία καὶ οἱ κάτοικοι Πελασγοί, λαβόντες τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τινος βασιλέως τῆς Ἀρκαδίας, ὅστις ὀνομάζετο Πελασγός. Οὗτος μετ' ἄλλων ὀπαδῶν του ἐκ τῆς Θράκης κατήλθε διὰ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνθα ἐβασίλευσεν ἐν Ἀρκαδίᾳ. Οἱ ὑπήκοοι του ἔξω ἐν ἀρχῇ διεσπαρμένοι εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰ δάση, τρεφόμενοι δι' ἀγρίων χόρτων καὶ ἀγρίων καρπῶν.

4. Ὁ Πελασγός ἔμωσ ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ τρέφονται μὲ καλλιτέραν τροφήν, νὰ κτίζωσι κτίρια καὶ πόλεις, νὰ ἐνδύονται μὲ δέματα ζῶων καὶ πολλὰ ἄλλα χρήσιμα πράγματα. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ ἀμαθεῖς οὗτοι ἄνθρωποι ἔγειναν ἡμερώτεροι.

5. Τὰ ὑψηλὰ καὶ στερεὰ τείχη, τὰ ὅποια ἐκτίζον οἱ Πελασγοί, θέτοντες μεγάλους καὶ ἀκατεργάστους λίθους τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἄνευ ἄμμου καὶ ἀσβέστου, ὀνομάζονται Πελασγικὰ ἢ Κυκλώπεια τείχη.

6. Ὀνομάζονται δὲ Κυκλώπεια, διότι μόνον ἄνδρες ἰσοδύναμοι πρὸς τοὺς Κύκλωπας ἠδύναντο νὰ μεταφέρωσι καὶ τοποθετῶσι τόσον μεγάλους λίθους. Ἦσαν δὲ οἱ Κύκλωπες, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἄνδρες ἄγριοι καὶ πελώριοι καὶ πολὺ ἰσχυροί, ἔχοντες εἰς τὸ μέτωπον ἕνα μόνον ὀφθαλμὸν κυκλοτερῆ, ἐξ οὗ καὶ ὀνομάζοντο Κύκλωπες.

7. Κατεσκευάζον δὲ τὰ τείχη ταῦτα οἱ Πελασγοί, ἵνα προφυλάσσωνται ἀπὸ τοῦς διαφόρους ἐχθρικοῦς λαοῦς. Σφίζονται δὲ καὶ σήμε-

ρον τοιαῦτα τείχη εἰς τὰς Μυκήνας παρὰ τὸ Ἄργος, εἰς τὴν Τίρυνθα παρὰ τὸ Ναύπλιον καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

2. Ξένοι ἐπίσημοι ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἔφεραν τὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

1. Ὁ Πελασγὸς εἶδομεν ὅτι ἐδίδαξε καλὰ τινα πράγματα τοῖς ὑπηκόοις του. Μετὰ τὸν Πελασγὸν ἦλθον χάριν ἐμπορίου ἢ δι' ἄλλους λόγους καὶ ἄλλοι ξένοι ἄνθρωποι εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ ὅποιοι ἔφεραν εἰς αὐτὴν τὸν πολιτισμὸν ἀπὸ ἄλλα μέρη. Ἐκ τῶν ξένων τούτων ἐπισημότεροι ἦσαν ὁ Κέκροψ, ὁ Δαναός, ὁ Κάδμος καὶ ὁ Πέλοψ.

2. **Κέκροψ.**—Πρῶτος ξένος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦλθεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ὁ Κέκροψ, ὅστις ἐθεμελίωσε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐβασίλευσεν εἰς αὐτάς. Ὁ Κέκροψ εἰσήγαγε τὴν γεωργίαν, ἣ ὅποια δὲν ἦτο ἐν χρήσει ἕως τότε, ἐφύτευσε πολλὰς ἐλαίας καὶ ἀμπέλους, ἐσυνήθισε τοὺς ὑπηκόους του νὰ τρώγῃσι κρέας καὶ νὰ κατασκευάζωσιν ὑφάσματα ἀπὸ τὰς τρίχας τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν.

3. **Δαναός.**—Μετὰ τὸν Κέκροπα ἦλθεν ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Δαναός, ὅστις κατήκησεν εἰς τὸ Ἄργος. Ὁ Δαναός ἐδίδαξε τοὺς Ἀργεῖους νὰ ποτιζῶσι τὰς γαίας τῶν διὰ φρεάτων, νὰ κατασκευάζωσι πλοῖα, καὶ ἄλλας ὠφελίμους γνώσεις· πρὸς τοῦτοις ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ λατρεύωσι τὴν Ἀθηνᾶν, θεὰν τῆς σοφίας, τὴν Δῆμητρα, θεὰν τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τὴν Ἀφροδίτην, θεὰν τῆς ὠραιότητος, καὶ ἄλλους θεοὺς.

4. **Κάδμος.**—Μετὰ τὸν Κέκροπα καὶ Δαναὸν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ Φοινίκης τῆς Ἀσίας ὁ Κάδμος. Ὁ Κάδμος ἐγκατέστη ἐν Βοιωτίᾳ, ἐθεμελίωσε τὰς Θήβας, ἐδίδαξε τοὺς ὑπηκόους του τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, τὰ ὅποια τότε ἦσαν 16 μόνον, ἔμαθεν αὐτοὺς νὰ ἐμπορεύωνται καὶ πολλὰ ἀκόμη ἄλλα ὠφέλιμα πράγματα.

5. **Πέλοψ.**—Πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν Κάδμον ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Πέλοψ ἐκ τῆς Φρυγίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ Πέλοψ ἔλαβε σύζυγον Ἑλληνίδα καὶ ἀπέκτησεν ἐν Ἑλλάδι τόσῃν δύναμιν καὶ φήμην, ὥστε τὸ μέρος, ὅπου οὗτος κατήκησεν, ὠνομάσθη θλον νῆσος τοῦ Πέλοπος ἢ μὲ μίαν λέξιν Πελοπόννησος. Καὶ οὗτος ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους πολλὰς καὶ ὠφελίμους γνώσεις ἐκ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων.

6. Τοιαυτοτρόπως λοιπὸν ἀπὸ τὸν Κέκροπα, τὸν Δαναὸν, τὸν Κάδμον καὶ τὸν Πέλοπα διδαχθέντες πολλὰ πράγματα οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ζῶσιν ὡς ἡμεροὶ ἄνθρωποι καὶ νὰ κάμνωσι προόδους εἰς τὸν πολιτισμὸν.

3. Ἡρακλῆς.

1. Πλήν τῶν ἐπισήμων ξένων ἀνδρῶν, περὶ τῶν ὁποίων εἶπομεν, ἀνεδείχθησαν καὶ Ἕλληνες ἐπίσημοι, ὠφελήσαντες καὶ τιμήσαντες τὸ ἔθνος τῶν διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ διὰ τῶν καλῶν καὶ γενναίων πράξεών των. Διὸ καὶ ὠνομάσθησαν ἥρωες καὶ ἡμίθεοι· διότι ἐπιστεύετο, ὅτι εἴτε ὁ πατὴρ αὐτῶν εἴτε ἡ μήτηρ ἦτο θεός τις ἢ ὅτι κατήγετο ἐκ θεῶν.

Τούτων περιφημότεροι ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Θησεύς.

2. Ὁ Ἡρακλῆς ἐγεννήθη ἐν Θήβαις. Οἱ γονεῖς του Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη κατήγοντο ἐξ Ἄργους, ἐβασίλευον δὲ τῶν Θηβῶν. Οἱ ἀνθρωποι ὅμως θαυμάζοντες τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἡρακλέους ἐπίστευον, ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀλκμήνης. Ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἐτι ἡλικίας ἔδειξεν, ὅτι ἔμελλε νὰ γείνη ἀνδρειότατος ἀνὴρ, διότι, ἐν ᾧ ἀκόμη ἦτο βρέφος, ἐπνίξε διὰ τῆς μιᾶς μόνον τῶν χειρῶν του δύο φοβεροὺς ὄφεις, εἴτινες ὤρμησαν νὰ τὸν φάγωσιν εἰς τὸ λίκνον του (κούριαν).

3. Ὁ Ἡρακλῆς εἶχε μεγάλην ἀνδρείαν ψυχῆς καὶ ρωμαλεότητα σώματος. Ἐδιδάχθη ἐγκαίρως τὴν χρῆσιν τοῦ τόξου, τὴν πάλην, τὴν ἀρματηλασίαν, τὴν ὀπλομαχίαν καὶ τὴν κιθαρῳδίαν. Ἐξετέλεσε δὲ πολλὰ ὑπεράνθρωπα κατορθώματα. Οἷον ἐφόρευεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Κιθαιρῶνος ἓνα φοβερὸν λέοντα, τοῦ ὁποίου ἐφόρει κατόπιν τὸ δέρμα, εἰς δὲ τὰς χεῖρας ἔφερε πάντοτε τὸ ρόπαλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφόρευεν αὐτόν.

4. Οἱ 12 ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους. — Ἀλλὰ τὰ περιφημότερα κατορθώματα τοῦ Ἡρακλέους εἶναι αἱ καλούμενοι 12 ἄθλοι, τοὺς ὁποίους ἐξετέλεσε κατὰ διαταγὴν τοῦ Εὐρυσθέως, ὅστις ἦτο βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν. Ἦτο δὲ ἠναγκασμένος ὁ Ἡρακλῆς νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν Εὐρυσθέα, διότι ἡμέραν τινα δογισθεὶς μανιωδῶς, ἐφόρευσε τοὺς ἰδίους του υἱοὺς ἀτακτήσαντας. Τὸ μαντεῖον δὲ τῶν Δελφῶν, εἰς ὃ μετανοῶν διὰ τὴν πράξιν του μετέστη ἓνα καθαρισθῆ, τὸν διέταξε νὰ ἐκτελῇ τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως Εὐρυσθέως. Καὶ

α) Κατεδίωξε διὰ τῶν βελῶν καὶ τοῦ ροπάλου ἔπειτα δὲ συνέλαβε καὶ ἐπνίξε διὰ τῶν χειρῶν του ἓνα καταστρεπτικώτατον λέοντα, ὅστις εὕρισκετο ἐν Νεμέᾳ τῆς Ἀργολίδος.

β) Ἐφόρευσε τὴν Λερναίαν ὕδραν, ἧτις ἦτο ὄφις ἔχων ἐννέα κεφαλὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μεσαία ἔθεωρετο ἀθάνατος· διηπάτο δὲ ὁ ὄφις οὗτος εἰς τὴν λίμνην Λέρνην καὶ κατέστρεφε τὰς γαίας τὰς παρὰ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς ἐφθασεν εἰς τὴν λίμνην Λέρνην, ἡ ὕδρα ὤρμησεν ἐναντίον του. Ἄλλ' ὁ Ἡρακλῆς

προχωρήσας έβαλε τόν πόδα του εις τήν κοιλίαν τής υδρας και διά του ροπαλού κατέστρεψε τās κεφαλās αútης· άλλ' εις τήν θέσιν τής αποκοπτομένης κεφαλής έφύτρωνον άμέσως δύο άλλαι. Τότε ο 'Ηρακλής προσεκάλεσεν εις βοήθειάν του τόν ήνολοχον και άνεψιόν του 'Ιόλαον. Καί, έν ο̄ ο 'Ηρακλής απέκοπτεν έκάστην κεφαλήν, ο 'Ιόλαος διά δαυλού έκαie τó μέρος αυτό, ώστε δέν έφύτρωνε πλέον άλλη κεφαλή. Κατ' αútόν τόν τρόπον απέκοψεν ολας τās κεφαλās και τελευταίον τήν μεσαίαν άθάνατον κεφαλήν, τήν όποίαν έθαψεν υπό τινα μέγαν βράχον. Εις τó αίμα δέ τής 'Υδρας ταύτης ο 'Ηρακλής έθαψε τά βέλη του, διά να καταστήση αútá μάλλον φαρμακερά και θανατηφόρα.

γ') 'Επί του Μαινάλου όρους τής 'Αρκαδίας συνέλαβε μετά άγώνων ένός έτους και μετεκόμισεν εις Μυκήνας ζωντανήν τήν έλαφον τής θεās 'Αρτέμιδος, ήτις είχε χρυσά κέρατα και χαλκίνους πόδας.

δ') Συνέλαθεν επί του όρους 'Ερυμάνθου τής 'Αρκαδίας και έφερε ζώντα εις τās Μυκήνας τόν 'Ερυμάνθιον κάπρον (άγριοχοιρον).

• Ο 'Ηρακλής

ε'). 'Εκαθάρισεν έν μιᾷ ήμέρᾳ τά βουστάσια του Αυγείου, βασιλέως τής 'Ηλίδος, εκ τής κόπρου χιλιάδων βοών και προβάτων, ήτις έσφραύετο εκεί επί πολλά έτη και τήν όποίαν ουδέis ήδύνατο να καθάριση. Κατώρθωσε δέ τούτο, αφού έστρεψε τó ρεύμα των ποταμών Πηνειού και 'Αλφειού, των όποιων τά ύδατα παρέσυραν τήν κόπρον εις τήν θάλασσαν.

ς') 'Εφόνευσε τās Στυμφαλίδας όρνεις, αίτινες είχαν πτέρυγας, ράμφη και όνυχας χαλκούς, ήσαν άνθρωποφάγοι και κατέστρεφον τά περιχώρα τής Στυμφαλίδας λίμνης.

ζ') 'Εφερεν εις Μυκήνας ζώντα τόν άγριον και πυρίπνοον ταύρον τής Κρήτης· ούτος έλευθερωθείς υπό του Εύρουσθέως κατέστρεψε τήν Πελοπόννησον, ελθών δέ διά του 'Ισθμού εις Μαραθώνα τής 'Αττικής συναλέθη υπό του Θησεώς.

η') Συνέλαβε τās τέσσαρας άνθρωποφάγους ίππους του Διομήδους, βασιλέως τής Θράκης, τās όποιās έτρεφον με τās σάρκας των ζένων, όσους ή τριχymία έρριπτεν επί τής παραλίας· έφόνευσε δέ και

τὸν Διομήδη, τὸν ὅποιον ἔρριψεν ὡς τροφήν εἰς τὰς ἰδίας του ἵππους. Τὰς ἵππους ταύτας ὠδήγησεν εἰς Μυκήνας· ἀλλ' ἔκειθεν ἀπολυθεῖσαι αὐταὶ κατόπιν εἰς τὸ ὄρος Ὀλυμπον κατεσπαράχθησαν ὑπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων.

θ') Ἐνίκησε τὰς Ἀμαζόνας, αἵτινες ἦσαν ἔθνος ἀρειμανίων καὶ πολεμικῶν γυναικῶν παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ ἠδύνατο νὰ ἰππεύωσι καὶ νὰ πολεύωσιν ἀριστα. Φονεύσας δὲ τὴν βασίλισσαν τῶν Ἀμαζόνων Ἴππολύτην ἔλαβε τὴν πολύτιμον αὐτῆς ζώνην καὶ ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὸν Εὐρυσεῖα, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς θυγατρὸς του Ἀδμήτης.

ι') Ἐφόνευσε παρὰ τὴν Ἰσπανίαν τὸν Γηρυόνην, ὅστις ἦτο τέρας, ἔχον τρία σώματα, ἕξ χεῖρας, ἕξ πόδας καὶ δύο πτέρυγας, καὶ μετεκίμισε τὴν ἀγέλην τῶν βοῶν αὐτοῦ εἰς Μυκήνας. Ὁ Εὐρυσεύς δὲ προσέφερεν αὐτὰς θυσιάς εἰς τὴν Ἥραν, τὴν προστάτιδα αὐτοῦ.

ια') Ἦρπασε τὰ χρυσὰ μῆλα, τὰ φυλασσόμενα ἐν τῇ ἐν Ἀφρικῇ κήπῳ τῶν Ἐσπερίδων ὑπὸ ἀθανάτου καὶ ἀκοιμήτου δράκοντος.

ιβ') Κατέβη εἰς τὸν Ἄδην διὰ τῆς ἐν τῇ ἀκρωτηρίῳ Ταινάρῳ καταβάσεως καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὸν κόσμον ἀλυσίδετον τὸν φύλακα τοῦ Ἄδου Κέρβερον, ὅστις ἦτο κύων ἔχων τρεῖς κεφαλὰς. Ἀφοῦ δὲ ἐπέδειξεν αὐτὸν εἰς τὸν Εὐρυσεῖα, τὸν ἐπανέφερε πάλιν εἰς τὸν Ἄδην.

5. Ἠλευθέρωσε δὲ καὶ τὸν φίλον αὐτοῦ Θησεῖα, ὅστις ἔκρατετο ἐν τῇ Ἄδῃ ὑπὸ τοῦ θεοῦ Πλούτωνος δι' ἀσεβῆ τινα πράξιν του.

6. Οὗτοι εἶναι οἱ δώδεκα ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους. Ἐκτὸς ὅμως τούτων διέπραξε καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώματα, ἀναδειχθεὶς εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι τὰ ἀγάλματα καὶ αἱ εἰκόνες, αἱ ἐκπροσωποῦσαι πᾶσαν πρᾶξιν τοῦ Ἡρακλέους καθ' ἕλον του τὸν βίον. Πολλαχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ναοὶ τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐτελοῦντο ἑορταὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Ἐπιστεῦετο δέ, ὅτι ἀνελήφθη εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἐπὶ μεγάλῃ πυρᾷ ἐν τῇ κορυφῇ τῆς Οἴτης· κατετάχθη δὲ μεταξὺ τῶν θεῶν.

4. Θησεύς.

1. Πλὴν τοῦ Ἡρακλέους ἕτερος ἦρως ὀνομαστός ἦτο ὁ φίλος του Θησεύς. Πατὴρ τοῦ Θησεῦς ἦτο ὁ Αἰγεύς, βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ μήτηρ ἡ Αἰθρα, θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Τροιζῆνος Πιπθέως.

2. Ὁ Αἰγεὺς μετέβη ἐξ Ἀθηναίων εἰς Τροιζῆνα καὶ ἐνουμφεῦθη ἐκεῖ τὴν Αἰθραν. Ὅτε δὲ ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ οὗτος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐκάλεσεν ἔξω τῆς πόλεως ἰδιαιτέρως τὴν Αἰθραν, ἔγκυον οὖσαν, καὶ ἐκεῖ ἐνώπιόν τῆς ἔθεσεν ὑποκάτω μεγάλῃς πέτρας τὰ ὑποδήματα του καὶ τὸ ξίφος καὶ τῇ εἶπεν· «Ἄν γεννήσῃς υἱόν, νὰ εἴπῃς

εις αὐτόν, εἴταν μεγαλώσῃ, νὰ κυλίσῃ τὴν πέτραν ταύτην, νὰ λάβῃ τὰ σανδάλια καὶ τὸ ξίφος καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας».

3. Ἐγεννήθη ὁ Θησεύς, καὶ, ὅτε ἔγεινε 16 ἐτῶν, ἡ μήτηρ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν πέτραν καὶ τῷ εἶπε τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς τοῦ Αἰγέως Ὁ Θησεύς τότε ἐκύλισε τὸν λίθον, ἔλαβε τὰ σανδάλια καὶ τὸ ξίφος καὶ ἐξεκίνησε διὰ τὰς Ἀθήνας.

4. Ἡ μήτηρ καὶ ὁ πάππος του συνεβούλευον αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας διὰ θαλάσσης, διότι ἡ κατὰ ξηρὰν ἑδὸς ἦτο πλήρης ληστῶν καὶ θηρίων. Ὁ Θησεύς ἔμως προετίμησε νὰ μεταβῇ διὰ ξηρᾶς, διὰ νὰ φονεύσῃ τοὺς ληστὰς καὶ τὰ θηρία καὶ εὐεργετήσῃ τοὺς κατοικοὺς τῶν μερῶν ἐκείνων. Καὶ

α') Εἰς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἐφόνευσε τὸν κακοῦργον *Περιφίτην*, ὅστις ἐλέγετο καὶ *Κορινθίης*, διότι διὰ σιδηροῦ ῥεπάλου (κορύνης) ἔθραυε τὰς κεφαλὰς τῶν διαβατῶν.

β') Εἰς τὸν Ἴσθμόν τῆς Κορίνθου ἐφόνευσε τὸν κακοῦργον *Σίνν* τὸν *Πιτυοκάμπτην*, ὅστις διεμέλιζε τοὺς διαβάτας, κάμπτων δύο πίτυας (πέυκας), δένων εἰς αὐτὰς τὰ μέλη τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔπειτα ἀφίνων αὐτὰς ἐλευθέρως.

γ') Πρὸ τῆς Μεγαρίδος ἐφόνευσε τὸν *Σκείρωνα*, ὅστις ἔκ τινος βράχου ἀποτόμου ἐκρήμνιζε τοὺς διαβάτας εἰς τὴν θάλασσαν· ἔκτοτε δὲ οἱ ἀπόκρημνοι ἐκεῖνοι βράχοι καλοῦνται *Σκειρωνίδες Πέτραι* (κοινῶς νῦν *Κακὴ Σχάλα*).

δ') Πλησίον τοῦ Κηφισοῦ ποταμοῦ τῆς Ἀττικῆς ὁ Θησεύς ἐφόνευσε τὸν ληστήν *Προκορούστην*, ὅστις ἠνάγκαζε τοὺς διαβάτας νὰ ἔξαπλωθῶσιν ἐπὶ σιδηρᾶς κλίνης, καὶ, ἂν μὲν ἦσαν μακρότεροι, ἀπέκοπτε τοὺς πόδας των, ἂν δὲ ἦσαν βραχύτεροι, ἐτέντωνεν αὐτοὺς μέχρις ἐξαρθρώσεως, ἐπιφέρων οὕτω τὸν θάνατον.

5. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Θησεύς ἀπῆλλαξε τὴν Κοινωνίαν ἀπὸ τῶν τεράτων τούτων. Φθάσας δ' εἰς Ἀθήνας ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη μετὰ χαρᾶς καὶ τὸν ἀνεκήρυξε διάδοχόν του.

6. Ὁ **Μινώταυρος**.— Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον τῶν ἔργων τοῦ Θησεῦς, διὰ τὸ ὅποιον κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ τὴν μεγάλην ἀγάπην τῶν Ἀθηναίων, εἶναι ὅτι ἀπῆλλαξεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ φόρου, τὸν ὅποιον ἐπλήρωνον κατ' ἔτος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Κρήτης Μίνωα.

7. Ὁ Μίνως πολεμήσας καὶ νικήσας τοὺς Ἀθηναίους, ἐπειδὴ ἐφόνευσαν τὸν υἱόν του Ἀνδρόγεων εἰς τινα πανήγυριν, ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ στέλλωσι κατὰ ἐννέα ἔτη ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ παρθένους ἐκ τῶν καλλιτέρων οἰκογενειῶν, ἵνα ῥίπνῳνται ὡς τροφή εἰς τὸν *Μινώταυρον*· οὗτος ἦτο τέρας, ἔχον κεφαλὴν ταύρου καὶ σῶμα ἀνθρώπου, ἕξῃ δὲ

έντος ἀπεράντου καὶ πολυπλόκου σπηλαίου, τὸ ὅποιον ἐκαλεῖτο λαβύρινθος. Εἶχε δὲ κατασκευάσει τὸν λαβύρινθον τοῦτον ὁ περίφημος τεχνίτης Δαίδαλος, ὅστις ἦτο Κρής.

8. Ὅτε λοιπὸν ἐπλησίασεν ὁ καιρὸς νὰ σταλῶσιν οἱ 7 νέοι καὶ αἱ 7 παρθένοι, ὁ Θησεύς λαβὼν τὴν ἄδειαν τοῦ πατρὸς του καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοῦ βαρέος τούτου καὶ ἀδίκου φόρου, μετέβη καὶ αὐτὸς εἰς Κρήτην.

9. Τὸ πλοῖον ἀπέπλευσε μὲ μέλανα ἰστία, ὁ δὲ Θησεύς ἐνεθάρρυνε τὸν πατέρα του, καὶ ὑπισχνεῖτο λέγων ὅτι θὰ φονεύσῃ τὸ θηρίον καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ μὲ λευκὰ ἰστία.

10. Ὅτε τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς Κρήτην, ἔσπευσαν πολλοὶ νὰ ἴδωσι τοὺς νέους καὶ τὰς παρθένας· μετὰξὺ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Μίνως Ἀριάδνη, ἣτις ἠγάπησε τὸν Θησεά καὶ ἐδοήθησεν αὐτὸν νὰ φονεύσῃ τὸν Μινώταυρον· διότι ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νῆμα (μίτον), διὰ τοῦ ἔποιοι ὀδηγούμενος ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ τοῦ λαβυρίνθου, ἀφοῦ πρότερον ἀπέκοψεν ἐν αὐτῇ τὴν κεφαλὴν τοῦ θηρίου.

11. Ὁ Θησεύς ἐπιστρέφων εἰς Ἀθήνας ἐλησμώνησεν ἐκ τῆς μεγάλης αὐτοῦ χαρᾶς νὰ ἀλλάξῃ τὰ μέλανα ἰστία τοῦ πλοίου, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν πατέρα του Αἰγέα. Ὁ δὲ Αἰγεύς, ὅστις ἐκάθητο πλησίον τοῦ Σουνίου ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου καὶ ἀνέμενε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλοίου, ἰδὼν τὰ μέλανα ἰστία καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱὸς του ἀπέθανεν ἐν Κρήτῃ, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη. Ἐκτοτε δὲ ἡ θάλασσα αὕτη ὀνομάζεται Αἰγαῖον πέλαγος.

12. Ὁ Θησεύς πολὺ ἐλυπήθη, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του. Οἱ Ἀθηναῖοι δὲ ὑπεδέχθησαν τὸν Θησεά καί, θαυμάσαντες τὴν αὐτὰρ νῆσιν καὶ ἀνδρείαν αὐτοῦ, ἀνεκήρυξαν αὐτὸν ἀμέσως βασιλέα των.

13. Ὁ Θησεύς, γενόμενος βασιλεὺς, ἤγνωσε τοὺς δώδεκα αὐτονόμους δήμους τῆς Ἀττικῆς. Συνέστησε δὲ καὶ τὰ Παναθήναια, ἅτινα ἦσαν μεγάλα ἑορταὶ πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, κατὰ τετραετίαν τελούμεναι.

14. Βραδύτερον ὅμως, συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ μισηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὁ Θησεύς, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν νῆσον Σκύρον, ἐνθα ὁ βασιλεὺς Λυκομήδης ἐφόνευσεν αὐτὸν, κρημνίσας δολίως ἀπὸ ὑψηλοῦ τινος βράχου.

15. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν αὐτὸν μετὰ θάνατον ὡς ἡμίθεον. Μετὰ παρέλευσιν δὲ πολλῶν ἐτῶν Κίμων ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἐκόμισεν ἐκ Σκύρου εἰς Ἀθήνας τὰ ὄστα τοῦ Θησεῶς, τὰ ἔποια ἔθεσαν ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς ναοῦ, τὸν ὅποιον ἀνήγειραν τότε καὶ ὁ ἔποιος σφίζεται μέχρι σήμερον καλούμενος Θησεῖον.

5. Οιδίπους.

1. Ἐτερος ἦρως τῆς ἀρχαιοτάτης ἐκείνης ἐποχῆς εἶναι ὁ Οἰδί-
πους, ὅστις ἐφόνευσε πολλοὺς ληστές καὶ κακούργους, δυστυχῶς
ὁμῶς καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα του Λαίου.
2. Ὁ Λαῖος ἦτο βασιλεὺς τῶν Θηβῶν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε τέκνα,
ἠρώτησε τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἂν θὰ ἀποκτήσῃ· ἐκεῖνο δ' ἀπε-
κρίθη, ὅτι θὰ ἀποκτήσῃ υἱόν, ὃ ὁποῖος θὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του
καὶ θὰ νυμφευθῇ τὴν μητέρα του. Ἡ μήτηρ του ὠνομάζετο Ἰοκάστη.
3. Πραγματικῶς ὁ Λαῖος ἀπέκτησε τέκνον, τὸ ὁποῖον ἔμῳς, ἔνεκα
τοῦ χρησμοῦ, παρέδωκεν εἰς τοὺς ποιμένας, ἵνα τὸ ἐκθέσωσιν ἐπὶ
τοῦ ὄρους Κιθαίρωνος καὶ ἀπολεσθῇ. Οἱ ποιμένες ἐτρέφθησαν τοὺς
πόδας του καὶ τὸ ἐκρέμασαν ἀπὸ τινος δένδρου. Ἐν ᾧ δ' ἔκλειεν,
ἀνεῦρεν αὐτὸ βοσκὸς τις τοῦ βασιλέως τῆς Κορίνθου Πολύβου, τὸ
ἔλαβε καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸν Πόλυβον. Ὁ Πόλυβος δὲ τὸ ὠνόμασεν
Οἰδίποδα, ἔνεκα τῶν ἐξωγκωμένων ποδῶν του, καὶ τὸ ἀνέθρεψεν ὡς
ἴδιον τέκνον, διότι ἦτο ἄτεκνος.
4. Ὁ Οἰδίπους μεγαλώσας ἔμαθεν ἀπὸ τινος ἐμῆλικόν του, μὲ
τὸν ὁποῖον ἔτυχε νὰ φιλονεικήσῃ, ὅτι εἶναι υἱὸς ἔκθετος, ἐλυπήθη
διὰ τοῦτο καὶ μετέβη εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἵνα ἐρωτήσῃ.
5. Τὸ μαντεῖον ἀπήντησε νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα, διότι
θὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του καὶ θὰ νυμφευθῇ τὴν μητέρα του. Νο-
μίσας δὲ ὅτι πατὴρς του ἦτο ἡ Κόρινθος, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ὑπάγῃ
πλέον ἐκεῖ, ἀλλ' εἰς τὰς Θήβας.
6. Καθ' ὁδὸν ὁμῶς συναντᾷ τὸν Λαῖον, ὅστις μετέβαιεν ἐφ' ἀριά-
ξις εἰς τὸ μαντεῖον, ἵνα ἐρωτήσῃ πῶς θὰ ἠδύνατο ν' ἀπαλλάξῃ τὰς
Θήβας ἀπὸ ἐν τέρας, τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο Σφίγξ. Ἡ Σφίγξ εἶχε κε-
φαλήν, στήθος καὶ φωνὴν γυναικῆς, σῶμα, πόδας καὶ οὐρὰν λέον-
τος, πτέρυγας δὲ ἀετοῦ. Ἐκάθητο δὲ ἐπὶ βράχου ἔξω τῶν Θηβῶν
καὶ προέτεινεν ἐν αἰνίγμα εἰς τοὺς διαβάτας· ἐπειδὴ δὲ οὗτοι δὲν
ἔλυον αὐτό, τοὺς ἔτραψε.
7. Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν Λαῖος καὶ ὁ Οἰδίπους συνητήθησαν εἰς
στενὸν τι μέρος τῆς ὁδοῦ, Ἐπειδὴ δὲ ὁ Οἰδίπους δὲν παρεμέρισε
ταχέως, ὃ ὑπηρέτης τοῦ Λαίου ἐκτύπησεν αὐτόν. Τότε θυμωθεὶς ὁ
Οἰδίπους φονεύει καὶ τὸν ὑπηρέτην καὶ τὸν Λαῖον, χωρὶς νὰ γνω-
ρίξῃ ὅτι ἦτο πατὴρ του.
8. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λαίου βασιλεὺς τῶν Θηβῶν ἐγένετο ὁ
Κρέων, ἀδελφὸς τῆς βασίλισσης Ἰοκάστης. Οὗτος διεκήρυξεν,
ὅτι θὰ δώσῃ σύζυγον τὴν Ἰοκάστην καὶ τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν
εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θὰ δυνηθῇ νὰ φονεύσῃ τὴν Σφίγγα.

9. Ὁ Οἰδίπους μαθὼν τοῦτο μεταβαίνει εἰς τὴν Σφίγγα, ἣτις τῷ λέγει: «Ποῖον ζῷον εἶναι τὴν μὲν πρῶταν τετράπουν, τὴν δὲ μεσημβρίαν δίπουν, τὴν δὲ ἐσπέραν τρίπουν;». Ὁ Οἰδίπους σκεφθεὶς ἀπήντησεν, ὅτι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, νεογνόν, ἀνήρ, γέρον.

10. Τότε ἡ μὲν Σφίγξ ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ βράχου καὶ ἐφρονεύθη, ὁ δὲ Οἰδίπους ἔλαβεν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ σύζυγον τὴν μητέρα του Ἰοκάστην καὶ τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν.

11. Ἄλλ' ἕνεκα τῶν ἀνοσιουργημάτων του τούτων ἤρχισαν νὰ συμβαίνωσι πολλὰ καὶ μεγάλα δυστυχήματα εἰς τὰς Θήβας. Τὸ δὲ μαντεῖον ἐρωτηθὲν περὶ τούτου εἶπεν, ὅτι αἴτιος εἶναι αὐτός, διότι ἐφόνευσε τὸν πατέρα του καὶ συνεζεύχθη τὴν μητέρα του.

12. Τότε ὁ μὲν Οἰδίπους ἐτύφλωσεν ἑαυτὸν μόνος, ὡδήγειτο δὲ εἰς διάφορα ἄγνωστα μέρη ὑπὸ τῆς ἀτυχοῦς κόρης του Ἀντιγόνης, ἣ δὲ σύζυγός αὐτα τε καὶ μήτηρ αὐτοῦ Ἰοκάστη ἐκρεμάσθη μόνη καὶ ἀπέθανε.

13. Ὁ Οἰδίπους περιπλανώμενος ἔφθασε μέχρις Ἀθηνῶν, ἔπου καὶ ἀπέθανε, τυχὼν τῶν περιποιήσεων τοῦ φίλου του Θησέως.

14. Οὗτοι, ἦτοι ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Οἰδίπους καὶ ἄλλοι ἀκόμη, ἦσαν οἱ ἥρωες ἢ ἡμίθεοι τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς.

6. Πρώτη ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων εἰς ξένους τόπους.

1. Ἡ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία. — Οἱ ἥρωες τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ ἐτακτοποιήσαν τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα τῆς πατρίδος, ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν των καὶ ἔξω αὐτῆς.

2. Μακρὰν τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξετείνετο χώρα, ἣτις ἐκαλεῖτο Κολχίς. Βασιλεὺς δὲ τῆς Κολχίδος ἦτο τότε ὁ Αἰήτης.

3. Ὁ Αἰήτης εἶχεν ἀποκτήσει ἄπειρα πλοῦτη, διότι ἐφόνευσε καὶ ἐλήστευε πάντα ξένον ἔμπορον, ὅστις ἤθελε μεταβῆ εἰς τὸ βασίλειόν του. Πρὸ παντὸς ὁμῶς εἶχεν ἐν δόξῃ χρυσοῦν, τὸ ὅποιον ἐφύλαττεν ἐντὸς δάσους ἀκόμητος δράκων.

4. Περὶ τοῦ χρυσοῦ δόρατος μυθολογοῦνται τὰ ἑξῆς. Ἐν τῷ ὄρησιν τῆς Βοιωτίας βασιλεὺς ἦτο ὁ Ἀθάμας. Ἡ σύζυγός του ἐκαλεῖτο Νεφέλη. Ἀπέκτησαν δὲ δύο τέκνα, τὸν Φοῖβον καὶ τὴν Ἑλλήν.

5. Ὁ Ἀθάμας ἀπέπεμψε τὴν σύζυγόν του Νεφέλην καὶ ἔλαβεν ἄλλην, τὴν Ἰνώ, ἣ ὅποια κατεδίωκε τὰ τέκνα τῆς Νεφέλης καὶ παρεκίνησε τὸν βασιλέα νὰ θυσιάσῃ τὸν Φοῖβον εἰς τὸν Δία.

6. Ἄλλ' ἡ φιλόστοργος μήτηρ Νεφέλη, θέλουσα νὰ σώσῃ τὰ τέκνα της, ἔδωκεν εἰς αὐτὰ ἕνα χρυσοῦν ἀλλοῦ κοῖνόν. διὰ νὰ ἀναδῶσιν ἐπ' αὐτοῦ νὰ μεταβῶσιν εἰς ξένον τόπον. Ἄλλ' ὡς ἐπὶ καὶ ἐπύθηντο εἰς

τὸν μεταξὺ Ἐδρώπης καὶ Ἀσίας στενὸν πορθμὸν, διὰ τοῦ οὐοίου ἐνοῦται ἡ Προποντίς μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

7. Ἀλλ' ἐκεῖ ζαλιθεῖσα ἔπεσεν ἡ Ἑλλη ἐκ τοῦ κριοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη· ἐκ τοῦ ὀνόματός της δὲ ὠνομάσθη ἡ θάλασσα Ἑλλήσποντος. Ὁ Φριξὸς ὅμως, φερόμενος ἐπὶ τοῦ κριοῦ, ἔφθασεν εἰς τὴν Κολχίδα, ὅπου τὸν μὲν κριὸν προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Δία, τὸ δὲ δέρμας αὐτοῦ δῶρον εἰς τὸν Αἰήτην.

8. Ὁ Αἰήτης ἐκρέμασε τὸ χουσοῦν δέρμας εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος τοῦ Ἄρεως, ὅπου τὸ ἐφύλαττεν ἀκοίμητος δράκων, τὸν δὲ Φριξὸν ἐνύμφευσε μὲ μίαν ἐκ τῶν θυγατέρων του.

9. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἦτο βασιλεὺς τῆς Ἰωλκοῦ (τοῦ νῦν Βόλου) ὁ Πελίας, ὅστις εἶχεν ἀνεψιὸν ὀνομαζόμενον Ἰάσωνα.

10. Τὸ δέρμας ἐκεῖνο διατάχθη ὁ Ἰάσων νὰ κομίσῃ εἰς τὸν θεῖόν του Πελίαν, τὸν βασιλέα τῆς Ἰωλκοῦ, ἐὰν ἤθελε νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν. Σκοπὸς τοῦ Πελίου ἦτο νὰ ἀπολεσθῇ ὁ Ἰάσων, διότι χρησμός εἶχεν εἶπει εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ φονευθῇ ἀπὸ μονοσάνδαλον. Ὁ Ἰάσων δ' ἐπανερχόμενος εἰς Ἰωλκὸν ἐκ μακρᾶς ἀπουσίας ἀπώλεσε τὸ ἐν σάνδαλόν του, ἐνῶ διέβαινε τὸν Ἄναυρον ποταμὸν, καὶ ἐπανάγηθε μονοσάνδαλος.

11. Τότε ὁ Ἰάσων, ὑπακούων εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Πελίου, παρεκάλεσε τὸν ναυπηγὸν Ἄργον νὰ κατασκευάσῃ πλοῖον διὰ τὴν ἐκστρατείαν, ὅπερ καὶ ὠνομάσθη Ἄργὸν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ κατασκευαστοῦ· ἡ δὲ ἐκστρατεία κατὰ τῆς Κολχίδος λέγεται Ἄργοναυτικὴ ἐκστρατεία ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πλοίου καὶ οἱ ἐκστρατεύσαντες λέγονται Ἄργοναῦται, ἤτοι ναῦται τῆς Ἄργουδς.

12. Πεντήκοντα ἥρωες ἐπεβιβάσθησαν ἐπὶ τῆς Ἄργουδς καὶ ἐξελίγησαν ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ, πλέοντες κατὰ τοῦ Αἰήτου. Μετὰ τοῦ Ἰάσωνος συνεξστράτευσαν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ περίφημος αἰοῖδς Ὀρφεύς, ὁ Κάστωρ, ὁ Πολυδεύκης, ὁ Τελαμών καὶ ἄλλοι, πενήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἐν ὄλῳ.

13. Διελθόντες τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα ἔφθασαν εἰς τὸν στενὸν πορθμὸν Βόσπορον. Κατὰ τὸ μέρος τῆς ἐξόδου τοῦ Βόσπορου δὲν ἠδύναντο νὰ προχωρήσωσιν, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Διότι ἐκεῖ ὑπῆρχον ἀλεγόγεναι Συμπληγάδες πέτραι, αἱ ὁποῖαι ἦσαν δύο μεγάλοι βράχοι, ἀνοίγοντες καὶ κλείοντες μετὰ μεγάλης ταχύτητος καὶ συγκρούμεναι ἐκάστην φοράν μετὰ πατάγου πρὸς ἀλλήλους. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ πτηνὰ δὲν ἠδύναντο νὰ διέλθωσι τὸ πέραμα.

14. Τότε ὁ μάντις Φινεὺς συνεβούλευσεν αὐτοὺς ν' ἀφήσωσι μίαν περιστερὰν, καί, ἂν αὕτη περάσῃ, τότε νὰ περάσωσι καὶ αὐτοί. Οἱ δύο βράχοι συγκλεισθέντες ἀπέκοψαν μόνον ὀλίγον τὴν οὐρὰν τῆς περι-

στερας. Ἀμέσως κατόπιν μεθ' ἑλης τῆς ταχύτητος διήλθε καὶ ἡ Ἄργω, τῆς ἐποίας συνεκλείσθη καὶ ἐβλάβη ὀλίγον ἢ πρῶμα μόνον. Ἐκτοτε αἱ Συμπληγάδες πέτραι ἔμειναν πλέον κεχωρισμένοι καὶ ἀκίνητοι κατ' ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

15. Οἱ δὲ Ἄργοναῦται προχωρήσαντες ἔφθασαν εἰς τὴν Κολχίδα. Ἐκεῖ δ' Ἰάσων κατώρθωσε διὰ τῶν συμβουλῶν τῆς Μήδειας, ἡ ὁποία ἠγάπησεν αὐτόν, νὰ ἀρπάσῃ τὸ χρυσοῦν δέρασ· ἦτο δὲ ἡ Μήδεια θυγάτηρ τοῦ Αἰήτου καὶ μάγισσα περίφημος.

16. Μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ δέρατος οἱ Ἄργοναῦται παρέλαβον μαζί τιν τὴν Μήδειαν καὶ τὸν ἀδελφόν της Ἄψυρτον καὶ ἀπέπλευσαν εἰς Ἑλλάδα. Ἄλλ' ὁ Αἰήτης ἔσπευσε νὰ τοὺς συλλάβῃ. Τότε ἡ Μήδεια διὰ νὰ σωθῶσιν, ἔκοψε τὸν ἀδελφόν της εἰς τεμάχια καὶ ἐσκόρπιζεν αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ δὲ Αἰήτης, προσπαθῶν νὰ συλλέγῃ τὰ τεμάχια τοῦ υἱοῦ του, ἔδωκεν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Ἄργοναῦτας νὰ ἀπομακρυνθῶσι. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἐπανήλθεν εἰς τὸ βασίλειόν του, ἐκεῖνοι δὲ ἔφθασαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις καὶ κινδύνους εἰς τὴν Ἰωλκόν.

17. Ἄυτη εἶναι ἡ περίφημος Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, διὰ τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐκστρατεύωσι καὶ κατὰ ξένων βασιλείων.

7. Ἄλλη μεγάλη ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων.

1. Τρωικὸς πόλεμος.— Μετὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν τὸ σημαντικώτατον γεγονός εἶναι ὁ Τρωικὸς πόλεμος, τὸν ὁποῖον ἔκαμαν οἱ Ἕλληνες ἐναντίον βασιλείου τινός, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο βασίλειον τῆς Τρωάδος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Τρωάδος ἐλέγετο Πρίαμος, ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ Ἐκάβη.

2. Ἡ Τρωὰς ἢ Τροία ἦτο χώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐκτεινομένη παρὰ τὸν Ἑλλησποντον. Πρωτεύουσα δὲ τῆς Τρωάδος ἦτο ἡ πόλις Τροία, ἣτις ἐλέγετο καὶ ἡ Ἰλιος ἢ τὸ Ἰλιον.

3. Αἰτία τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ καλοῦ βασιλέως Πριάμου ὑπῆρξεν, ὅτι ὁ υἱὸς του Πάρις ἦλθε μὲ τὸν ἐξάδελφόν του Αἰνεΐαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Ἕλληνες τοὺς περιποιήθησαν πολὺ, ἀλλ' ὁ Πάρις ἐφάνη ἀχάριστος καὶ δόλιος. Καὶ ἰδοὺ πῶς.

4. Εἰς τὴν Σπάρτην ἐδασίλευε τότε βασιλεὺς ὀνομαζόμενος Μενέλαος. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἐλέγετο Ἑλένη, ἦτο δὲ ἡ ὡραιότατη πασῶν τῶν γυναικῶν τοῦ κόσμου.

5. Ὁ Πάρις, ὅστις ἐπίσης ἦτο νέος ὡραιότατος, ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου. Ὁ Μενέλαος πολὺ περιποιήθη αὐτόν. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἠναγκάσθη ἕνεκα σπουδαίας

ἐργασίας του νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Κρήτην, ἀφῆκε δὲ ἐντολήν νὰ φιλοξενῶσι τὸν Πάριον μέχρις ὅτου ἐπιστρέψῃ ἐκ Κρήτης.

6. Μόλις ὁμοῦς ἀνεχώρησεν ὁ Μενέλαος, καὶ ὁ Πάρις συμφωνεῖ μετὰ τῆς ἀπίστου συζύγου ἐκείνου Ἑλένης νὰ δραπετεῦσασιν εἰς τὴν Τροάδα. Καὶ ἐδραπέτευσαν, ἀρπάσαντες μάλιστα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Μενελάου.

7. Ὁ Μενέλαος, ἐπιστρέψας ἐκ τῆς Κρήτης, δὲν εὕρισκε οὔτε τὴν Ἑλένην, οὔτε τοὺς θησαυροὺς του. Τρέχει ἀμέσως τότε καὶ λέγει τὸ γεγονός εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀγαμέμνονα, ὅστις ἦτο τότε βασιλεὺς τῶν Μυκηθῶν, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐνδόξους βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι τότε ἦσαν πολλοὶ καὶ ὄχι εἰς, ὅπως εἶναι σήμερον.

8 Ἀπαντες οὗτοι οἱ βασιλεῖς ἀπεφάσισαν διὰ γενικῆς ἐκστρατείας νὰ τιμωρήσασιν τὸν τολμήσαντα νὰ προσβάλῃ τὴν Ἑλλάδα, διότι ἡ ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ἐθεωρήθη ὕβρις καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἀρχιστράτηγον δὲ τῆς μεγάλης ταύτης ἐκστρατείας ἐξέλεξαν τὸν ἀδελφόν τοῦ Μενελάου γενναῖον βασιλέα τῶν Μυκηθῶν Ἀγαμέμνονα.

8. Ἰλῶσις τῆς Τροίας.

1. Συνήθρισαν λοιπὸν καὶ συνεχέντρωσαν ἐν Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας ἅπαντες οἱ βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος ἑκατὸν χιλιάδας στρατοῦ καὶ χίλια διακόσια πλοῖα. Δι' αὐτῶν μετέβησαν καὶ ἐπολιόρκησαν τὴν Τροίαν ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν, ὡς εἶπομεν, τοῦ Ἀγαμέμνονος.

2. Οἱ ὀνομαστότεροι δέ, οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, ἦσαν οἱ Ἀτρεῖδαι Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος· ὁ ἀνδρείοτατος πάντων τῶν Ἑλλήνων Ἀχιλλεύς, βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων· ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης· ὁ σοφὸς Νέστωρ, βασιλεὺς τῆς Πύλου· ὁ πολεμικὸς Διομήδης, βασιλεὺς τοῦ Ἀργους· ὁ πελώριος καὶ ἀνδρείοτατος Αἴας, βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος· ὁ ἕτερος Αἴας ὁ ταχύς, βασιλεὺς τῶν Λοκρῶν· ὁ περιφημὸς εἰς τὸ δόρυ Ἴδομενεύς, βασιλεὺς τῆς Κρήτης· ὁ περιώνυμος Φιλοκτήτης ἐκ Θεσσαλίας· ὁ συνετὸς Παλαμήδης ἐξ Εὐβοίας· ὁ ἀνδρεῖος Πρωτεσίλαος, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν· ὁ πιστὸς καὶ ἀχώριστος φίλος τοῦ Ἀχιλλεύως Πάτροκλος ἐκ Θεσσαλίας καὶ ἄλλοι.

3. Ἡ πολιορκία τῆς Τροίας διήρκεσεν ἐννέα ἔτη, ἔπαυσε δὲ τὸ δέκατον. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο πλείστοι καὶ ὀνομαστότατοι ἐφυνεύθησαν ἑκατέρωθεν. Τὰ φρούρια τῆς Τροίας ἦσαν ὑψηλὰ καὶ ἀκυρήενα. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπελπισθέντες ἀπεράσισαν κατὰ συμβουλήν τοῦ Ὀδυσσεῦς νὰ δωρήσασιν εἰς τοὺς Τρῶας ἓνα μέγαν ξύλινον ἱπ-

πον, ὅστις ὠνομάσθη Δούρειος (=ξύλινος), καὶ νὰ προσποιηθῶν. ἔτι ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς Τρωάδος· τοῦτο δὲ καὶ ἔπραξαν.

4. Ἄλλ' ὁ ξύλινος ἐκεῖνος ἵππος ἦτο τόσον μέγας, ὥστε οἱ Τρῶες ἠναγκάσθησαν νὰ κρημνίσωσι μέρος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως τῶν, ὅπως εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν πόλιν τὸν πελώριον ἵππον, ὅστις δὲν ἐχώρει νὰ εἰσαχθῆ διὰ τῶν πυλῶν τοῦ τείχους.

5. Ὁ δὲ ἵππος οὗτος ἦτο πλήρης ἀνδρῶν ὠπλισμένων, οἵτινες, ἐξεληθόντες καὶ ἀνοίξαντες τὰς πύλας τῆς πόλεως, εἰδοποίησαν περὶ τούτου τοὺς παρὰ τὴν ἐγγὺς νῆσον Τένεδον κεκρυμμένους καὶ παραφυλάττοντας Ἕλληνας.

6. Ὄρμησαν λοιπὸν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πόλιν διὰ τοῦ κρημνισθέντος μέρους τοῦ φρουρίου καὶ διὰ τῶν ἀνοιχθεισῶν πυλῶν καὶ ἐκυρίευσαν αὐτήν. Ἡ πόλις ἔλη ἐκάη. Οἱ Τρῶες κατεσφάγησαν. Ὁ Πρίαμος καὶ ὁ Πάρις ἐφονεύθησαν. Ἡ βασίλισσα Ἐκάδη συνελήφθη αἰχμάλωτος. Καὶ ἡ Ἑλένη, ἡ ὁποία πολὺ ταχέως εἶχε μετανοήσει διὰ τὴν κακίην τῆς πράξιν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην.

7. Καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ πολλοὶ ἐφονεύθησαν. Καὶ ἄλλοι ὑπέφεραν πολλὰ, μέχρις οὗ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ὀδυσσεὺς περιεπλανᾶτο καθ' ὅδον δέκα ἔτη, μέχρις οὗ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰθάκην του.

8. Οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἔδειξαν, ὅτι τιμωροῦσι τοὺς τολμώντας νὰ προσβάλλωσι τὴν πατρίδα τῶν.

9. Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος ἐγένετο περὶ τὸ ἔτος 1200 πρὸ Χριστοῦ. Διήρκεσε δὲ δέκα ἔτη. Τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ τὰ παθήματα τοῦ Ὀδυσσεὺς ἔφαλεν ὁ μέγιστος ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ κόσμου Ὅμηρος εἰς τὰ δύο ποιητικὰ αὐτοῦ ἔργα Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσειαν.

9. Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν.

1. Ὁ Ἡρακλῆς, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἐγεννήθη ἐν Θήβαις· οἱ δὲ γονεῖς του ἦσαν Ἀργεῖοι. Διὰ τοῦτο οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἤθελον νὰ γείνωσιν ἄρχοντες τῆς Πελοποννήσου. Ἄλλ' ἀντὶ τούτου ἀπώλεσαν καὶ αὐτὸ τὸ Ἄργος καὶ ἠναγκάσθησαν ἐπὶ τέλους νὰ ζητήσωσι καταφύγιον εἰς τοὺς Δωριεῖς, οἱ ὅποιοι κατέκουν τὴν Δωρίδα.

2. Ὁ Ἡρακλῆς πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου εἶχεν ἀποθάνει, οἱ δὲ ἀπόγονοι αὐτοῦ, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὴν Δωρίδα, ὠνομάσθησαν Ἡρακλίδαι.

3. Οἱ Ἡρακλίδαι οὗτοι, τῶν ὁποίων ἀρχηγοὶ ἦσαν ὁ Τήμενος, ὁ Κρεσφόντης καὶ ὁ Ἀριστόδημος, συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Δωριέων, εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον, περαιωθέντες διὰ πλοίων ἐκ Ναυ-

πάντου πρὸς τὸ Ῥίον, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτήν, πλὴν τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Ἀχαΐας. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐγένετο 80 περίπου ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας.

4. Ἐμοιράσθησαν δὲ οἱ Ἡρακλεῖδαι τὴν κυριευθεῖσαν χώραν ὡς ἑξῆς: ὁ μὲν Τήμενος ἔλαβε τὴν Ἀργολίδα, ὁ δὲ Κροεφόντης τὴν Μεσσηνίαν, οἱ δὲ δίδυμοι υἱοὶ τοῦ φονευθέντος ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ Ἀριστοδήμου Προκλῆς καὶ Εὐρυσθένης ἔλαβον τὴν Λακωνίαν· ἐκ τούτου δὲ ἐπεκράτησε νὰ ἔχη ἡ Σπάρτη δύο βασιλεῖς, ἓνα ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Εὐρυσθέους καὶ ἓνα ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Προκλέους.

5. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐν τῇ ἱστορίᾳ λέγεται *Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν*, δηλαδὴ ἐπιστροφή τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν πατρίδα τῶν Πελοπόννησον.

6. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Λακωνίας, ὅσοι δὲν ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τῶν Δωριέων, ὠνομάσθησαν *περίοικοι* ἢ *Λακεδαιμόνιοι*. Οἱ τὸ πρῶτον ἀντισταθέντες καὶ κατόπιν ὑποδουλωθέντες ὠνομάσθησαν *Εἰλωτες*. Οἱ εἰλωτες οὗτοι ἦσαν δοῦλοι τῶν νέων κατοίκων τῆς Σπάρτης. Ἐκ τῶν εἰλωτῶν τούτων πολλοὶ ἔφυγον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ εἰς ἄλλα μέρη.

7. Οἱ Σπαρτιάται συχνάκις ὠνομάζοντο καὶ *Λακεδαιμόνιοι*. Ἀλλὰ Σπαρτιάται ἐλέγοντο κυρίως οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Σπάρτης, ἐνῶ Λακεδαιμόνιοι ἐλέγοντο οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων. Ὅστε ἐν τῇ Λακωνικῇ κατοῦχουν οἱ Σπαρτιάται ἢ κύριοι, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἢ περίοικοι καὶ οἱ Εἰλωτες ἢ δοῦλοι.

Η ΣΠΑΡΤΗ

10. Σπαρτιάται καὶ Λυκοῦργος. Νόμοι τοῦ Λυκοῦργου.

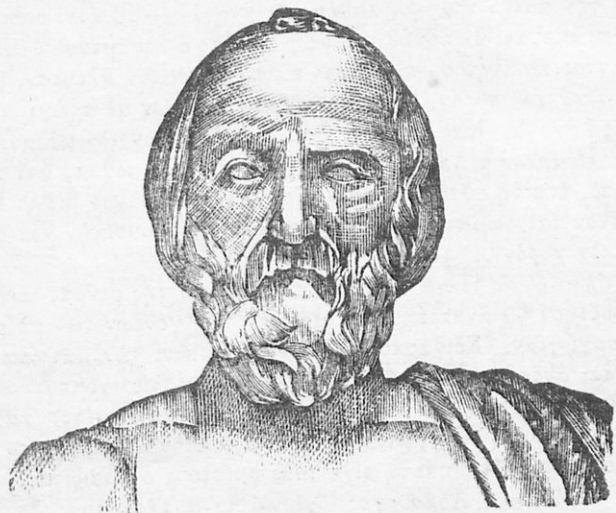
1. Οἱ Ἡρακλεῖδαι μετὰ τῶν Δωριέων εἶπομεν ὅτι κατέλαβον τὴν Σπάρτην, πρωτεύουσαν τῆς Λακωνίας, καὶ ἐδασίλευον αὐτῆς, ἔχοντες δύο βασιλεῖς.

2. Μετὰ τινα ἔτη ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο βασιλέων τῆς Σπάρτης, ὁ καταγόμενος ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Προκλέους καὶ καλούμενος *Πολυδέκτης* ἀπέθανε. Τότε ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πολυδέκτου *Λυκοῦργος*.

3. Ἀλλ' ὁ Πολυδέκτης ἀποθανὼν ἀφήκεν ἔγκυον τὴν σύζυγόν του· αὕτη δὲ μετ' ὀλίγου μῆνας ἔτεκεν υἱόν, τὸν ὅποιον ὁ Λυκοῦργος ὠνόμασε *Χαρίλαον*, ἀνακηρύξας αὐτὸν νόμιμον βασιλέα τῆς Σπάρ-

της. Ὁ Λυκούργος ἐβασίλευσε μόνον ὀκτώ μῆνας, μετὰ τοὺς ὁποίους ὁ θρόνος τῆς Σπάρτης ἀνήκεν εἰς τὸν μικρὸν Χαρίλαον. Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτός ἦτο ἀνήλικος, ἔγεινε κηδεμών του ὁ θεῖός του Λυκούργος. Ὁ Λυκούργος ἠγάπα πολὺ τὸν ἀνεψιόν του Χαρίλαον.

Κατόπιν ὅμως ὁ Λυκούργος ἐσυκοφαντήθη ὡς ἐπιδιώκων αὐτὸς τὴν βασιλείαν καὶ ἐπιβουλεύων τὸν Χαρίλαον καὶ ἠναγκάσθη διὰ τοῦτο νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Σπάρτης. Τότε ἐπὶ δέκα ἔτη περιῆλθε πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἔμαθε τοὺς νόμους πολλῶν ἐθνῶν. Ἐπιστρέψας δὲ κατόπιν εἰς Σπάρτην, συνέταξε σοφοὺς νόμους διὰ τοὺς Σπαρτιάτας.

Ὁ Λυκούργος.

5. Πρῶτον ὁ Λυκούργος ἐνομοθέτησε νὰ κυβερνώσι τὴν Σπάρτην δύο βασιλεῖς, ὅπως καὶ πρότερον, διότι ἀνάκαθεν, ὡς γνωρίζομεν, δύο βασιλεῖς ἐβασίλευον εἰς τὴν Σπάρτην.

6. Δεύτερον ἐνομοθέτησεν οἱ βασιλεῖς νὰ μὴ πράττωσιν, ὅτι ἤθελον, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ἔθετεν ἡ Γερουσία.

7. Ἡ Γερουσία δὲ ἦτο συμβούλιον ἐξ 28 σοφῶν καὶ ἐναρέτων γερόντων, τοὺς ὁποίους εἶχε δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ ὁ λαός, ὅπως καὶ ἡμεῖς σήμερον ἐκλέγομεν τοὺς βουλευτάς μας.

8. Ἐκατὸν τριάκοντα ἔτη μετὰ τὸν Λυκούργον ὁ λαὸς ἐξέλεγε κατ' ἔτος διὰ βοῆς καὶ πέντε ἄλλους ἄρχοντας, οἱ ὅποιοι ἐκαλοῦντο ἔφοροι. Οἱ ἔφοροι κατ' ἀρχὰς εἶχον ἀστυνομικὰ καθήκοντα, ἔπειτα

δὲ ἐπεξετάθη ἡ ἐπιρροή καὶ ἡ δικαιοδοσία των, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἔγειναν ἰσχυρότεροι καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν βασιλέων.

9. Τρίτον ὁ Λυκοῦργος ἀνέθεσεν εἰς τοὺς δυστυχεῖς εἰλωτας τὴν καλλιέργειαν τῆς χώρας, οἱ δὲ Σπαρτιάται μόνον εἰς τὰ ἔπλα ὤφειλον νὰ ἀσκῶνται.

11. Συνέχεια τῶν Νόμων τοῦ Λυκοῦργου.

1. Τέταρτον ὁ Λυκοῦργος ἐνομοθέτησε νὰ τρώγωσιν ὅλοι οἱ πολῖται ἑμοῦ τὴν αὐτὴν τροφήν, καθήμενοι ἀνὰ 15—20 ἄνθρωποι εἰς ἐκάστην τράπεζαν. Ἡ συνήθης τροφή των ἦτο ὁ λεγόμενος μέλας ζωμός. Ἐκαστος πολίτης συνεισέφερεν εἰς τὸ συσσίτιον ἄλευρον, μέλι, σίβυρον, σῦκα καὶ τυρόν. Ὡστε δὲν ἠδύνατο ἄλλος νὰ τρώγῃ κρέας καὶ ἄλλος λάχανα. Καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτρωγον τὸν μέλανα ζωμόν.

2. Πέμπτον ὁ Λυκοῦργος ἀπηγόρευσε τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἐπειδὴ αὐταὶ ἀπήτουν εἰρήνην καὶ ἡσυχον βίον, ἐπέτρεψε δὲ μόνον τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις καὶ τὴν μουσικὴν καὶ ὀρχηστικὴν (τὸν χορόν).

3. Ἐκτον τὰ τέκνα τῶν Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς μικρᾶς των ἡλικίας ἐνομοθέτησε νὰ ἀνατρέφωσιν μακρὰν τῶν γονέων των μὲ μεγάλην σκληραγωγίαν. Ἐδιδάσκοντο δὲ νὰ ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα των, νὰ γίνωσιν ἀνδρεῖοι στρατιῶται, νὰ σέβωσιν τοὺς νόμους καὶ τοὺς μεγαλειτέρους των, νὰ ἀντέχωσιν εἰς τὰς κακουχίας, καὶ πολλὰ ἄλλα ὠφέλιμα πράγματα. Ὅμοιως σχεδὸν ἀνετρέφοντο καὶ αἱ Σπαρτιάτιδες. Ἡ Σπάρτη εἶχε τοὺς ἀρίστους στρατιώτας.

4. Ἑβδομον ὁ Λυκοῦργος, διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας ἔλους ἴσους τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλον, διήρσεσεν ὅλην τὴν χώραν εἰς μερίδια ἴσα, Ἐκαστος δὲ Σπαρτιάτης ἔλαβε διὰ κλήρου ἕν μερίδιον γῆς, τὸ ὅποιον ἐκαλλιέργουν οἱ εἰλωτες. Τὸ μερίδιόν του τοῦτο οὐδεὶς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ ἢ νὰ ἀγοράσῃ ἄλλο. Κατήρρησε δὲ ὁ Λυκοῦργος καὶ τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ νομίσματα, ὡς πηγὴν κακῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ. Νομίσματα δ' ἐπέτρεψε μόνον βαρῆα σιδηρᾶ.

5. Τούτους καὶ ἄλλους σοφοὺς νόμους ἔθεσεν ὁ Λυκοῦργος. Ὑπεχρέωσε δὲ τοὺς συμπολίτας του νὰ ὀρκισθῶσιν, ὅτι δὲν θὰ μεταβάλλωσιν αὐτούς, μέχρις οὗ ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος, ὅστις μετέβη εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἵνα ἐρωτήσῃ, ἂν οἱ νόμοι του ἔχωσι καλῶς. Ἀποκριθέντος δὲ τοῦ Θεοῦ, ὅτι οἱ νόμοι του ἔχουσι καλῶς, ὁ Λυκοῦργος ἀνεκοίνωσε τὸν χρησμόν τοῦτον εἰς τὴν Σπάρτην, αὐτὸς δ' ἀπῆλθε μακρὰν αὐτῆς καὶ ἀπέθανεν ἑκουσίως ἐξ αἰτίας, ἵνα μὴ ἐπιστρέψῃ

πάλιν και τότε αναγκάσωσιν αὐτὸν οἱ Σπαρτιᾶται νὰ μεταβάλῃ τοὺς νόμους του.

6. Τοιοῦτος ἦτο ὁ μέγας νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκούργος, ὅστις ἐξῆν περὶ τὸ ἔτος 870 πρὸ Χριστοῦ. Τὸ κῦρος τῶν νόμων τοῦ Λυκούργου διήρκεσεν ἐν Σπάρτῃ πεντακάσια περίπου ἔτη.

ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΣΣΗΝΙΩΝ

12. Πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

(763—743 πρὸ Χριστοῦ)

1. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἀρχίζουσιν ἤδη νὰ πολεμῶσι και μεταξὺ τῶν δυστυχῶς.

2. Εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἠ Λακωνία συνορεύει μὲ τὴν Μεσσηνίαν. Τὸ σύνορον δὲ εἶναι τὸ ὄρος Ταῦγετος. Ἐπὶ τοῦ Ταύγετου ἦτο ναός, ὅπου συνήρχοντο κατ' ἔτος Μεσσήνιοι και Σπαρτιᾶται και ἐπανηγύριζον. Εἰς τινὰ τῶν πανηγύρεων τούτων οἱ Μεσσήνιοι προσέβαλον τοὺς Σπαρτιᾶτας.

3. Ἀμέσως τότε ἤρχισε μανιώδης πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο τούτων γειτονικῶν λαῶν. Οἱ Μεσσήνιοι, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσι κατὰ τῶν ἀτρομήτων Σπαρτιᾶτων, ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριόν των Ἰθώμην και ἐπολιορκούντο ἐκεῖ ὑπὸ τῶν Σπαρτιᾶτων.

4. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Μεσσήνιοι ἐφαίνοντο νικηταί, ἀφοῦ μάλιστα ὁ βασιλεὺς Ἀριστοδήμος, διὰ νὰ νικήσωσιν αὐτοί, ἐθυσίασε μόνος κατὰ συμβουλήν τοῦ μαντείου τὴν ἰδίαν του θυγατέρα, ἣ ὁποία ἦτο και ἡραβωνισμένη. Ἐπὶ τέλους ὅμως νοήσας ὅτι ματαιῶς ἐθυσίασε τὴν θυγατέρα του, και παρακινήθεισ και ὑπὸ τρομακτικοῦ τινος οὐείρου, μετέβη και ἠτόκτόνησεν ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς.

5. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστοδήμου ἠ Ἰθώμη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Σπαρτιᾶτων, και ἄλλοι μὲν τῶν Μεσσηνίων ἐφυγον ἐκ τῆς χώρας των, ὅσοι δ' ἔμειναν ἐν αὐτῇ, ὤφειλον νὰ δίδωσιν ὡς φόρον τὸ ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων των εἰς τὴν Σπαρτιατικὴν πολιτείαν, ἣ ὁποία διὰ πολέμου ἐγένετο κυρία τῆς χώρας των.

6. Ὁ πόλεμος οὗτος λέγεται εἰς τὴν ἱστορίαν πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος, διαρκέσας περὶ τὰ 20 ἔτη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 763—743 πρὸ Χριστοῦ.

13. Δεύτερος Μεσσηνιακός πόλεμος.

(686—668 πρὸ Χριστοῦ).

1. Περὶ τὰ ἐξήκοντα ἔτη οἱ Μεσσηνιοὶ ἔζων μὲ λύπην καὶ καταισχύνῃν ὡς δούλοι τῶν Σπαρτιατῶν. Τότε ἕως μεταξὺ αὐτῶν νέος ἦρωας ἀνεφάνη, ὅστις ἐπεχείρησε νὰ σώσῃ τοὺς συμπολίτας τοῦ ἀπὸ τῆς δουλείας. Ὁ ἦρωας οὗτος ἦτο ὁ γενναῖος Ἀριστομένης.

2. Ὁ Ἀριστομένης συνήθροισεν ὄλους τοὺς Μεσσηνίους καὶ ἐπανεστάτησε κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, τοὺς ὁποίους εἰς πολλὰς μάχας ἐνίκησε προχωρήσας μάλιστα μέχρις αὐτῆς τῆς Σπάρτης. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστομένης ἦτο τόσο γενναῖος, ὥστε μίαν φορὰν ἐτόλμησεν ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ εἰσέλθῃ κρυφίως ἐντὸς τῆς Σπάρτης καὶ νὰ κρεμάσῃ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς μίαν ἀσπίδα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔγραψεν «Ὁ Ἀριστομένης τῇ Ἀθηνᾷ ἐκ τῶν λαφύρων τῶν Σπαρτιατῶν». δηλαδὴ ὁ Ἀριστομένης ἀφιέρει εἰς τὴν Ἀθηνᾶν τὴν ἀσπίδα ταύτην, ἣτις εἶναι ἐκ τῶν κυριευθέντων ὄπλων τῶν Σπαρτιατῶν. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβεν ἐπὶ τούτῳ τοὺς Σπαρτιάτας, μαθόντας τὴν ἐπομένην τὸ ἀνδραγάθημα τοῦ Ἀριστομένου.

3. Οἱ Λακεδαιμόνιοι φοδηθέντες ἔστειλαν καὶ ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν· τοῦτο δ' ἀπεκρίθη εἰς αὐτοὺς νὰ ζητήσωσι στρατηγὸν ἐξ Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν Λακεδαιμονίων, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκονται εἰς πολὺ φιλικὰς σχέσεις μετ' αὐτῶν, ἐπεμψαν εἰς αὐτοὺς ἕνα χωλὸν ποιητὴν, ὀνομαζόμενον *Τυρταῖον*· οὗτος ἐφαίνετο ὅλως ἀκατάλληλος διὰ τὴν θέσιν τοῦ στρατηγοῦ.

4. Καὶ ἕως ὁ χωλὸς οὗτος Τυρταῖος κατώρθωσε διὰ τῶν ὠραίων ποιημάτων του καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς μουσικῆς του νὰ ἐμπνεύσῃ, τοσοῦτον ἐνθουσιασμὸν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὥστε διὰ μιᾶς νὰ ἐκδιώξωσιν οὗτοι ἐκ τῆς χώρας τῶν τοὺς Μεσσηνίους καὶ νὰ ἀναδειχθῶσι νικηταί. Τοσαύτην δύναμιν ἔχει ἡ μουσική!

5. Ὁ Ἀριστομένης καὶ πολλοὶ ἄλλοι Μεσσηνιοὶ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι καὶ ἐρρίφθησαν εἰς ἕν βαθὺ βάραθρον (τὸν *Καιάδαν*), ἔπου πάντες ἀπέθανον, πλὴν τοῦ Ἀριστομένου, ὅστις ἐσώθη ὑπὸ μιᾶς ἀλώπεκος κατὰ παράδοξον καὶ ἀπίστευτον τρόπον· εἰς τὸ βάραθρον δηλαδὴ εἰσῆλθεν ἡ ἀλώπηξ διὰ τινος ὀπῆς, ὅπως φάγη ἐκ τῶν πτωμάτων τῶν φονευθέντων· συλλαβὼν δὲ ὁ Ἀριστομένης τὴν οὐρὰν τῆς ἀλώπεκος καὶ ἀκολουθῶν αὐτήν, ἐξῆλθε τοῦ βάραθρου, ἀναλαβὼν δὲ καὶ πάλιν τὴν ἀρχηγίαν τῶν Μεσσηνίων, ἐπολέμησε καὶ πάλιν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἔπειτα ἕως ἀνεχώρησεν εἰς τὴν νῆσον *Ῥόδον*, ἔπου καὶ ἀπέθανεν.

6. Οἱ Μεσσηνιοὶ ἐπολέμησαν ἀκόμη ἕνδεκα ἔτη, κεκλεισμένοι οὐχὲ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πλέον ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῆς Ἰθώμης, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῆς Εἰώας. Ἐπὶ τέλους ὄμως ἐνίκηθησαν καὶ ἐκεῖ, ἢ δὲ Μεσσηνία ἐγεί-
νεν ὀριστικῶς κτήμα τῶν Σπαρτατῶν. Τότε πολλοὶ τῶν Μεσσηνίων
μετέβησαν εἰς τὴν νῆσον Σικελίαν (πρὸς νότον τῆς Ἰταλίας), ἐπὶ
τῆς ὁποίας ἔκτισαν ἀποικίαν, τὴν πόλιν Μεσσήνην, σφισμένην μέ-
χρι σήμερον. Ὁ Ἀριστομένης δ' ἐνόσφ' ἔζη, πάντοτε κατεδίωκε τοὺς
Σπαρτιάτας, ὅσον ἦτο δυνατόν εἰς αὐτόν.

7. Τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς υποδουλώσεως τῆς Μεσσηνίας ἐτε-
λείωσε καὶ ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος, διαρκέσας περὶ τὰ 18
ἔτη, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 686—668 πρὸ Χριστοῦ.

8. Οἱ Σπαρτιάται βραδύτερον ἐνίκησαν καὶ ἄλλους πολεμίους καὶ
ἔγειναν τοιοῦτοτρόπως πολὺ ἰσχυροί.

9. Ἡ Σπάρτη λοιπὸν προεδρεύει καὶ θριαμβεύει. Ἄς ἴδωμεν κα-
τωτέρω καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

14. Κόδρος καὶ νομοθέται τῶν Ἀθηνῶν.

1. Κόδρος. — Ἀφοῦ οἱ Δωριεῖς μετὰ τῶν Ἡρακλειδῶν ἐγκα-
τεστάθησαν ἐν Πελοποννήσῳ, ἔσοι ἐκ τῶν υποδουλωθέντων δὲν ἦνε-
χοντο αὐτοὺς ὡς κυρίους τῶν ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἔπου τοὺς
ὀπεδέχθη καλῶς ἐυγενῆς καὶ γενναῖος βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Κόδρος.

2. Ἄλλ' οἱ Δωριεῖς, ἐπιθυμοῦντες κυρίως νὰ ἀυξήσωσι τὰς κατα-
κτήσεις των, κατεδίωξαν τοὺς πρόσφυγας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ.

3. Συνήθροισαν λοιπὸν στρατεύματα καὶ, ἐκ τῆς Πελοποννήσου
διὰ τοῦ ἰσμοῦ τῆς Κορίνθου εἰσελθόντες εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα,
προσώρησαν καὶ ἔφθασαν πλησίον τῶν Ἀθηνῶν, ἀπειλοῦντες νὰ
κατακτήσωσιν αὐτάς. Οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἦτο φυσικόν, ἀντέστησαν εἰς
τὴν ὁρμὴν ταύτην τῶν Δωριέων. Ἐκ τούτου ἤρχισε πόλεμος μεταξὺ
Δωριέων καὶ Ἀθηναίων.

4. Πρὶν δὲ ἀρχίσῃ ἡ μάχη, ἠρωτήθη τὸ μαντεῖον, κατὰ τὴν τότε
συνήθειαν, τὸ ὅποιον ἀπήντησεν, ὅτι ἐκεῖνο τὸ στρατεύμα θὰ νικήσῃ,
τοῦ ὁποίου ὁ βασιλεὺς πρῶτος θὰ φονευθῇ. Τότε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθη-
ναίων Κόδρος, ὁρμώμενος ἀπὸ ἀκραν φιλοπατρίαν, ἐνεδύθη φορέματα
γεωργοῦ καὶ, λαθὼν εἰς χεῖρας ξύλα καὶ πέλεκυν, εἰσῆλθεν ἄγνωστος
εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Δωριέων, ἔπου ἐκτύπησεν ἐπίτηδες ἓνα στρα-
τιώτην. Ὁ στρατιώτης δ' ἐκεῖνος θυμωθεὶς ἐφόνευσεν αὐτὸν ἀμέσως.

5. Οἱ Λωριεῖς, μαθόντες ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων ἐφρονεῦθη, ἐφροδήθησαν μήπως νικηθῶσιν ἐν τῇ μάχῃ καὶ ἀνεχώρησαν ἀμέσως πάλιν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔμειναν νικηταί (τῷ 1066 π.Χ.), τιμήσαντες κατόπιν μεγάλως τὸν Κόδρον, ὅστις ἔσωσε τὴν πατρίδα, θυσιάσας ἐκουσίως ἑαυτὸν· κατήργησαν δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ τὴν βασιλείαν, ἐπειδὴ ἐθεώρησαν ὅτι οὐδεὶς βασιλεὺς ἠδύνατο νὰ εἶναι ὅμοιος πρὸς τὸν Κόδρον, ἀνηγόρευσαν δὲ ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Κόδρον πρῶτον ἄρχοντα ἰσόβιον τὸν υἱὸν τοῦ Μέδοντα, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκαν πᾶσαν τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν. Βραδύτερον ὅμως τὸ ἀξίωμα τοῦ ἄρχοντος ἐδίδετο διὰ 10 μόνον ἔτη, τέλος δὲ ἀκόμη βραδύτερον ἀντὶ ἐνὸς ἐξελέγοντο ἐννέα ἄρχοντες δι' ἓν μόνον ἔτος.

7. **Δράκων.**—Ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχαν πάντες, ὅπως οἱ Σπαρτιαῖται, ἰσότητα πλοῦτου μεταξὺ τῶν, ἀλλ' ἄλλοι μὲν ἦσαν πολὺ πλούσιοι, ἄλλοι δὲ πολὺ πτωχοί, συνέβαινε πολλάκις νὰ φιλονεικῶσιν οἱ πλούσιοι πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν φιλονεικιῶν τούτων ἀπεφάσισαν νὰ γράψωσι νόμους, διότι ἕως τότε δὲν εἶχαν γραπτὸς νόμος. Ἐξέλεξαν λοιπὸν κατὰ τὸ ἔτος 684 π. Χ. ἓνα ἄνδρα, διὰ νὰ γράψῃ τοὺς νόμους τῶν. Οὗτος δὲ ὠνομάζετο Δράκων.

8. Ὁ Δράκων ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων. Ἐγραψε δὲ νόμους τόσο ἀυστηροὺς, ὥστε ἐλέγετο ὅτι ἔγραψεν αὐτοὺς μὲ αἷμα καὶ ὄχι μὲ μελάνην! Κατὰ παντὸς ἐγκλήματος, εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, εἶχεν ὀρίσει ποινὴν θανάτου. Διὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι μετ' ὀλίγα ἔτη ὀργισθέντες τὸν ἐξώρισαν εἰς τὴν Αἴγινα, ὅπου καὶ ἀπέθανεν. Ἡ ἀυστηρότης αὐτῆ τῶν νόμων τοῦ Δράκοντος φαίνεται μᾶλλον μυθώδης.

9. Ἐν Ἀθήναις ἐξηκολούθουν νὰ συμβαίνωσι ταραχαὶ καὶ νὰ ἐπικρατῇ μεγάλη ἀνωμαλία εἰς τὴν πολιτείαν, διότι τρία μεγάλα κόμματα ἀντεπάλαιον περὶ τῆς ἐξουσίας. Πρὸς κατάπαυσιν ὁμοῦ τούτων τῶν ταραχῶν τὰ κόμματα ἀνέθεσαν ἐκ συμφώνου, τῷ 594 ἔτει πρὸ Χριστοῦ εἰς ἄλλαν σοφὸν νομοθέτην νὰ συντάξῃ νέους νόμους, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ ὑποταχθῶσι πάντες. Ὁ νέος οὗτος νομοθέτης ὠνομάζετο Σόλων.

15. Ὁ μέγας νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων Σόλων καὶ οἱ νομοὶ αὐτοῦ.

1. Οἱ Σπαρτιαῖται εἶχαν μέγαν νομοθέτην τῶν τῶν Λυκούργου, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἶχαν μέγαν νομοθέτην τῶν τῶν Σόλωνα.

2. Ὁ Σόλων, καταγόμενος ἐκ μεγάλης καὶ πλουσίας οἰχογενείας, Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐγεννήθη τῷ 639 π. Χ. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο ἔμπορος τὸ ἐπάγγελμα, κατόπιν ὅμως ἐγένετο νομοθέτης τῆς πατρίδος του.

Πρῶτον ἐνομοθέτησεν ὁ Σόλων, ὅσοι χρεωστοῦσι χρήματα εἰς τοὺς πλουσίους νὰ μὴ γίνωνται δοῦλοι αὐτῶν. Ἐπομένως ἠλευθέρωσεν ὄλους, ὅσοι εἶχον γείνει δοῦλοι ἕνεκα χρέους.

Δεύτερον ἠλάττωσε κατὰ πολὺ τοὺς βαρεῖς τόκους, μὲ τοὺς ἐποίους ἐδάνειζον οἱ πλούσιοι τοὺς πτωχοὺς.

Τρίτον ἠὔξησε τὴν ἀξίαν τῶν νομισμάτων. Τὸ νέον τοῦτο νομισματικὸν σύστημα ἦτο καλὸν καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ διὰ τοὺς πλουσίους.

Τέταρτον διήρσεσε τοὺς πολίτας εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως τῆς περιουσίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἕκαστος¹.

Πέμπτον συνέστησε τὴν λεγομένην *Βουλὴν τῶν τετρακοσίων*. Αὕτη συνέστησε τοὺς νόμους καὶ τοὺς ὑπέβαλλεν ἔπειτα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ.

Ἐκτον ἕκαστος πολίτης ὤφειλε νὰ ἔχη ὠρισμένον τι ἐπάγγελμα, ἄλλως ἐτιμωρεῖτο.

3. Τούτους καὶ πολλοὺς ἄλλους σοφοὺς νόμους ἐνομοθέτησεν ὁ Σόλων. Τὸ πολίτευμά του ἦτο δημοκρατικόν, διότι πᾶσα ἐξουσία ἐπήγαζεν ἐκ τοῦ λαοῦ.

4. Ἀφοῦ οἱ νόμοι ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν, προσήρχοντό τινες καθ' ἑκάστην εἰς τὸν Σόλωνα ἐπαινοῦντες ἢ ψέγοντες τοὺς νόμους ἢ συμβουλευόντες αὐτόν, πλείστοι δὲ ζητοῦντες σαφηνίσεις πῶς ἔχει ἐν ἑκάστον, ὅποιον εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου κλπ. Ὁ Σόλων βλέπων ὅτι ἐξηγῶν ἢ μὴ ἐξηγῶν τοὺς νόμους διήγειρε δυσαρρεσκείας, διότι, ὡς αὐτὸς εἶχεν εἶπει, «εἰς τὰ μεγάλα ἔργα χαλεπὸν εἶναι νὰ ἀρέσῃ τις εἰς πάντας», ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων δεκαετῆ ἀποδημίαν, ἐπειδὴ ἠλπίζεν ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ νόμοι του θὰ ἐγίνοντο συνήθεις καὶ οἰκτεῖοι εἰς αὐτούς, καὶ ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν.

5. Ὁ Σόλων τότε, περιελθὼν πολλὰ μέρη καὶ μετὰ δεκαετῆ ἀποδημίαν ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας, εὔρε τὸν λαὸν εἰς ταραχὴν, διότι πανουργὸς τις ἄνθρωπος, ὀνομαζόμενος *Πεισίστρατος*, ἐζήτηε νὰ γείνη βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν.

6. Ὁ Σόλων, ὅστις τότε ἦτο πολὺ γέρον, εἶπεν « Ἐγὼ ὅσον ἠδυνάμην ἐβοήθησα τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους », καὶ ἠσύχασε πλέον, μέχρις οὗ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις, 80 ἐτῶν, κατὰ τὸ ἔτος 559

1. Εἰς Πεντακοσιομεδίμους, Ἴππεις, Ζευγίτας καὶ Θῆτας.

πρὸ Χριστοῦ. Ὁ Πεισίστρατος κατὰ τὸ ἔτος 560, ἐν ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Σόλωνος, εἶχε κατορθώσει νὰ γείνη τύραννος τῶν Ἀθηναίων.

16. Ὁ Πεισίστρατος καὶ οἱ δύο υἱοὶ του.

1. Κατὰ τὴν δεκαετῆ ἀποδημίαν τοῦ Σόλωνος, ὡς εἶπομεν, συνέβησαν πάλιν ταραχαὶ ἐν Ἀθήναις. Ὁ Πεισίστρατος, ἀνὴρ φιλόδοξος καὶ φίλαρχος, κολακεύων καὶ ἐξαπατῶν τὸν λαόν, κατώρθωσε μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἐξουρίας νὰ γείνη διὰ τῆς βίας τύραννος τῶν Ἀθηναίων τῷ 560 πρὸ Χριστοῦ. Καθ' ἕλρον τὸ διάστημα τῆς τυραννίας του ἐκυβέρνησα τὴν πόλιν καλῶς, φυλάττων τοὺς πλείστους τῶν νόμων τοῦ Σόλωνος καὶ περιποιούμενος αὐτόν, γηραλέον ἤδη ὄντα.

2. Ὁ Πεισίστρατος ἐπροστάτευσε τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καὶ συνέστησε τὴν πρώτην δημοσίαν βιβλιοθήκην ἐν Ἑλλάδι. Ἐστόλισε πρὸς τούτους τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων διὰ πολλῶν οἰκοδομῶν καὶ ἤρχισε τὴν κατασκευὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Προσέτι ὁ Πεισίστρατος συνέλεξε τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὅποια διέταξε νὰ ἀναγινώσκωνται εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν μεγάλων Παναθηναίων, τελουμένων ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος.

3. **Ἰππίας καὶ Ἴππαρχος.**— Ἀποθανῶν κατόπιν ὁ Πεισίστρατος ἀφῆκε τὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς δύο υἱοὺς του Ἰππίαν καὶ Ἴππαρχον. Οὗτοι κατ' ἀρχὰς ἐκυβέρνησαν καλῶς, ὡς ὁ πατήρ των. Κατόπιν ὁμοῦς ἤρχισαν νὰ ἐκτρέπωνται εἰς κακὰς πράξεις.

4. Τότε ἔζων ἐν Ἀθήναις δύο στενοὶ φίλοι. Οἱ φίλοι οὗτοι ὠνομάζοντο ὁ μὲν εἰς Ἀρμόδιος, ὁ δὲ ἕτερος Ἀριστογείτων. Ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου Ἴππαρχος ὕβρισε τὸν Ἀρμόδιον, εἰς μίαν δὲ μάλιστα πανηγυριν προσέβαλε καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ διὰ λόγων πολὺ πικρῶν. Αὕτη, ἐπειδὴ ἦτο ἔτι κόρη, παρηγγέλη εἰς τινα ἑορτὴν νὰ κρατῆ ἐν κένιστρον μὲ ἱερὰ ἀφιερῶματα. Ἀλλ' ὁ Ἴππαρχος ἀπεδίωξεν αὐτήν, εἰπὼν ὅτι δὲν εἶναι ἀξία διὰ τοιαύτην ἱερὰν ὑπηρεσίαν. Αὕτη πραγματικῶς ἦτο μεγάλη ὕβρις. Ἐνεκα ταύτης ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ Ἀριστογείτων, ἔτι μᾶλλον θυμωθέντες, ἐφόνευσαν μετ' ὀλίγον τὸν Ἴππαρχον εἰς μίαν ἄλλην μεγάλην ἑορτὴν. Εἶχον δὲ σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ φονεύσωσι καὶ τὸν Ἰππίαν, ἀλλὰ τὸ σχέδιόν των ἀπέτυχε καὶ ὁ Ἰππίας ἐσώθη.

5. Ὁ Ἰππίας διασωθεὶς κατέστη ἔκτοτε σκληρότατος. Διὰ τοῦτο κατόπιν ἐξωρίσθη καὶ αὐτός. Κατέφυγε δὲ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Δαρεῖον, τῷ 510 ἔτει πρὸ Χριστοῦ.

6. Ὁ Ἀρμόδιος ἐφονεύθη κατὰ τὴν στιγμήν τῆς συμπλοκῆς, ὁ δὲ Ἀριστογείτων ἐφονεύθη κατόπιν. Οἱ Ἀθηναῖοι βραδύτερον ἔστησαν Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀνδριάντα πρὸς τιμὴν τῶν δύο τούτων φίλων, ἐπειδὴ αὐτοὶ πρῶτοι ἔγειναν αἰτία νὰ καταλυθῇ ἡ τυραννία ἐν Ἀθήναις.

7. Μετὰ τὸν Ἴππιαν καὶ Ἴππαρχον οἱ Ἀθηναῖοι ἐκυβερνήθησαν λαμπρῶς, μέχρις ἔτου μετ' ὀλίγα ἔτη νέοι πάλιν ἤρχισαν πόλεμοι κατὰ βαρβάρων λαῶν.

ΠΕΡΣΙΚΟΙ ἢ ΜΗΔΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

17. Ὁ μέγας βασιλεὺς τῶν Περσῶν πολεμεῖ κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

1. **Αἰτία τοῦ πολέμου.**—Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν κατόικουν πολλοὶ Ἕλληνες. Τούτους εἶχεν ὑποτάξει ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. Ἄλλ' εὐρέθησάν τινες, οἱ ἅποιοι παρεκίνησαν αὐτοὺς νὰ ἐπαναστατήσωσι. Καὶ πραγματικῶς ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Περσῶν τῆ 501 πρὸ Χριστοῦ, θέλοντες νὰ ἀνακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των.

2. Αἱ ἐπαναστατήσασαι ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐζήτησαν τότε βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Ἀθηναῖοι προθύμως ἔστειλαν βοήθειαν εἰς αὐτάς, καύσαντες μάλιστα ἐξ ἀπροσεξίας καὶ μίαν μεγάλην πόλιν τοῦ Δαρείου, τὰς Σάρδεϊς. Ὁ Δαρεῖος ὄμως ὑπέταξε πάλιν τὰς πόλεις, αἱ ἅποιοι ἐπανεστάτησαν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἀθηναίους, ἐπειδὴ ἐβοήθησαν αὐτάς.

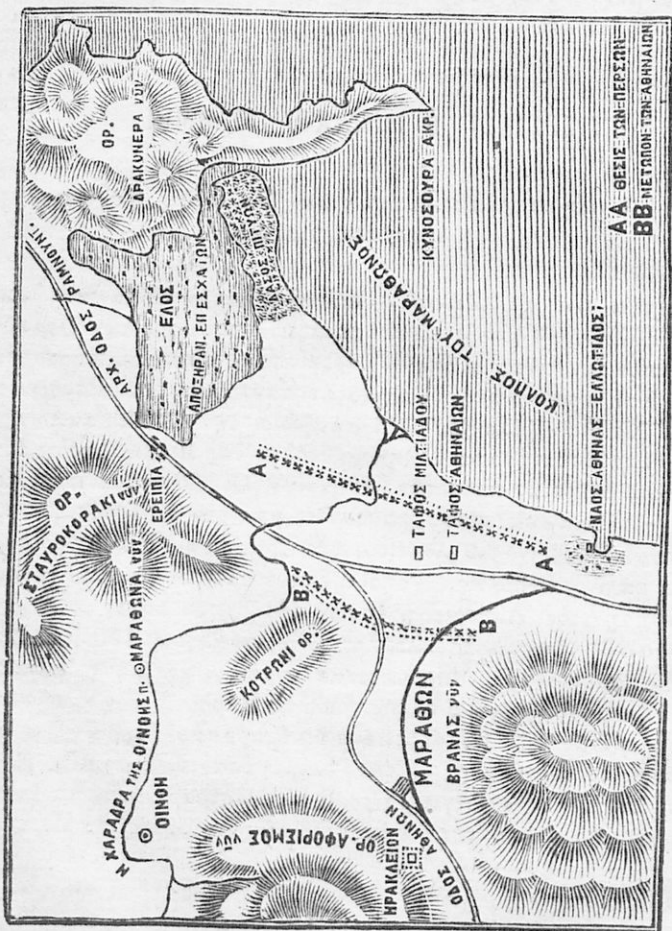
3. **Μαρδόνιος.**—Στέλλει λοιπὸν ὁ Δαρεῖος τῆ 493 πρὸ Χριστοῦ τὸν γαμβρὸν του, Μαρδόκιον καλούμενον, κατὰ τῆς Ἑλλάδος μετὰ πολλὰ στρατεύματα καὶ πλοῖα. Ἄλλ' ὁ Μαρδόνιος δὲν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ ἔπαθε πολλὰς ζημίας καὶ συμφορὰς καθ' ὁδόν. Τὰ πλοῖά του ἐναυάγησαν ἐκ τρικυμίας εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθω (Ἄγιον Ὄρος), τὰ δὲ στρατεύματά του κατεστράφησαν· διὸ ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ ἀπρακτος εἰς τὴν Περσίαν.

18. Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη

(ἐν ἔτει 490 πρὸ Χριστοῦ)

1. Ὁ Μαρδόνιος μετὰ τῶν στρατευμάτων του εἶπομεν ὅτι κατεστράφη καθ' ὁδὸν καὶ ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπρακτος. Τότε ὁ Δαρεῖος ἐτοιμάζει ἄλλα στρατεύματα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Στρα-

τηγοὶ δὲ διωρίσθησαν ὁ Λαίης καὶ ὁ Ἀσταφείνης. Ἐπειδὴ ἔμως οὗτοι δὲν ἐγνώριζον καλῶς τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ὠδήγει κατὰ τῆς πατρίδος του ὁ ἐξόριστος υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου Ἴππίας.

Τοπογραφικὸς χάρτης τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης.

2. Ὁ δεύτερος οὗτος περσικὸς στρατὸς κατώρθωσε νὰ φθάσῃ σφίος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀπεβιάσθη δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὅστις εἶναι πεδιάς πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐζήτησαν ἀμέσως τότε τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιᾶτων.

3. Πρὶν ἔμως φθάσωσιν οἱ Σπαρτιᾶται, οἱ Ἀθηναῖοι ἔτρεξαν εἰς τὸν Μαραθῶνα ἐναντίον τῶν βαρβάρων, ἦσαν δὲ δέκα χιλιάδες καὶ μετ΄ ἧφι οἰοῦντο ἔχειν ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

αὐτῶν ἀκόμη χίλιοι Πλαταιεῖς, τὸ ἕλιν ἔνδεκα χιλιάδες στρατοῦ. Οἱ Πέρσαι ἦσαν δεκαπλάσιοι τούτων, ἦτοι ἑκατὸν δέκα χιλιάδες. Στρατηγὸς δὲ τῶν Ἑλλήνων ἦτο κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης ὁ Μιλτιάδης.

4. Ἐν Μαραθῶνι τότε ἔγεινε τρομερὰ μάχη. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν νικηὴν λαμπρὰν. Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν, καὶ μετὰ τινὰς ἄλλας ματαίας ἀποπειρὰς πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῶν ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσι πάλιν εἰς Περσίαν. Ἐκ τῶν Περσῶν ἐφονεύθησαν 6.400 ἄνδρες, ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων 192 μόνον. Μετὰ τὴν μάχην στρατιώτης Ἀθηναῖος ἔδραμεν εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ πρῶτος τὴν εἶδησιν τῆς νίκης· μόλις ὅμως ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ «νεμικήκαμεν» καὶ ἔπεσεν ἄπνους ἐκ τοῦ κόπου. Οἱ Ἀθηναῖοι μεγάλως ἐτίμησαν τοὺς φονευθέντας Ἑλληνας. Αὕτη εἶναι ἡ περίφημος ἐν Μαραθῶνι μάχη, γενομένη τῷ 490 πρὸ Χριστοῦ.

5. Οἱ Πέρσαι, ἐμδόντες εἰς τὰ πλοῖα διητυθύνθησαν πρὸς τὰς Ἀθήνας, διότι ἤλπιζον, ὅτι θὰ εὔρισκον τὴν πόλιν ἀπροφύλακτον. Ὁ Μιλτιάδης ὅμως προλαθὼν ἐστρατοπέδευσε ἐξω τῶν Ἀθηνῶν, ἐν ᾧ οἱ Πέρσαι πλείοντες εἰσῆρχοντο εἰς Φάληρον· ἡ δὲ ἀπροσδόκητος αὕτη ἐμφάνις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσιν ἄπρακτοι.

6. Οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πλήρεις χαρᾶς διὰ τὴν ἐνδοξὸν ταύτην νικην. Οἱ Σπαρτιάται, φθάσαντες τὴν ἐπομένην ἡμέραν τῆς μάχης, συνεχάρησαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ Πλαταιεῖς διὰ τὴν νικηὴν των, ἀλλ' ἐλυπήθησαν, διότι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πολεμήσωσι καὶ αὐτοὶ ἐναντίον τῶν Περσῶν.

19. Ὁ Μιλτιάδης.

• 1. Μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι καταστροφὴν τῶν Περσῶν ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς Μιλτιάδης κατέστη ὀνομαστότερος παρά τε τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι. Ζητήσας δ' ἔλαβε παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἑβδομήκοντα πλοῖα καὶ στρατιὰν καὶ χρήματα καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Πάρου, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἶχον πρότερον συμμαχήσει μετὰ τῶν Περσῶν. Ὁ Μιλτιάδης ἐπολιορκήσῃ τὴν πόλιν ἐπὶ 26 ἡμέρας, ἀλλ' αὕτη καλῶς ὀχυρωθεῖσα ἀντέστη γενναίως. Ὁ Μιλτιάδης δ' ἀπέτυχεν εἰς τὴν πολιορκίαν, θραύσας μάλιστα κατὰ ταύτην καὶ τὸν μηρόν του ἢ κατ' ἄλλους ἐξαρθρώσας τὸ γόνυ του.

2. Οὕτω λοιπὸν κακῶς ἔχων ὁ Μιλτιάδης ἀπέπλευσεν ὀπίσω χωρὶς νὰ ὑποτάξῃ τοὺς Παρίους. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ἀθήνας κατηγορήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του εἰς τὸν δῆμον, ὅτι ἐδωροδοκῆθη, καὶ

κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον 50 ταλάντων, ἤτοι τριακοσίων περίπου χιλιάδων δραχμῶν.

Ὁ Μιλτιάδης.

3. Μετ' ὀλίγον δέ, γαγγραινωθέντος καὶ σαπέντος τοῦ μηροῦ του, ἀπέθανε· τὰ δὲ πενήντα τάλαντα ὑπεχρεώθη νὰ πληρώσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κίμων.

4. Μετὰ τὸν Μιλτιάδην δύο ἄλλοι ἔσχο-
χοι ἄνδρες ἀνεδείχθησαν ἐν Ἀθήναις, ὁ
Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης. Οὗτοι
ἦσαν ἀντίξηλοι πρὸς ἀλλήλους ἐκ τῆς
μικρᾶς τῶν ἡλικίας μέχρις ἑτοῦ, ἀφοῦ ἠν-
δρώθησαν, ὁ Θεμιστοκλῆς κατώρθωσε νὰ
ἐξοστρακίσῃ τὸν Ἀριστείδην καὶ νὰ μείνῃ
μόνος αὐτός.

5. Ὁ Θεμιστοκλῆς, μείνας μόνος, κυ-
ρίαν φροντίδα εἶχε· νὰ κατασκευάσῃ μέ-
γαν στόλον, ὑποπτεύων μήπως οἱ Πέρσαι
ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ
πραγματικῶς κατεσκεύασε λαμπρὸν στό-
λον ἐκ 200 πλοίων, ὅστις ἔσωσε μετ' ὀλί-
γον τὴν Ἑλλάδα, ὡς θὰ ἴδωμεν.

6. Διὰ τὸν στόλον δὲ κατεσκεύασε λιμένα ἀσφαλῆ καὶ ναύσταθ-
μον ἐν Πειραιεῖ, ὠχύρωσε δὲ τὸν λιμένα διὰ τείχους.

20. Ἡ ἔκστρατεία τῶν Περσῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.

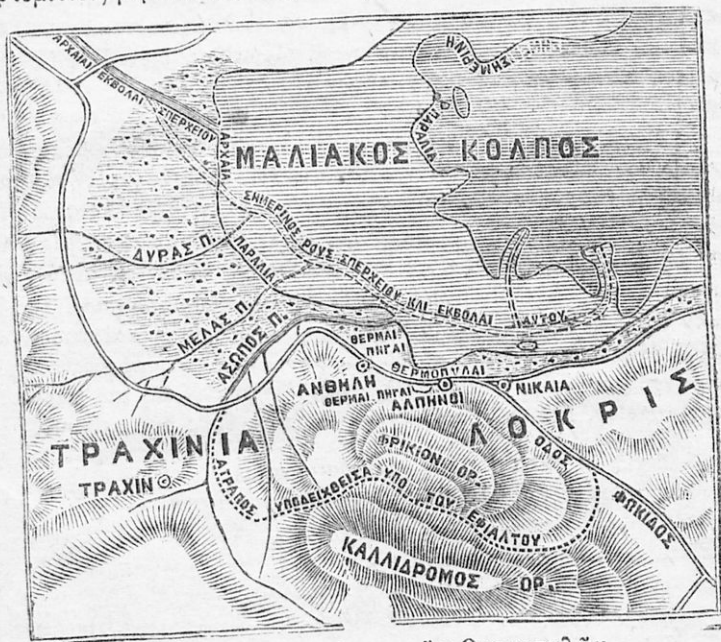
(τῷ 480 πρὸ Χριστοῦ)

1. Ἐκστρατεία τοῦ Ξέρξου. — Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν
Δαρεῖος μετὰ τὰς πρώτας δύο συμφορὰς του, σφόδρα ὀργισθεὶς,
ἤτοιμάζετο μετὰ μεγάλου στρατοῦ νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως
κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 485 πρὸ Χριστοῦ,
χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ κάμῃ τι.

2. Ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Δαρείου Ξέρξης ἠκολούθησε τὸ σχέ-
διον τοῦ πατρὸς του. Μετὰ δέκα λοιπὸν ἔτη ἀπὸ τῆς ἐν Μαραθῶνι
μάχης, ἤτοι τῷ 480 πρὸ Χριστοῦ, ἐξεκίνησεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς
Ἑλλάδος μὲ στρατὸν ἐνὸς ἑκατομμυρίου καὶ ἑπτακοσίων χιλιάδων
καὶ μὲ 1200 πολεμικὰ πλοῖα. Ὁ Ξέρξης ἦτο ἄνθρωπος ἀλαζών. Οἱ
Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ἦσαν πα-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ρατεταγμένοι εις τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἑλλάδος καὶ περιέμενον τὸν ἔχθρον ἐκεῖ εις τὰς Θερμοπύλας, ἐπόθεν ἔμελλεν αὐτος νὰ διέλθῃ.

3. Λεωνίδας ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν. — Αἱ Θερμοπύλαι ἦσαν στενὴ διόδος μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Φρικίου ὄρους, τὸ ὅποιον ἦτο ἀβατον καὶ ἀπόκρημον πρὸς τὴν θάλασσαν. Διὰ τῆς διόδου ταύτης ἔμελλε νὰ εἰσβάλῃ ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς Θερμοπύλας μετέβη ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν Λεωνίδας μὲ 5800 περίπου ἄνδρας. Ὁ δὲ ἐλληνικὸς στόλος ἐπλευσε παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον, βόρειον ἀκρωτήριο τῆς μεγάλης νήσου Εὐβοίας, ἵνα

Τοπογραφικὴς χάρτης τῶν Θερμοπυλῶν.

βοηθήσῃ ἀπ' ἐκεῖ τὸν Λεωνίδα. Ταύτας τὰς θέσεις κατείχεν ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς καὶ στόλος¹.

4. Τότε ὁ Ξέρξης, φθάσας μὲ τὰ στρατεύματά του, ἀποστέλλει μὲ μεγάλην ὑπερηφάνειαν μέρος τοῦ στρατοῦ, ἵνα συλλάβῃ ζῶντας τοὺς Ἕλληνας. Ἀλλὰ τοῦτο εὗρεν εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν τὸν τάφον του. Κατόπιν στέλλει ἄλλο στρατεῦμα καὶ ἔπειτα πάλιν ἄλλο,

1. Ἴδε Ἡρόδοτον Θ. Ἀποστολοπούλου, σελ. 76 κ. ἐ. § 50, 51. Ἐκδ. νέα.

τὸ ἐκλεκτότατόν του. Ἄλλὰ πάντα ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, φόβος δὲ καὶ τρόμος κατέλαβε τότε τὸν μέγαν βασιλέα !

5. Ἄλλὰ κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν Ἕλληνας Μαλιεύς, κάτοικος τῶν μερῶν ἐκεῖνων, ὀνομαζόμενος Ἐφιάλτης, ἐλπίζων νὰ λάβῃ μεγάλην ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ βασιλέως, ὑπέδειξε ἐν αὐτὸν μικρὸν τινα δρόμον, ὀδηγήσας αὐτὸς μέρος τοῦ περσικοῦ στρατοῦ ἐν καιρῷ νυκτὸς κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Λεωνίδας τότε, νοήσας τὸν μέλλοντα κίνδυνον, μὴ θέλων δὲ νὰ θυσιάσῃ στρατὸν ἀνωφελῶς, ἀπέπεμψε τοὺς συμμάχους, κρατήσας μόνον 300 ἐκλεκτοὺς Σπαρτιατάς, καὶ μετ' αὐτῶν 400 Θηβαίους καὶ 700 Θεσπιεῖς. Οὕτως οἱ μετὰ τοῦ Λεωνίδου παραμειναντες νὰ πολεμήσωσιν ἦσαν 1400 ἄνευ τῶν εἰλώτων. Πρὸ τῆς μάχης ὁ Λεωνίδας διέταξε τοὺς τριακοσίους του νὰ γευματίσωσιν, εἰπὼν ἔπειτα : « Ταύτην τὴν ἐσπέραν θὰ δειανήσωμεν εἰς τὸν Ἄϊδη ».

6. Μετὰ ταῦτα οἱ ἐν τῇ στενῇ Ἑλληνας, περικυκλωθέντες ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἐπολέμησαν γενναϊότατα μέχρις ὅτου ἐφονεύθησαν πάντες, πλὴν ἐνός, ὅστις ἐκ δειλίας ἔμεινεν, ἐκαλεῖτο δὲ Ἀριστόδημος. Οὗτος, ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην, εἶχεν ὄνειδος καὶ ἀτιμίαν. Οὐδεὶς ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν οὔτε πῦρ νὰ ἀνάψῃ ἔδιδεν εἰς αὐτόν, οὔτε συνωμίλει μετ' αὐτοῦ· ὠνομάζετο δὲ ὁ δειλὸς Ἀριστόδημος. Βραδύτερον ὅμως ἐν τῇ ἐν Πλαταιαῖς μάχῃ ἀγωνισθεὶς καὶ πεσὼν ἀνδρείως ἐξήλειψε τὴν κατ' αὐτοῦ μομφήν. Ὁ Λεωνίδας ἐφονεύθη ἐν τῇ μάχῃ, βραδύτερον δὲ οἱ Ἕλληνας ἀνήγειραν εἰς τὰς Θερμοπύλας μνημεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἐγράψαν τοὺς ἐξῆς δύο στίχους.

*Ὁ ξεῖν ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων δῆμασι πειθόμενοι.*

Ἦτοι : Ὅποιος περᾶσθ' ἀπὸ 'δῶ
ὡς πάῃ νὰ εἰπῇ 'ς τὴ Σπάρτη
πὼς ὄλοι 'σκοτωθήκαμε,
ὅπως προστάζει ὁ νόμος.

7. Πρὸς τιμὴν δὲ πάντων τῶν φονευθέντων Ἑλλήνων, πρὶν ἀκόμη ἀναχωρήσωσιν οἱ ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου ἀπομακρυνθέντες, ἐγράφη τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα.

*Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέττορες.*

Ἦτοι : Δὴ μὰ φορὰ 'πολέμησαν
μὲ τρία μιλλιούνια
λεβέντες ἀπὸ τὸν Μορεᾶ
μόν' τέσσαρες χιλιάδες.

8. Ἐκ δὲ τῶν Περσῶν ἐφρονεύθησαν ἐν Θερμοπύλαις εἴκοσι χιλιάδες· μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐφρονεύθησαν πάντες (πλὴν τῶν 400 Θηβαίων) ὅσοι ἐπολέμησαν ἐκεῖ, ὄντες τέσσαρες χιλιάδες μετὰ τῶν εἰλώτων. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἐτελείωσεν ἡ ἐν Θερμοπύλαις περίφημος μάχη.

9. Ὁ δὲ παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον στόλος τῶν ἐλλήνων, ἐκ 280 πλοίων συγκείμενος, ἐναυμάχησε κατὰ τοῦ Περσικοῦ, κυριεύσας τριάκοντα πλοῖα τῶν βαρβάρων. Ἐν καιρῷ δὲ νυκτὸς σφοδρὰ τρικυμία ἐγερθεῖσα κατέστρεψεν ἄλλα διακόσια πλοῖα περσικὰ μεταξὺ Καφηρέως καὶ Γεραιστοῦ, τὰ ὅποια οἱ ἐχθροὶ εἶχον στείλει κρυφίως, ἵνα περιπλεύσῃ τὴν Εὐβοίαν καὶ περικυκλώσῃ τοὺς Ἕλληνας. Τὴν τρίτην δὲ ἡμέραν, γενομένης καὶ ἄλλης φοβερᾶς μάχης, κατεστράφησαν πολλὰ πλοῖα καὶ ἄνθρωποι τῶν Ἑλλήνων, πολὺ δὲ περισσότερα τῶν βαρβάρων. Οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ Ἄρτεμισιον ἔλαβον πείραν τῆς πολεμικῆς τέχνης τῶν Περσῶν· τοῦτο ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς πολὺ θάρρος, ἐπειδὴ πρότερον ἐφαντάζοντο τοὺς ἐχθροὺς ἀκαταμαχήτους, φοβούμενοι τὸ μέγα πλῆθος αὐτῶν.

10. Διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ὁ Ξέρξης, ἐκδιάσας τὰς Θερμοπύλας, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἐβάδιζε δὲ κατ' εὐθείαν εἰς τὰς Ἀθήνας.

21. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία

(τῷ 480 πρὸ Χριστοῦ)

1. Ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἄρτεμισίου κατέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον Σαλαμίνα, ἡ ὅποια εἶναι πλησίον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Πειραιῶς. Εἰς τὴν Σαλαμίνα συνηθροίσθησαν καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ πλοῖα, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἦτο ἐν 378. Ἐπίσης καὶ ὁ στρατὸς συνηθροίσθη εἰς τὰ ἐκεῖ πλοῖα. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὄλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἐκ φόβου ἐγκατέλειπον τὰς Ἀθήνας.

2. Ὁ Ξέρξης, ἀπὸ τῶν Θερμοπυλῶν προχωρῶν μετὰ τὸν στρατὸν, ἠρήμωνε τὴν χώραν, δι' ἧς διήρχετο, μέχρις οὗ ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας. Τὰς Ἀθήνας, εὐρῶν ἐρήμους κατοίκων, κατέστρεψε, τοὺς δὲ ναοὺς ἀσεβῶς κατέκαυσεν. Ὁ περσικὸς δὲ στόλος ἠκολούθησε τὸν ἑλληνικόν, προσορμισθεὶς εἰς τὸ Φάληρον, εἰς ὄχι πολὺ μακρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων.

3. Οἱ Ἕλληνες φοβηθέντες ἤθελον οἱ περισσότεροι νὰ φύγῃσιν ἀπὸ τὴν Σαλαμίνα καὶ νὰ καταφύγῃσιν εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου,

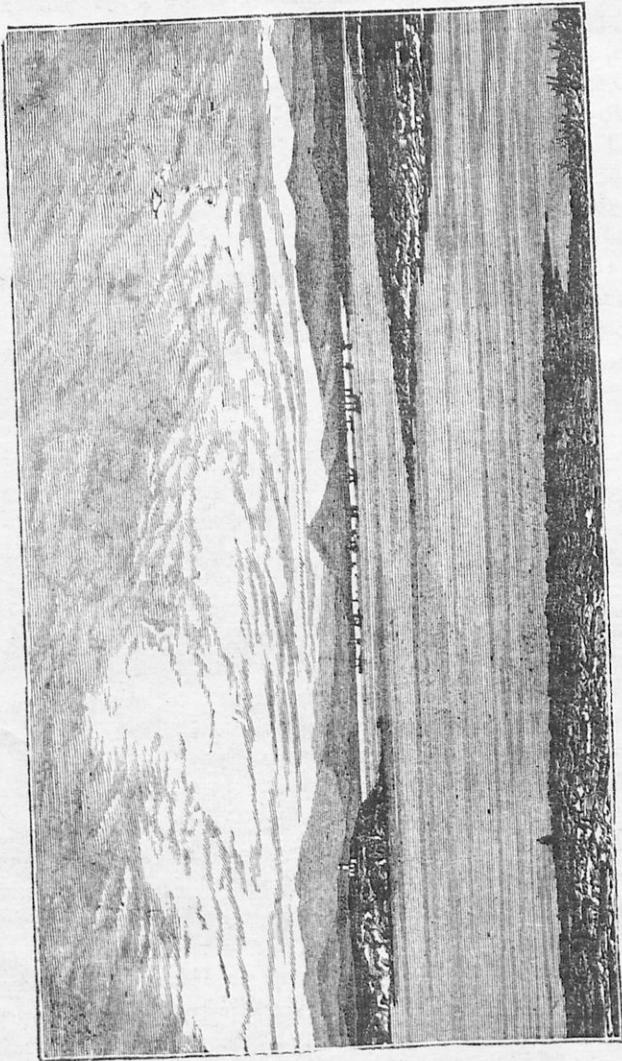
θπου καὶ νὰ ἀναμείνωσι τὸν ἐχθρόν. Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ὑπεστήριξεν, ὅτι, ἂν ἔμενον νὰ πολεμήσωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμίνας, ἡ νίκη ἦτο βεβαία. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην θυμωθεὶς ὁ Εὐρυβιάδης, ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων, ἤγειρε τὴν βάρδον κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους· οὗτος ἔμως ἀταράχως εἶπε· «Πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ»· δηλαδὴ «κτύπησον μὲν, ἀλλ' ἄκουσον τὴν γνώμην μου». Βλέπων δὲ ὁ

Τοπογραφικὸς χάρτης τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας

Θεμιστοκλῆς, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠτοιμάζοντο ν' ἀναχωρήσωσι κρυφίως ἐν καιρῷ νυκτός, ἐπεμφε πρὸς τὸν Ξέρξην αἰχμάλωτον Πέρσην, ἵνα εἴπῃ πρὸς αὐτόν, ὅτι οἱ Ἕλληνες σκέπτονται νὰ ἀναχωρήσωσι κρυφίως ἐκ τῆς Σαλαμίνας. Ἄν λοιπὸν θέλῃ νὰ καταστρέψῃ αὐτούς, πρέπει νὰ τοὺς ἀποκλείσῃ διὰ τῶν πλοίων του. Ὁ Ξέρξης, πιστεύσας εἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεμιστοκλέους, περιεκύκλωσε τὸν ἑλληνικὸν στόλον, καὶ οὕτως οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ ναυμαχήσωσιν ἐν Σαλαμῖνι, ἕνεκα τῆς πανουργίας ταύτης τοῦ Θεμιστοκλέους.

4. Ἡ ναυμαχία αὕτη υπήρξε φοβερὰ, ἀνεδείχθησαν δὲ κατ' αὐτὴν νικηταὶ οἱ Ἕλληνας· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ στεγνὸν τοῦ πορθμοῦ, ἕνεκα

Λιμὴν Σαλαμῖνος.

τοῦ ὁποίου τὰ ἐχθρικά πλοῖα δὲν ἠδύναντο νὰ κινηθῶσιν εὐκόλως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἑλλήνων συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, 1915 3

ἐπέλθῃ πλήρης ἢ καταστροφῇ τοῦ περσικοῦ στόλου. Διακόσια δὲ ἐν ἔλῳ περσικὰ πλοῖα κατεστράφησαν κατὰ τὴν περίφημον ταύτην ναυμαχίαν, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἀπώλεσαν μόνον τεσσαράκοντα πλοῖα. Ὁ Ξέρξης, ὅστις παρετήρει τὴν ναυμαχίαν καθήμενος ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου, ὃν εἶχε στήσει ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος λόφου, φοβηθεὶς διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο τῆς ναυμαχίας, ἀνεχώρησεν ἀμέσως εἰς Περσίαν, ἀφήσας τὸν Μαρδόνιον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον.

5. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ὑπερήφανος αὐτός βασιλεὺς, ἀφοῦ ἀπώλεσε πολλοὺς στρατιώτας καὶ ὑπέστη τὰ πάνδεινα, ἔφθασεν εἰς τὸν Ἑλλησποντον. Εὐρῶν δὲ διαλελυμένην τὴν γέφυραν, διέβη μόνος ἐπὶ ἀκατίου εἰς τὴν Ἀσίαν.

6. Ὁ Μαρδόνιος μετὰ τοῦ ἐναπομείναντος στρατοῦ διεχείμασεν ἐν Θεσσαλίᾳ. Τὴν δὲ ἀνοιξιν τοῦ ἐπομένου ἔτους 479 ἐκίνησε καὶ ἤρχετο πάλιν κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

92. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη.

(τῷ 479 πρὸ Χριστοῦ)

1. Ὁ Μαρδόνιος εἶπομεν, ὅτι διεχείμασε μετὰ 300 χιλιάδων στρατοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ. Τὴν ἀνοιξιν δὲ τοῦ 479 ἐξεκίνησε καὶ ἤρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Φθάσας δὲ εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἐκυρίευσεν πάλιν τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας εὗρεν ἐπίσης ἐρήμους. Παρήλθον δὲ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ Ξέρξου μέχρι τῆς ἀλώσεως τούτων ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου δέκα μῆνες.

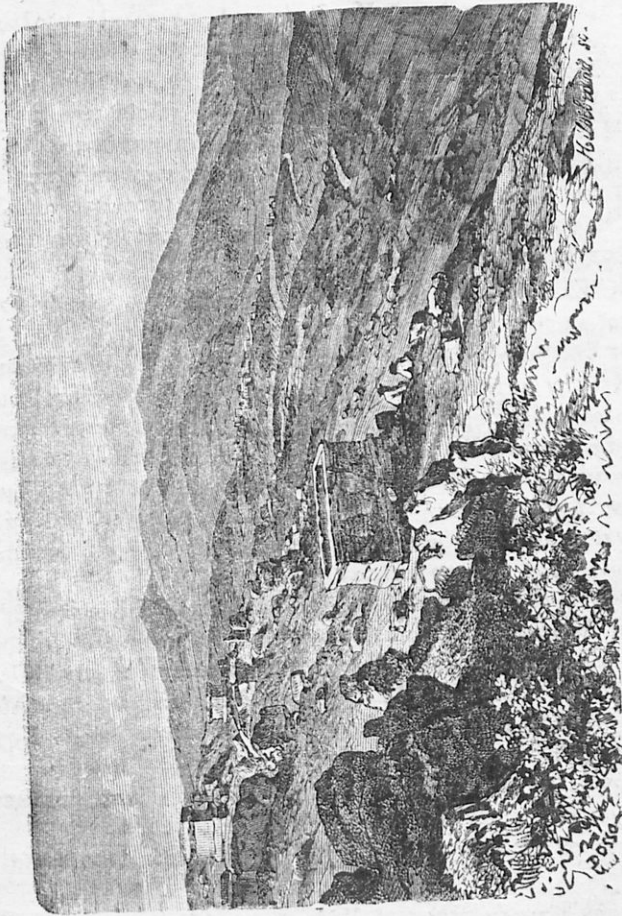
2. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιάται ἐνωθέντες ἀπετέλεσαν στρατὸν 100 χιλιάδων. Στρατηγὸς ὄλων τούτων ἐξελέχθη ὁ Πausanias, ὁ ἐπίτροπος τοῦ ἀηλικίου τότε βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν.

3. Εἰς τὴν Βοιωτίαν ὑπῆρχε πλησίον τῶν Θηβῶν μικρὰ τις πόλις, ἣ ὁποία ἐλέγετο Πλαταιαί. Ἐδῶ εἰς τὰς Πλαταιὰς ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς συνήντησε τὸν Μαρδόνιον, ὅστις ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς, διότι αὕτη δὲν ἦτο κατάλληλος δι' ἱππικόν. Ἐσκέπτετο λοιπὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Θήβας, ἵνα κάμῃ μάχην πλησίον πόλεως φιλικῆς καὶ εἰς χώραν ἱππάσιμον. Ἐν Πλαταιαῖς ἔγεινε τότε τρομερὰ μάχη.

4. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μάχην ταύτην οἱ Πέρσαι κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἐκ τῶν 300 χιλιάδων τοῦ Μαρδονίου μόλις ἐσώθησαν 40 χιλιάδες, οἱ ὁποῖοι δὲν παρευρέθησαν εἰς τὴν μάχην· ὁ δὲ Μαρδόνιος ἐφονεύθη καὶ αὐτὸς ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ.

5. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν μόνον 169 στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι κατόπιν μεγάλως ἐτιμήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

6. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, οἱ ὅποιοι ἦσαν καὶ αὐτοὶ Ἕλληγες, συμμαχήσαντες πάλιν μετὰ τῶν Περσῶν, ἐπολέμουν κατὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ἡ διαγωγή αὕτη τῶν ἀρχαίων Θηβαίων ἦτο ἄτιμος καὶ

Ἐρείπια τῶν Πλαταιῶν.

ἀξιοκατάκριτος. Ἐπίσης καὶ ἄλλοι τινὲς Ἕλληγες ἐμάχοντο ὑπὲρ τῶν Περσῶν, οἱ ὅποιοι ἔμως ἐτιμωρήθησαν κατόπιν.

7. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἐξωλοθρεύθησαν οἱ Πέρσαι ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐξεδιώχθησαν ἐξ αὐτῆς.

23. Ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχη (τῷ 479 π. X.)

1. Ἄλλ' ἐνθ' τὸ στράτευμα τῶν Ἑλλήνων ἐπολέμει κατὰ ξηρὰν εἰς τὰς Πλαταιὰς κατὰ τοῦ Μαρδονίου, ὁ ἑλληνικὸς στόλος κατεδίωκε τὸν περσικόν, ὅστις, φέρων τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, εἶχε πλεύσει εἰς τὴν Μυκάλην, παράλιον μέρος τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἐκεῖ δὲ ἔσυραν οἱ Πέρσαι τὰ πλοῖά των ἔξω εἰς τὴν ξηρὰν, ἐπειδὴ ἀπεφάσισαν νὰ μὴ κάμωσι ναυμαχίαν, ἀλλὰ πεζομαχίαν. Ἐπὶ τῆς ξηρᾶς δὲ θὰ ἦσαν καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ περσικοῦ τῶν στρατεύματος, τὸ ὅποιον κατὰ προσταγὴν τοῦ Ξέρξου εἶχε μείνει νὰ φυλάττῃ τὴν Μυκάλην· ἦτο δὲ τοῦτο ἐξήκοντα χιλιάδες καὶ στρατηγὸν εἶχε τὸν Τιγράνην.

2. Οἱ Ἕλληνες καταπλεύσαντες εἰς Μυκάλην, ἀπεβιάσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐκ τῶν πλοίων εἰς τὴν ξηρὰν καὶ παρετάσσοντο. Ἀρξάμενης δὲ τῆς μάχης, διεδόθη φήμη εἰς ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον, ὅτι τὴν αὐτὴν ἡμέραν οἱ Ἕλληνες ἐνίκων τὸν Μαρδόνιον εἰς τὰς Πλαταιὰς. Ἡ φήμη αὕτη πολὺ θάρρος καὶ προθυμίαν ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς ἐν Μυκάλῃ Ἕλληνας. Ἐγείνε δὲ ἡ μὲν ἐν Πλαταιαῖς μάχη τὴν πρωΐαν, ἡ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ τὴν δείλην τῆς αὐτῆς ἡμέρας.

3. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τῆς Μυκάλης οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι, κατέστρεψαν τὸν στρατὸν τῶν Περσῶν καὶ ἔκαυσαν τὰ πλοῖά των, ἀφοῦ πρῶτον ἐπῆραν τὰ λάφυρα.

4. Στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐν Μυκάλῃ ἦσαν Ἐάνθιππος ὁ Ἀθηναῖος καὶ Λεωτυχίδης ὁ Σπαρτιάτης.

5. Οἱ Ἕλληνες ἐκ τῆς Μυκάλης ἀπέπλευσαν οἱ μὲν Πελοποννήσιοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διέβησαν ἐκ τῆς Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπέναντι ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου κειμένην πόλιν Σηστόν, τὴν ὅποιαν ἐξουσίαζε Πέρσης τις ὀνομαζόμενος Ἀρταύκτης· μετὰ πολιορκίαν δὲ μηνῶν τιῶν ἐκυρίευσαν καὶ αὐτὴν καὶ ἀπέπλευσαν τροπαιοῦχοι καὶ τρισένδοξοι εἰς τὴν Ἑλλάδα.

6. Τοιοῦτον πέρασ ἔλαβον αἱ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατεῖαι τῶν Περσῶν.

7. Λοιπὸν εἶπομεν περὶ τῶν Μηδικῶν πολέμων, ὅτι ἐν πρώτοις, τῷ 493 πρὸ Χριστοῦ, ὁ Δαρεῖος ἀπέστειλε κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὸν γαμβρὸν τοῦ Μαρδόνιον, ἀλλ' οὗτος κατεστράφη ἐκ τρικυμίας καθ' ὁδὸν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθω καὶ ἐπέστρεψεν ἄπρακτος εἰς τὴν Περσίαν. Κατόπιν ὁ Δαρεῖος ἀπέστειλε τὸν Δάτιν καὶ τὸν Ἀρταφέρνην μὲ τὸν Ἴππίαν μαζί, οἱ ὅποιοι ἐπίσης κατεστράφησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, τῷ 490 πρὸ Χριστοῦ.

8. Μετά δέκα ἔτη, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ Δαρεῖος, ὁ ἀλαζῶν υἱὸς τοῦ Ξέρξης ἐκστρατεύει αὐτοπροσώπως κατὰ τῆς Ἑλλάδος με ἄπειρον στρατόν, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον προσβάλλεται γενναίως εἰς τὰς Θερμοπύλας ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου. Κατόπιν συγκροτεῖ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεμιστοκλέους τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἔπου ἐπίσης νικᾶται καὶ φεύγει πλέον ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

9. Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν πολεμεῖ ὁ Μαρδόνιος εἰς τὰς Πλαταιὰς καὶ νικᾶται. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν καταστρέφεται καὶ ὁ περσικὸς στρατὸς καὶ στόλος εἰς τὴν Μυκάλην. Ὅστε ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας εἰς τὰς Θερμοπύλας, εἰς τὴν Σαλαμῖνα, εἰς τὰς Πλαταιὰς καὶ εἰς τὴν Μυκάλην.

10. Ὅποιος ὁ θρίαμβὸς τῶν Ἑλλήνων! Καὶ ὅποια ἡ συμφορὰ τῶν Περσῶν!

Ἕλληνας ὀπλίτης

ΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΣΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

24. Πausanίας.

1. Πausanίας ὁ Σπαρτιάτης πολὺ υπερηφανεύθη, ἐπειδὴ ἔγεινεν αὐτὸς γενικὸς στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐν Πλαταιαῖς, ἔπου ἐνίκησε τοὺς Πέρσας. Διὰ τοῦτο τῷ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ γείνη αὐτὸς ἄρχων ἐλθὲς τῆς Ἑλλάδος.

2. Τετυφλωμένος λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἀλαζονείας τοῦ ταύτης, ἔγραψε γράμμα πρὸς τὸν Ξέρξην καὶ ἐζήτηε νὰ λάβῃ γυναῖκα μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ ὑποτάξῃ εἰς αὐτὸν ἑλθὲν τὴν Ἑλλάδα. Ὁ μέγας βασιλεὺς ἐδέχθη τοῦτο, ὁ δὲ ἄφρων Πausanίας ἔκτοτε ἐφέρετο ἐν Σπάρτῃ ὡς γαμβρὸς τοῦ μεγάλου βασιλέως.

3. Οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης, βεβαιωθέντες περὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πausανίου, διέταξαν τὴν σύλληψιν αὐτοῦ. Ὁ Pausanίας ὅμως, νοήσας τοῦτο, κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖ δὲν ἠδύνατο κανεῖς νὰ ἐγγίσῃ αὐτόν. Ἀλλά, διὰ νὰ μὴ δραπετεύσῃ, ἔκτισαν ἐξώθεν τὴν θύραν τοῦ ναοῦ· λέγεται δὲ μάλιστα δι' ἡ μήτηρ του ἔθηκεν ἐκεῖ τὴν πρώτην πέτραν (τῷ 467 π. Χ.)· ἐν τῷ ναῷ δὲ ἀπέθανεν ἐκ τῆς πείνης. Ἴδου τὸ τέλος τοῦ προδότου! Παρόμοιον ὑπῆρξε καὶ τὸ τοῦ Ἐφιάλτου.

23. Θεμιστοκλῆς.

1. Ὁ Θεμιστοκλῆς εἶναι ὁ τολμηρὸς στρατηγὸς τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας. Ὁ Θεμιστοκλῆς πρῶτος κατεσκεύασε μέγαν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ὁ ὁποῖος, ὡς εἶδομεν, ἐνίκησε τοὺς Πέρσας παρὰ τὰ Ἄρτεμισιον, ἐν τῇ Σαλαμῖνι καὶ ἐν τῇ Μυκάλῃ.

2. Ἀφοῦ ἐτελείωσαν οἱ περσικοὶ πόλεμοι καὶ οἱ Πέρσαι ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐφρόντισε νὰ τακτοποιήσῃ τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας, ὡς εἶπομεν, εἶχον πυρπολήσει οἱ βάρβαροι.

3. Καὶ πρῶτον ὁ Θεμιστοκλῆς διέταξε νὰ ἀνοικοδομηθῶσι τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων, τὰ ὁποῖα οἱ βάρβαροι εἶχον κρημνίσει. Οἱ Σπαρτιάται ἐκ φθόνου καὶ ἐκ φόβου δὲν ἤθελον τὴν ἀνέγερσιν τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ παντοίων μέσων τοὺς ἠπάτα, μεταβάς μάλιστα ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν Σπάρτην, μέχρις ὅτου τὰ τεῖχη ἀνηγέρθησαν, χωρὶς αὐτοὶ νὰ γνωρίζωσι τοῦτο. Τότε φανερώς εἶπεν εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ πόλις ἔχει τειχισθῆ ἤδη, ὥστε εἶναι ἱκανὴ νὰ σφίξῃ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, οἵτινες εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωσι καὶ τὸ ἑαυτῶν συμφέρον καὶ τὸ κοινόν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι, προσποιούμενοι, δὲν ἔδειξαν τότε τὴν κατὰ τῶν Ἀθηναίων ὀργὴν των.

Ὁ Θεμιστοκλῆς.

4. Δεύτερον ἤρχισε νὰ κτίξῃ τὰ δύο μακρὰ τεῖχη, διὰ νὰ συνδέσῃ δι' αὐτῶν τὰς Ἀθήνας μετὰ τὸν Πειραιᾶ. Τὰ τεῖχη ταῦτα ἀπετελείωσαν κατὰ τὸν ὁ Κίμων καὶ ὁ Περικλῆς.

5. Ταῦτας καὶ ἄλλας πρὸς τὴν πατριδα του εὐεργεσίας ὁ Θεμιστοκλῆς ἠφιλοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κλιῆς ἀνέφερε συχνότατα καὶ ὑπερηφανεύετο δι' αὐτάς. Διὰ τοῦτο, ὀργισθέντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐξωστράκισαν αὐτόν. Ἐπειτα δὲ τὸν κατηγορήσαν ὡς συνένοχον εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Πausανίου.

6. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς, φυγὼν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, μετέβη εἰς Ἄργος· ἐπειδὴ δὲ οἱ Σπαρτιάται κατηγορήσαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ὡς συνένοχον τοῦ Πausανίου, βλέπων ὁ Θεμιστοκλῆς, ἔτι δὲν ἦτο ἀσφαλῆς ἐν Ἄργει, ἔφυγεν εἰς Κέρκυραν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Ἡπειρον, καὶ τέλος ἐτόλμησε νὰ μεταβῆ πρὸς τὸν βασιλεῆα τῆς Περσίας, δώσας εἰς αὐτὸν μεγάλας ὑποσχέσεις. Βασιλεὺς δὲ τῆς Περσίας δὲν ἦτο πλέον ὁ Ξέρξης, διότι αὐτὸς εἶχεν ἀποθάνει, ἀλλ' ὁ διάδοχός του Ἄρταξέρξης. Οὗτος πολὺ περιεποιήθη τὸν Θεμιστοκλέα.

7. Μετὰ τινὰ ὅμως ἔτη, προσκληθεὶς ὁ Θεμιστοκλῆς ὑπὸ τοῦ Ἄρταξέρξου νὰ ἐδηγήσῃ τὸν περσικὸν στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὡς τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ, ἐδηλητηριάσθη μόνος, διὰ νὰ μὴ εὑρεθῆ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῆς πατρίδος του. Ἴδου ἀληθῆς φιλοπατρία! Βραδύτερον τὰ ὄστα τοῦ Θεμιστοκλέους μετεκομίσθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐτάφησαν παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς ἀριστερᾷ τῷ εἰσερχομένῳ.

26. Ἀριστείδης.

1. Μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Θεμιστοκλέους ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας ὁ Ἀριστείδης.

2. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ὁ Ἀριστείδης, ἰδὼν τὴν περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν Περσῶν, διήλθε κρυφίως διὰ τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ ἦλθεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Θεμιστοκλέους· καλέσας δὲ αὐτὸν ἰδιαιτέρως, τῷ εἶπεν·

3. «Ἡμεῖς, ὦ Θεμιστόκλεις, ἂν εἴμεθα φρόνιμοι, ἅς ἀφήσωμεν τὰς μεταξὺ μας ἀτομικὰς φιλονεικίας καὶ ἅς ἀμιλλώμεθα νὰ σώσωμεν τὴν Ἑλλάδα, διότι οἱ βάρβαροι σὰς περιεκύκλωσαν». «Εἶναι ἐν γνώσει μου», λέγει ὁ Θεμιστοκλῆς, καὶ εἰσήγαγε τὸν Ἀριστείδην εἰς τὸ συμβούλιον, ἵνα ἀναγγεῖλῃ τοῦτο. Ὁ Ἀριστείδης διὰ τὴν ἄκραν τοῦ δικαιοσύνην ἐπωνομάσθη **δικαίος**.

Ὁ Ἀριστείδης.

4. Ὁ Ἀριστείδης ἐκανόνισε τὰς εἰσφοράς, δηλαδὴ τοὺς φόρους, ἐκάστης ὑποτελοῦς ἢ συμμάχου τῶν Ἀθηνῶν πόλεως.

5. Ὁ Ἀριστείδης πτωχὸς ἦλθεν εἰς τὰ πράγματα καὶ ἔτι πτω-

χότερος απέθανεν. Ἄπειρα χρήματα διήλθον διὰ τῶν χειρῶν του, καὶ ἐν τούτοις αὐτός, ὅτε απέθανε, δὲν ἀφήκεν οὐδὲ τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας του, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι τιμῶντες τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, ἐκήδευσαν αὐτὸν δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπροίκισαν δὲ τὰς θυγατέρας του ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ.

27. Κίμων.

1. Ὁ Κίμων ἦτο υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου, ὁ ἀναγκασθεὶς νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον τῶν 50 ταλάντων, εἰς τὸ ὅποιον οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον καταδικάσει τὸν πατέρα του. Ὁ Κίμων δὲν εἶχε χρήματα, διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον τοῦ πατρός του, ἀλλ' ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ 50 τάλαντα ὁ Καλλίας, ἀνὴρ πλουσιώτατος. Ὁ Κίμων ἀνεφάνη εἰς τοὺς πολιτικούς ἀγῶνας μετὰ τὸν Ἀριστείδην.

2. Ὁ Κίμων, διὰ ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἕλληνας ἀπὸ τῆς δεσποτείας τῶν Περσῶν, μετέβη μὲ στρατεύματα καὶ στόλον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ ἐπολέμησε πολλάκις, νικήσας μάλιστα τοὺς Πέρσας εἰς τρεῖς μάχας ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ὁ Κίμων ἠγάπα πολὺ τοὺς Σπαρτιάτας διὰ τὴν αὐστηρὰν πειθαρχίαν των, καὶ μάλιστα ἐν τέκνον του ὠνόμασε διὰ τοῦτο Λακεδαιμόνιον.

3. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κίμωνος συνέπεσεν εἰς τὴν Σπάρτην νὰ εὕρωσιν οἱ εἰλωτες εὐκαιρίαν, ἕνεκα καταστρεπτικοῦ τινος σεισμοῦ, καὶ νὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν κυρίων αὐτῶν ζητοῦντες τὴν ἐλευθερίαν των. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε τῇ προτροπῇ τοῦ Κίμωνος ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς Σπάρτην μετὰ 4.000 ὀπλιτῶν, ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες ἐζήτησαν τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον οἱ Σπαρτιάται, φοβηθέντες μήπως οἱ Ἀθηναῖοι μεταβάλωσι γνώμην, ἀπέπεμψαν αὐτοὺς, εἰπόντες ὅτι δὲν ἔχουσι πλέον ἀνάγκην τῆς βοηθείας των.

4. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐθεώρησαν τοῦτο μεγάλην προσβολὴν των καὶ ἀμέσως ἐξώρισαν τὸν αἴτιον ταύτης Κίμωνα ἐπὶ δέκα ἔτη, ὡς πρότερον τὸν δίκαιον Ἀριστείδην. Ἀλλὰ βραδύτερον, ἀναγνωρίζοντες τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας τοῦ Κίμωνος, ἀνεκάλεσαν αὐτὸν διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Περικλέους, δύο ἔτη πρὶν τελειώσῃ ὁ χρόνος τῆς ἔξορίας του.

5. Τότε ὁ Κίμων ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν νῆσον Κύπρον, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῶν βαρβάρων. Ἀλλὰ πολεμῶν ἠσθένησε καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ τῇ 449 πρὸ Χριστοῦ.

6. Οἱ συναγωνισταὶ τοῦ Κίμωνος, φέροντες τὰ λείψανα αὐτοῦ ἐκ Κύπρου εἰς Ἀθήνας, συνήντησαν καθ' ὁδὸν μέγαν ἐχθρικὸν στόλον, τὸν ὅποιον κατέστρεψαν ἔμπροσθεν τῆς Κύπρου.

7. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπεβιβάσθησαν καὶ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διεσκόρπισαν τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν, ὅστις ἦτο ἐκεῖ. Ἡ διπλὴ αὕτη νίκη πεζομαχίας καὶ ναυμαχίας ἦτο τὸ τελευταῖον ἔργον τῶν μηδικῶν πολέμων.

8. Ἐκτοτε δὲν ἀνεφάνησαν πλέον Πέρσαι· οὐδαμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

9. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τέλος λέγεται ὅτι συνωμολόγησαν εἰρήνην μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, τὴν ὁποίαν ἐκάλεσαν *Κιμωνίειον εἰρήνην*, διότι πρὸ παντὸς αἱ νίκαι τοῦ Κίμωνος ἠνάγκασαν τὸν βασιλέα τῆς Περσίας νὰ δεχθῆ τὸς ἔρους αὐτῆς. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ὑπεχρεοῦντο διὰ ταύτης νὰ μὴ ἐνοχλῶσι τὸν μέγαν βασιλέα, αὐτὸς δὲ νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρας τὰς ἐν Ἀσίᾳ ἑλληνικὰς πόλεις καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ὡς θάλασσαν ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μὴ πλῆθῃ εἰς τὸ ἐξῆς πλοῖον ἐκείνου πολεμικόν.

10. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἐπεράτωσεν ἐξ ἀσθενείας τὸν βίον τοῦ ὁ Κίμων ἐν Κύπρῳ τῷ 449 πρὸ Χριστοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἔλαβον πλέον πέραι καὶ τὰ Μηδικά.

28. Περικλῆς.

1. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν εἶπομεν ὅτι ὁ Ἐάνθιππος ἐνίκησε τοὺς Πέραι εἰς τὴν Μυκάλην. Ὁ Ἐάνθιππος οὗτος ἀποθανὼν ἀφήκεν υἱόν, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Περικλῆς. Ὁ Περικλῆς ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας μετὰ τὸν Κίμωνα, τοῦ ὁποῖου ἦτο πολιτικὸς ἀντίπαλος.

2. Ὁ Περικλῆς εἶχε μεγάλην εὐφυΐαν καὶ φρόνησιν καὶ εὐγλωττίαν· διὰ τὰ προτερήματά του δὲ ταῦτα ἀπέκτησεν ἐν Ἀθήναις μεγίστην δύναμιν, κυβερνήσας τοὺς Ἀθηναίους ὡς ἀπόλυτος κύριος ἐπὶ 20 ἔτη, ἀπὸ τοῦ 449—429 πρὸ Χριστοῦ, πολιτικὴν δὲ ἀσκήσας ἐπιρροὴν ἀπὸ τοῦ 467—429, δηλαδὴ ἐπὶ 40 σχεδὸν ἔτη.

3. Ὁ Περικλῆς ἔκτισε πολλὰς ἀποικίας καὶ κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῆ εἰς τοὺς ὑπηκόους τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολυάριθμοι, ἐνῶ αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὀλιγώτεροι τούτων. Ἐφύλαττε δὲ πάντοτε εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον δι' ἐκτάκτους ἀνάγκας ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατομύρια δραχμῶν καὶ εἶχε καὶ 300 πλοῖα πάντοτε ἕτοιμα πρὸς πόλεμον.

4. Ὁ Περικλῆς ἐκόσμησε τὰς Ἀθήνας μὲ λαμπρὰ μνημεῖα διὰ τοῦ ἀρίστου καλλιτέχνου Φειδίου. Τὰ πρώτιστα ἔργα τοῦ Φειδίου ἦσαν τὸ κολοσσιαῖον ἀγαλμα τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς, τὸ ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὸν Παρθενῶνα καὶ ἄλλα. Ζωγράφος δὲ περίφημος ὑπῆρχε τότε ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φειδίου Πάναινος. Τὰ ἔργα ταῦτα, ὅσα σφίζονται μέχρι τῆς σήμερον, κινουσι τὸν θαυ-

μασμόν ἔλου τοῦ κόσμου καὶ πολὺ τιμῶσι καὶ δοξάζουσι τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Περικλῆς.

αὐτοῦ ἔργα ὁ Περικλῆς ἐκατηγορήθη καὶ αὐτὸς ὡς ἐξοδεύων τὰ δημόσια χρήματα εἰς τὴν ἀνέγερσιν διαφόρων περιττῶν κτιρίων. Τότε, λέγει· «Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μόνος θέλω ὑποστῆ τὰς δαπάνας, αἱ ὅποσαι ἔγειναν, ἀλλὰ, ὡς εἶναι δίκαιον, μόνον τὸ ἰδικόν μου ὄνομα θέλει γραφῆ ἐπὶ πάντων τούτων τῶν μνημείων». — Οἱ Ἀθηναῖοι τότε φιλοτιμηθέντες εἶπον, ὅτι καλῶς ἐπραξεν ὁ Περικλῆς καὶ ἄς ἐξακολουθήσῃ νὰ καλλωπίζῃ τὴν πόλιν. Ἐπὶ Περικλέους αἱ Ἀθηναῖοι ἔφθασαν εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς δόξης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

8. Πῶς ἀπέθανεν ὁ μέγας Περικλῆς θὰ εἴπωμεν κατωτέρω. Φοβερὰ πανώλης ἐθέρησεν αὐτόν.

5. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους ἔζησαν οἱ μεγαλείτεροι ἄνδρες τοῦ κόσμου, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Ἀναξαγόρας, ὁ Φειδίας, ὁ μέγας φιλόσοφος Σωκράτης καὶ πλείστοι ἄλλοι. Τότε ἡ Ἑλλάς ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν, εἰς ὅσῃν οὐδέποτε οὐδεὶς λαὸς ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ.

6. Ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλέους εἶναι τόσοσὺν περίφημος, ὥστε λέγεται «Χρυσοῦς αἰὼν τοῦ Περικλέους». Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ χρυσοῦς οὗτος αἰὼν ἐπέπρωτο νὰ διαρκέσῃ ἄλλοτε μόνον ἔτη, διότι, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, καταστρεπτικὸς πόλεμος διὰ τὴν Ἑλλάδα ἠγέρθη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

7. Μεθ' ἑλα ἔμωσ τὰ λαμπρὰ

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

(ἀπὸ τοῦ 431—404 πρὸ Χριστοῦ)

29. Ἀρχὴ τοῦ πολέμου. — Θάνατος τοῦ Περικλέους.

1. Ἀπὸ τοῦδε εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς καταπτώσεως τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος, ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων αὐτῆς σπαραγμῶν.

2. Ἡ Σπάρτη γνωρίζομεν, ὅτι ἐζήλευε τὰς Ἀθήνας διὰ τὰς προ-

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δους των. Ἀθῆναι καὶ Σπάρτη συνεμάχουν μὲν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μεταξύ των δὲν εἶχον εἰλικρινῆ φιλίαν. Διὰ τοῦτο, παρουσιασθείσης μετ' ὀλίγον ἀφορμῆς τινος, ἠγέρθη κατὰ τὸ ἔτος 431 πρὸ Χριστοῦ ὁ μεταξύ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν καταστρεπτικὸς **Πελοποννησιακὸς πόλεμος**, διαρκέσας 27 ἔλα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 431—404 πρὸ Χριστοῦ. Εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ πολέμου τούτου συνετέλεσε πολὺ καὶ ὁ Περικλῆς, ὅστις ἔζη ἀκόμη.

3. Οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἰσχυρότεροι τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ θάλασσαν, διότι εἶχον πολλὰ πλοῖα, αἱ δὲ Σπαρτιάται ἦσαν ἰσχυρότεροι τῶν Ἀθηναίων κατὰ ξηρὰν διότι εἶχον καλὸν στρατὸν.

4. Οἱ Σπαρτιάται μὲ στρατὸν ἤρχοντο διὰ τοῦ Ἰοσμῶ εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐλεηλάτουν τὸν τόπον, κόπτοντες τὰ δένδρα, καταστρέφοντες τὰ σπαρτὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐν γένει ἀνατρέποντες πᾶν ὅ,τι εὔρισκον. Οἱ Ἀθηναῖοι μὲ τὸν Περικλέα, μεταβαίνοντες καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Λακεδαίμονα διὰ θαλάσσης, ἔπραττον τὰ αὐτά. Ὡστε ὁ πόλεμος κατ' ἀρχὰς ἦτο ἀμοιβαία λεηλασία. Ἐφρονεῦοντο ἕμως καὶ ἄνθρωποι.

5. Κατὰ δὲ τὸ δευτέρον ἔτος τοῦ πολέμου φοβερὸν δυστύχημα κατέλαβε τοὺς Ἀθηναίους. Φρικτὴ καὶ καταστρεπτικὴ ἀσθένεια, ὁ λοιμὸς (ἴσως πανώλης), προσέβαλε τὸν Ἀθηναϊκὸν στρατὸν καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν. Οἱ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον σωρηδόν. Οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Περικλέους ἀπέθανον. Κατόπιν δὲ ἐκ τοῦ ἰδίου λοιμοῦ ἀπέθανε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Περικλῆς. Τοῦτο ἦτο μέγιστον δυστύχημα διὰ τοὺς Ἀθηναίους, διότι ἀπώλεσαν τὸν μόνον δυνάμενον νὰ διοικῆ αὐτοὺς κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκείνας περιστάσεις.

30. Κλέων. — Βρασίδας. — Νικίας.

1. Μετὰ τὸν Περικλέα ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας ἄνθρωπος ἐντελῶς ἀνίκανος, αἰσχροκερδής, αὐθάδης, κενόδοξος, καὶ καυχηματίας, ὁ δημαγωγὸς Κλέων, ὅστις ἐν ἀρχῇ ἦτο βυρσοδέψης τὸ ἐπάγγελμα. Ὁ Κλέων οὗτος ἔτυχε νὰ νικήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τινὰ μάχην, γενομένην εἰς τὴν μικρὰν νῆσον Σφακτηρίαν, ἣ ἐποία κεῖται ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος τῆς Πύλου, εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Ἐκτοτε δὲ συνέλαβε μεγάλην ἰδέαν περὶ ἑαυτοῦ.

2. Ἄλλος ἕμως ἔμπειρος στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν κατῴρθωσε νὰ ἐνθαρρύνῃ πάλιν αὐτοὺς. Οὗτος ἦτο ὁ ἀξίος καὶ τολμηρὸς Βρασίδας. Ὁ Βρασίδας συνέλαβε τὸ σχέδιον ν' ἀπομακρύνῃ τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς πατρίδος τοῦ καὶ νὰ μεταφέρῃ αὐτὸν μακρὰν εἰς τὴν Θράκην καὶ τὰς ἄλλας κτήσεις τῶν Ἀθηναίων. Μετέβη λοιπὸν μὲ

1700 ὀπλίτας διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Χαλκιδικὴν καὶ ἐκεῖ ὑπεκίνηεῖ εἰς ἐπανάστασιν τὰς συμμαχίδας καὶ ὑποτελεῖς πόλεις τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἔπεμψαν ἐκεῖ μὲ στρατὸν τὸν Κλέωνα, ἀλλ' εἰς τινα μάχην, γενομένην περὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ἐφονεύθησαν καὶ ὁ Κλέων τῶν Ἀθηναίων καὶ ὁ Βρασίδης τῶν Σπαρτιατῶν.

3. Τότε ὁ φρόνιμος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Νικίας ἐφρόντισε τῷ 421 νὰ γείνη πεντηκονταετῆς εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν καὶ νὰ παύσῃ πλέον ὁ πόλεμος. Τοῦτο ἦτο καλὸν καὶ συμφέρον, ὅπως ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων.

31. Ἐκστρατεία ἐπὶ Σικελίαν (τῷ 415 πρὸ Χριστοῦ).

Ἀλκιβιάδης.

1. Ἀνανέωσις τοῦ πολέμου.—Ἡ Σικελία εἶναι νῆσος μεγάλη πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς Ἰταλίας. Τὴν εὐφωρον ταύτην νῆσον οἱ

Ἀλκιβιάδης.

Ἀθηναῖοι ἐπεθύμουν νὰ κάμωσιν ἰδικὴν των, ἵνα γείνωσιν ἀκόμη ἰσχυρότεροι κατὰ θάλασσαν. Καὶ τοιαύτη εὐκαιρία ἐνόμισαν, ὅτι ἤδη ἐπαρουσιάσθη εἰς αὐτούς, ἐπειδὴ συνέπεσε νὰ γείνη πόλεμος τις εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην.

2. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶπομεν, ὅτι διὰ τοῦ Νικίου συνωμολόγησαν πεντηκονταετῆ εἰρήνην, τῷ 421 πρὸ Χριστοῦ, μὲ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἀλλ' ἐπίσημός τις ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀντίπαλος τοῦ Νικίου, ἐκηρύχθη κατὰ τῆς εἰρήνης ταύτης. Οὗτος ἦτο ὁ Ἀλκιβιάδης. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦτο νέος ὠρατός, εὐφυῆς, πλουσιώτατος καὶ πολὺ ζωηρός, ἀλλὰ καὶ ὑπερήφανος, αὐθάδης, ὀξύθυμος καὶ εἰς ἄκρον φιλόδοξος.

3. Ὁ Ἀλκιβιάδης κατάρθρωσε νὰ παρακινήσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ στείλωσι μέγαν στρατὸν εἰς Σικελίαν, ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Συρακοσίους, δηλαδὴ τὴν μίαν μερίδα ἐκ τῶν δύο διαμαχομένων στρατευμάτων. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς τῶν Ἀθηναίων ἦτο, ὡς προεἶπομεν, πῶς νὰ κατορθώσωσιν αὐτοὶ νὰ γείνωσιν κύριοι τῆς Σικελίας.

4. Τὴν πρωΐαν ὄμως τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐπρόκειτο ἐξ Ἀθηναίων νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ στρατὸς εἰς Σικελίαν, ὁ Ἀλκιβιάδης ἐκατηγορήθη, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, ὅτι τὴν νύκτα διέπραξεν ἀσέβειάν τινα εἰς τὰ ἱερὰ τῆς πόλεως. Τοῦτο ἐγείνειν αἰτία νὰ τὸν ἀνακαλέσωσι μετ' ὀλίγον εἰς Ἀθήνας, ἵνα δικασθῇ· γνωρίζων ὄμως αὐτὸς τὴν ἀστασίαν τοῦ δήμου καὶ φοβούμενος περὶ τῆς ζωῆς του, κατέφυγε κρυφίως εἰς τὸ Ἄργος, ἔνθα ἔμαθεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κατεδίκασαν εἰς θάνατον. Τότε εἶπεν· « Ἐγὼ θὰ τοῖς δεῖξω ὅτι ζῶ », καὶ, ἀπελθὼν εἰς Σπάρτην, προέτρπε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Σπαρτιάται τότε ἀπέστειλαν εἰς Σικελίαν πλοῖα καὶ στρατόν, ἵνα βοηθήσῃ τὴν ἀντίθετον μερίδα, ὑπὸ στρατηγὸν τὸν Γύλιππον.

5. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀπὸ τῆς Σικελίας ἤρχισε νὰ ἀποθαρρύνηται ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων. Εἰς τέσσαρας δὲ ναυμαχίας ἐνίκησαν αὐτὸν οἱ Σπαρτιάται. Οὐ μόνον δὲ κατὰ θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ξηρὰν ἠττήθησαν κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι.

6. Ὁ Ἀλκιβιάδης, φιλονεικήσας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, προσῆλθεν εἰς τὸν ἐν Σάμῳ Ἀθηναϊκὸν στρατὸν καὶ ἀνηγορεύθη στρατηγός. Ἐνίκησεν εἰς πολλὰς μάχας τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ κατὰ τὸ 407 ἔτος ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἔτυχε μεγάλης ὑποδοχῆς, ἀνακηρυχθεὶς στρατηγός μετ' πλήρη ἐξουσίαν καὶ λαδῶν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου 100 ναῦς καὶ 1500 ὀπλίτας.

7. Ἀλλὰ πάλιν μετ' ὀλίγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἕνεκα ὑποψίας τινός, καθήρεσαν τὸν Ἀλκιβιάδην, καὶ ἐξέλεξαν ἀντ' αὐτοῦ δέκα ἄλλους στρατηγούς. Ὁ Ἀλκιβιάδης τότε ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἐν Θράκῃ κτήματα του, ἔνθα ὀχυρωθεὶς ἔζη ὡς ἰδιώτης. Βραδύτερον ὄμως, διωκόμενος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Φρυγίαν, ὅπου δι' ἐνεργείας τῶν Σπαρτιατῶν ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν Περσῶν, εἰς ἡλικίαν 44 περιῖπου ἐτῶν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

32. Ἡ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καταστροφὴ τῶν Ἀθηναίων.

(τῷ 405 πρὸ Χριστοῦ)

1. Οἱ τριάκοντα τύραννοι. — Οἱ Ἀθηναῖοι, πλὴν τῶν ἄνω συμφορῶν, ἔπαθον καὶ ἄλλην φοβερωτάτην. Ἀφοῦ ἐτακτοποιήθησαν ὀλίγον μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ καταστροφὴν των, ἠτοίμασαν τὸν στόλον των καὶ εἶχον παρατάξει αὐτὸν εἰς λιμένα τινα τῆς Ἀσίας, ἔσωθεν τοῦ Ἑλλησπόντου. Τὸ μέρος ἐκεῖνο ὠνομάζετο Αἰγὸς ποταμοί. Ἐκεῖ

πλησίον ἦσαν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ ὅποιοι ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Λύσανδρον κατέστρεψαν τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων κατὰ κράτος (τῷ 405). Ἐκ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι δὲ ἠχμαλωτίσθησαν.

2. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην τῶν Ἀθηναίων ὁ Λύσανδρος ἦλθε μὲ τὰ πλοιά του εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπολιόρκησε τὰς Ἀθήνας, αἱ ὅποια μετὰ ἐξάμηνον ἀντίστασιν κατέθεσαν τὰ ὄπλα, ἀναγκασθεῖσαι ὑπὸ τῆς πείνης. Τότε οἱ Σπαρτιάται, ἐστεφανωμένοι μὲ ἄνθη καὶ παιανίζούσης τῆς μουσικῆς, ἐκρήμνισαν τὰ ἰσχυρὰ τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν, ἔκαυσαν τὰ πλοῖα αὐτῶν καὶ διώρισαν τῷ 404 τριάκοντα ἄνδρας, ἵνα διοικῶσιν αὐτάς. Φοβερὰ συμφορὰ καὶ ἀτίμως ἦτο τοῦτο εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

3. Τοιοῦτοτρόπως ἔληξε τῷ 404 διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος διαρκέσας 27 ὀλόκληρα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 431—404 πρὸ Χριστοῦ.

4. Οἱ τριάκοντα ἄρχοντες ἐφόνευσαν ἀδίκως πολλοὺς πολίτας, ἄλλους ἐξώριζον, ἄλλων ἤρπαζον τὴν περιουσίαν, καὶ ἐν γένει διέπραττον μεγάλα κακὰ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὀνομάζοντο δὲ οἱ ἄνδρες οὗτοι «οἱ τριάκοντα τύραννοι τῶν Ἀθηνῶν».

5. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποφέρωσι πλέον τοὺς σκληροὺς τριάκοντα τυράννους, ἔφυγον ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. Τότε εὐρέθη Ἀθηναῖός τις ἄνδρσιος καὶ τίμιος ἀνὴρ, ὁ ὅποτος εἶχε καταφύγει εἰς τὰς Θήβας διὰ νὰ σωθῆ· οὗτος συνήθροισεν τοὺς Ἀθηναίους καὶ κατῴρθωσεν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς τυράννους τούτους ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ ὠνομάζετο Θρασύβουλος, ὅστις ἀποκατέστησεν ἄλλιν τὸ πολίτευμα τοῦ Σόλωνος καὶ ἐκήρυξε γενικὴν ἀμνηστειάν. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἀνήγειραν τὰ κρημνισθέντα τεῖχη των.

33. Κύρου Ἀνάβασις.

1. Οἱ Πέρσαι μετὰ τὰς συμφοράς, τὰς ὁποίας ἔπαθον ἐν Ἑλλάδι, ἠσύχασαν πλέον. Εἰς δὲ ἐκ τῶν τότε βασιλέων τῆς Περσίας, Δαρείος καλούμενος, ἀποθανῶν ἀφῆκε δύο υἱούς. Ἐκ τούτων ὁ μεγαλύτερος ἔλαβε κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, ἀλλ' ὁ μικρότερος ἠθέλε νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν βασιλείαν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του. Ὅστε οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ ἦσαν ἐχθροὶ μεταξύ των, ἐνῶ ὄφειλον νὰ ἀγαπῶνται. Ἡ μήτηρ των ἠγάπα περισσότερο τὸν μικρότερον υἱόν της καὶ τὸν ἐβοήθει νὰ γείνη αὐτὸς βασιλεὺς. Ὁ μεγαλύτερος ὠνομάζετο Ἀραξέρξης, ὁ δὲ μικρότερος Κύρος.

2. Ὁ Κύρος λοιπόν, διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν βασιλείαν, συνήθροισεν

κρυφίως στρατεύματα και εξεστράτευσε κατά του αδελφου του. Τα στρατεύματα του ησαν 100 χιλιάδες βαρβάρων και 13 χιλιάδες Έλληνων, οτινες μετά τους Περσικούς πολέμους, μένοντες άργοί, έμισθώθησαν υπό του Κύρου και έθεωρούντο υπ' αυτού ως τó εκλεκτότατον μέρος του στρατου του.

3. Ο Κύρος με τον στρατόν του, διελθών πολλές χώρας και τόπους έρήμους της Ασίας, έφθασεν εις τήν Κούναξα της Βαβυλωνίας, όπου άπήντησε τον έχθρόν. Έκει συνήφθη τρομερά μάχη, και ό μόν στρατός του Κύρου ένίκησε τή δεκαπλάσια στρατεύματα του Άρταξέρξου, ό δέ Κύρος, ένεκα άπειθίας τινός του στρατηγού Κλεάρχου, ήναγκάσθη νά έρμήςη μόνος κατά του έχθρου, τον όποιον έτρεφεν εις φυγήν. Έν τή μεταξύ δέ τούτῳ, ιδών τον αδελφόν του Άρταξέρξην, ώρμησε κατ' αυτού και τον έπλήγωσεν εις τó στήθος. Άλλά κατά τήν στιγμήν ταύτην άκοντίζει τις αυτόν υπό τον όφθαλμόν. Φοβεράς δέ μάχης γενομένης, φονεύεται ό Κύρος και όπτιώ οι άριστοι των περι αυτόν. Ο Κύρος κατά βήθος ήτο πολύ άγαθού και δικαίου χαρακτήρος άνθρωπος. Μετά τον θάνατόν του δέ τή στρατεύματα του έμειναν άνευ άρχηγού.

4. Μετά τον θάνατον του Κύρου τή πλείστα βαρβαρικά στρατεύματα συνετάχθησαν με τον Άρταξέρξην. Μόνοι οι Έλληνες άντέστησαν γενναίως μέχρι τέλους. Οι Πέρσαι πολύ τους έφοβήθησαν και δια νά τους άναγκάσωσι νά παραδοθώσι, κατώρθωσαν νά καλέσωσιν αυτούς δήθεν εις συμπέσιον και εκεί δι' άπάτης νά φονεύσωσιν όλους τους στρατηγούς αυτών.

5. Άλλά και τότε οι Έλληνες άντέστησαν, εκλέξαντες άμέσως άλλους στρατηγούς. Επί κεφαλής δέ όλων έτέθησαν Ξενοφών ό Αθηναίος και Χειρίσοφος ό Λακεδαιμόνιος, οτινες ώδήγουν αυτούς εις τήν Ελλάδα δια των άγνώστων χωρών της Ασίας. Μεγάλα δυστυχήματα υπέφεραν καθ' όδόν, διότι εύρίσκοντο εις άγνωστον και έχθρικήν χώραν. Ο έχθρός κατεδίωκεν αυτούς εκ των όπισθεν, θέλων νά τους συλλάβη ζώοντας, άλλ' οι Έλληνες, μέχρι τέλους γενναίως άντιστάντες, κατώρθωσαν, υιοι έσώθησαν, νά επιστρέψωσιν εις τήν πατρίδα των. Ησαν δέ οι σωθέντες 8.600.

6. Ο Ξενοφών κατόπιν ιστόρησε τή πάνδεινα, όσα υπέφεραν οι Έλληνες εις τήν εκστρατείαν ταύτην, τήν όποιαν ώνόμασε **Κύρου Ανάβασιν**. Η «Κύρου Ανάβασις» λέγεται έν τή ιστορία και **Κάθοδος των μυριών**, δηλαδή έπιστροφή των 10.000 Έλλήνων στρατιωτών εις τήν πατρίδα των, τή 400 έτει πρò Χριστου.

34. Σωκράτης.

1. Ἐνθυμούμεθα, ὅτι ἀνεφέραμεν, ὅτε ἀκόμη ἔζη ὁ Περικλῆς, τὸν μέγαν φιλόσοφον Σωκράτην. Ὁ Σωκράτης ἀπέθανεν ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τοῦ δὲ Ξενοφῶντος, περὶ τοῦ ὁποῦ εἶπομεν ἀνωτέρω, ὑπῆρξε διδάσκαλος.

2. Ὁ Σωκράτης ἦτο υἱὸς ἀγαλματοποιοῦ, ὀνομαζομένου Σωφρονίσκου, ἡ δὲ μήτηρ του ἦτο μαῖα καὶ ἐκαλεῖτο Φαιναρέτη. Κατ' ἀρχὰς εἶχε μάθει καὶ αὐτὸς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του. Κατόπιν ἔμως παρήτησε τὴν τέχνην του καὶ ἤρχισε νὰ διδάσκη μεγάλας φιλοσοφικὰς ἀληθείας. Αὐτὸς ἐδίδασκεν ὅλους τοὺς νέους τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοὺς γέροντας ἀκόμη, χωρὶς νὰ ἔχη οὔτε σχολεῖον, οὔτε ὠρισμένας ὥρας διδασκαλίας. Ἐδίδασκε παντοῦ καὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν, εἰς τοὺς περιπάτους, εἰς τὰς συναναστροφάς, εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς τὰ καπηλεῖα, εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐν γένει πανταχοῦ, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκητο. Ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν ἐξ ἐκείνης ἀκόμῃ τῆς ἐποχῆς, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος.

3. Οἱ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν ἐζήτουν νὰ συναναστρέφονται μὲ τὸν Σωκράτην. Αὐτὸ δὲ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἐρωτηθὲν ἀπεκρίθη, ὅτι ὁ Σωκράτης ἦτο ὁ σοφώτατος ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους ἦσαν πολλοί· εἰς ἐξ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, ἕτερος δὲ ὁ Κριτίας εἰς ἐκ τῶν τριάκοντα τυράννων.

4. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης ὅσον ἀγαθὸς καὶ ἂν ἦτο, εἶχεν, ὡς πᾶς ἀνθρώπος, τοὺς ἐχθροὺς του, οἱ ὁποῖοι ἐκατηγόρησαν αὐτόν, ὅτι διδάσκει ἐναντίον τῆς θρησκείας των.

5. Ἐξ αἰτίας λοιπὸν τῆς κατηγορίας ταύτης καὶ ἔνεκα δύο κακῶν μαθητῶν του, ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ καθησύχασαν τὰ πράγματα, ἐκατηγορήθη πάλιν ὁ Σωκράτης ὑπὸ τριῶν ἐχθρῶν του, τοῦ Ἀνύτου, Μελήτου καὶ Λύκωνος, ἐνώπιον τῶν δικαστῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὡς μὴ πιστεύων εἰς τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως καὶ ὡς διδάσκων τοὺς νέους νὰ ἀπειθῶσι πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς νόμους.

6. Ὁ Σωκράτης δὲν ἐταράχθη διόλου διὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην, προσελθὼν δὲ εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα ἀπολογηθῆ, εἶπεν· «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδιαφορῶ, διότι ἀποθνήσκω, καὶ ὁ φόβος τοῦ θανάτου δὲν θά με ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν. Λυποῦμαι μόνον, ὅτι σεῖς, τόσοι ἀγαθοὶ πολῖται, ἐπιστεύσατε εἰς τὰς κατηγορίας κακοβούλων τινῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐγὼ συγχωρῶ αὐτούς, καὶ παραδίδομαι εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων». Τοὺς

χριστιανικωτάτους και ευαγγελικωτάτους τούτους λόγους ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὅτε ὁ Χριστός δὲν εἶχεν ἀκόμη γεννηθῆ.

7. Καταδίκη καὶ θάνατος τοῦ Σωκράτους.—“Ὅλοι τότε ἐσιώπησαν πρὸ τοῦ ἐξόχου ἐκείνου ἀνδρός, ἀλλ’ οἱ δικασταί, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τοὺς ἐχθρούς του, καὶ ἰδία τὸν ἰσχυρὸν καὶ πλούσιον Ἄνυτον, προέτειναν εἰς αὐτὸν τρεῖς διαφόρους ποινὰς καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ ἐκλέξῃ μίαν, δηλ. ἢ πρόστιμον ἢ φυλάκισιν ἢ ἐξορίαν. Ἄλλ’ ὁ Σωκράτης λέγει· «Δὲν ἐκλέγω καμίαν, διότι τότε θέλω παραδεχθῆ, ὅτι πραγματικῶς εἶμαι ἔνοχος, ἐνῶ ἐγὼ εἶμαι ἐντελῶς ἀθῶς καὶ ἄξιος νὰ τρέφωμαι δημοσίᾳ δαπάνῃ διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐεργεσίας μου». Διὰ τοῦτο οἱ δικασταὶ ἐρεθισθέντες, τὸν κατεδίκανον εἰς θάνατον, αὐτὸς ὅμως ἔμεινεν ἀτάραχος· ὀδηγούμενος δὲ εἰς τὴν φυλακὴν ἔλεγε παιδρὸς καὶ ἡσυχος εἰς τοὺς μαθητάς του· «Διατί κλαίετε σήμερον; Δὲν γνωρίζετε, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, εὐθὺς ὡς γεννῶνται εἶναι καταδεδικασμένοι εἰς θάνατον;»

Ὁ Σωκράτης.

8. Οἱ φίλοι τοῦ Σωκράτους, φοροῦντες πένθος ἐνδύματα, συνώδευον αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐν τῇ φυλακῇ ὁ Σωκράτης ἔμεινε 30 ἡμέρας· ἐνῶ δὲ πολλάκις τῷ ἐδόθη εὐκαιρία καὶ πολλοὶ φίλοι τοῦ τὸν παρεκίνοῦν νὰ δραπετεύσῃ, αὐτὸς ἔλεγε· «Πρέπει νὰ ὑπακούωμεν πάντοτε εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος», καὶ ἔμεινεν ἐν τῇ φυλακῇ.

9. Τὴν δὲ τριακοστὴν ἡμέραν ἦλθεν ὑπάλληλός τις τῆς φυλακῆς, ὅστις ἐγονάτισε μετὰ σεβασμοῦ ἐνώπιόν του καὶ τῷ εἶπεν, ὅτι ἐπλησίασεν ἡ τελευταία ὥρα τῆς ζωῆς του. Ἡ σύζυγος τοῦ Σωκράτους Ξανθίππη, ἡ ὅποια ἦτο παρούσα μετὰ τὰ τρία τέκνα τῆς, ὡς ἤκουσε τοὺς φρικαλέους τούτους λόγους, ἐξέβαλε κραυγὰς γοεράς. Ὁ Σωκράτης τότε παρεκάλεσεν ἓνα καλὸν μαθητὴν του, τὸν Κρίτωναν, νὰ συνοδεύσῃ αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς.

10. Ὁ Σωκράτης δὲν ἔπαυσε νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ παρηγορῇ τοὺς μαθητάς του μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ’ ἣν ἔφεραν εἰς αὐτὸν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τὸ κώνειον, τὸ ὅποσον ἀμέσως ἔπιε μετὰ μεγάλην γενναίτητα. Τότε βρηγοὶ καὶ ὄδυρμοὶ κατέλαβον ὅλους τοὺς παρόντας, οἱ ὅποιοι ἀπεχαιρέτιζον διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν διδάσκαλόν των. Τὸ κώνειον ἤρχισε μετ’ ὀλίγον νὰ κόπῃ τὰ ἔντερα τοῦ Σωκράτους, τὸ δὲ σῶμά του ἐπάγωνεν. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἀνοίξας αἴφνης τοὺς

ὄφθαλμούς του καὶ προσηλώσας αὐτοὺς εἰς τὸν καλὸν μαθητὴν τοῦ Κρίτωνα, εἶπεν· «Ἐνθυμῶ, Κρίτων, ὅτι εἰς τὴν τελευταίαν μου ἀσθένειαν ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν (θεὸν τῆς Ἰατρικῆς) ἓνα ἀλέκτορα· ἐπιθυμῶ νὰ ἐκπληρώσῃς τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην». Οὗτοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Σωκράτους καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέπνευσε, τῷ 399 πρὸ Χριστοῦ, εἰς ἡλικίαν 70 ἐτῶν. Ἡ δὲ Ἑλλάς καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐθρήνησαν ἔπειτα τὸν ἀδίκον θάνατον τοῦ Σωκράτους.

11. Οἱ Ἀθηναῖοι, μεταμεληθέντες διὰ τὴν καταδίκην τοῦ μεγίστου τούτου φιλοσόφου, τὸν μὲν Μέλητον κατεδίκασαν εἰς θάνατον, τὸν δὲ Ἄνυτον καὶ Λύκιωνα ἐξώρισαν, πρὸς τιμὴν δὲ τοῦ Σωκράτους ἀνήγειραν ἀνδριάντα χαλκοῦν καὶ διέταξαν πένθος κοινὸν εἰς ἕλλην τὴν πόλιν.

12. Ἀλλὰ μόνον ὁ Σωκράτης ἀπέθανε· τὸ ὄνομά του ἔμεινε καὶ θὰ μένῃ ἀθάνατον εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἐπίσης ὅλαι αἱ μεγάλαι φιλοσοφικαὶ ἀλήθειαι τοῦ Σωκράτους ἔμειναν καὶ θὰ μένωσιν ἀθάνατοι, διότι οἱ καλοὶ μαθηταὶ του ἐκαλλιέργησαν καὶ διέδωκαν αὐτάς.

ΝΕΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΣΙΑΣ

35. Ἡ ἄτιμος συνθήκη τοῦ Ἀνταλκίδου.

Πρὶν ἐμιλήσωμεν περὶ τοῦ Σωκράτους, εἶπομεν ὅτι 13 χιλιάδες Ἑλλήνων εἶχον συνεχστρατεύσει μετὰ τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, βασιλέως τῆς Περσίας. Ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων τούτων εἶχαν ἀποστατήσει ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου καὶ ἐδοήθουν τὸν Κύρον καὶ πολλαὶ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὰς πόλεις ταύτας ἤρχισε νὰ πολεμῇ ὁ Ἀρταξέρξης κατόπιν, διὰ νὰ τὰς ἐκδικηθῇ, ἐπειδὴ ἐδοήθησαν τὸν Κύρον.

Ἀγισίλαος. — Οἱ Σπαρτιάται, καὶ πρὸ πάντων ὁ τότε βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγισίλαος, ἐδοήθησαν τὰς ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου, πέμψαντες προθύμως εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν. Τοιοῦτοτρόπως νέος ἤρχισε πόλεμος μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Ὁ Ἀγισίλαος εἰς πολλὰς μάχας ἐνίκησεν ἐνδόξως τοὺς Πέρσας.

Ἡ ἐν Κορωνείᾳ μάχη τῷ 394 πρὸ Χρ. — Ἐνῶ ὁ Ἀγισίλαος ὠδῆγει τὸν νικηφόρον στρατὸν του κατὰ τοῦ περσικοῦ κράτους, αἶφνης οἱ Ἐφοροὶ τῆς Σπάρτης τὸν προστάττουσι νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέτῳ εἰς τὴν Σπάρτην, διότι πολλαὶ μεγάλαι πόλεις τῆς Ἑλλάδος (Ἀθηναί, Θῆβαι, Ἄργος), δωροδοχηθεῖσαι ὑπὸ τῶν Περσῶν, ὑφιστάθησαν ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σών, συνεμάχησαν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐπολέμουν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐπειδὴ αὕτη ἐτυράννει αὐτάς. Ὁ Ἀγησίλαος ἐπιστρέφων ἀπῆλθε καθ' ὄδον τοὺς συμμαχοὺς περιμένοντας αὐτὸν εἰς μίαν πόλιν τῆς Βοιωτίας, ὀνομαζομένην Κορώνειαν. Ἐν Κορωνεῖα ἔγεινε τότε αἵματηρὰ μάχη, καθ' ἣν ἐνίκησεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ ἦτις ὠνομάσθη ἡ ἐν «Κορωνεῖα μάχη».

Κόνων. — Οἱ Σπαρτιάται κατὰ ξηρὰν ἦσαν νικηταί, ἀλλὰ κατὰ θάλασσαν ὁ ναύαρχος τοῦ ἀθηναϊκοῦ καὶ περικοῦ στόλου Κόνων ἐνίκη τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιάται, ἔχοντες ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν τῶν κατὰ τῶν συμμαχησάντων Ἑλλήνων καὶ κατὰ τῶν Περσῶν, ἐξησθένησαν πολὺ, ὥστε ἠναγκάσθησαν ἐκ τούτου νὰ κάμωσι τῷ 387 μὲ τὸς Πέρσας εἰρήνην, ἣτις ἦτο ἔβροις καὶ προδοσία τῆς Ἑλλάδος.

Διὰ τῆς εἰρήνης ταύτης ἅπασαι αἱ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνικαὶ πόλεις ἀφίνοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, ἀντὶ νὰ ἐλευθερωθῶσι. Σκοπὸς τῆς Σπάρτης ἦτο διὰ τῆς εἰρήνης ταύτης νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐνδυνάμωσιν τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν βασιλείων. Ὁ διαπραγματευθεὶς μὲ τὸς Πέρσας τὴν ἀτιμον ταύτην εἰρήνην ἦτο εἰς ἐκ τῶν πέντε Ἐφόρων τῆς Σπάρτης, ὀνομαζόμενος Ἀνταλκίδας· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ εἰρήνη ἐπονομάζεται Ἀνταλκίδειος εἰρήνη.

Ἴδου ποῦ ἐξέπεσαν, ἔνεκα τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, οἱ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι πρότερον εἶχον καταφρονήσει καὶ κατατροπώσει τοὺς Πέρσας. Τῆς διχονοίας τὰ ἀποτελέσματα εἶναι πάντοτε κακὰ καὶ ὀλέθρια.

36. Πόλεμος Σπαρτιατῶν καὶ Θηβαίων.

1. Πέντε ἔτη εἶχον παρέλθει, ἀφ' ἔτου ἔγεινεν ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδου. Οἱ Λακεδαιμόνιοι καθ' ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἐτυράννουσιν πολὺ τοὺς ὑπηκόους τῶν, οἱ ὅποιοι ἔπαυσαν πλέον τὰς μεταξὺ τῶν ἐμφυλίουσιν ταραχάς.

2. Στρατηγὸς τις τῶν Λακεδαιμονίων ἐπήγγαινε τότε μὲ στρατὸν ἐναντίον μιᾶς πόλεως τῆς Μακεδονίας. Διήλθε δὲ διὰ τῶν Θηβῶν καὶ ἐστάθμευσεν ἐκεῖ. Οἱ Θηβαῖοι ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐτέλουν πανήγυριν. Τότε ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅστις ἐλέγετο Φοιβίδας, εὐρῶν εὐκαιρίαν, καταλαμβάνει αἴφνης τὴν ἀκρόπολιν (φρούριον) τῶν Θηβῶν, τὴν λεγομένην Καδμείαν, (ἐπειδὴ εἶχε κτίσει αὐτὴν ὁ Κάδμος). Οἱ Θηβαῖοι παρεπονέθησαν διὰ τοῦτο, ἀλλὰ ματαίως. ἤρχισαν νὰ ὑποφέρωσιν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῶν 30 τυράννων.

Τότε πολλοὶ Ἀθηναῖοι εἶχον καταφύγει εἰς τὰς Θήβας, τῶρα δὲ πολλοὶ Θηβαῖοι κατέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας.

3. Οἱ Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ τιμωρήσωσι δῆθεν τὸν Φοιβίδαν διὰ τὸ πραξικόπημά του, τὸν ἐστέρησαν τοῦ ἀξιώματός του καὶ τὸν κατέδισαν εἰς πρόστιμον 100 χιλιάδων δραχμῶν, διότι κατέλαβε τὴν Καδμείαν, παραβὰς τὸ δίκαιον τῶν ἔθνων. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐποιοῦν πρὸς τὸ θεαθῆναι, διότι ἐξηκολούθουν ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη νὰ κατέχωσι τὴν Καδμείαν.

4. Ὁ ἐκδιώξας τοὺς 30 τυράννους ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦτο ὁ Θρασύβουλος, ὁ δὲ ἀναλαβὼν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Σπαρτιᾶτας ἐκ τῶν Θηβῶν ἦτο ὁ ἀνδρεῖος Θηβαῖος Πελοπίδας, ὅστις εἶχε καταφύγει εἰς τῆς Ἀθήνας μετὰ πολλῶν ἄλλων Θηβαίων καὶ πράγματι τὸ κατώρθωσε, διότι τρία ἔτη μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Καδμείας ἦλθεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν κρυφίως εἰς Θήβας μὲ ὀλίγους συντρόφους καὶ ἐπανεστάτησε τοὺς Θηβαίους κατὰ τῶν τυράννων τῶν Λακεδαιμονίων, τοὺς ὁποίους ἐξεδιώξεν ἐκ τῶν Θηβῶν, ἐλευθερώσας οὕτω τὴν πατρίδα του.

5. Ἰδοὺ πῶς κατώρθωσεν ὁ Πελοπίδας τὸ μέγα ἔργον νὰ ἐκδιώξῃ ἐκ τῶν Θηβῶν τοὺς Σπαρτιᾶτας. Συνεννοηθεὶς προσηγουμένως μετὰ τινῶν ἐπισήμων Θηβαίων περὶ τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς πατρίδος του, κατήρτισε κρυφίως ἐν Ἀθήναις σῶμα ἐκ 12 μόνον συνωμοτῶν Θηβαίων, καὶ μετ' αὐτῶν ἐσκόπευε νὰ ἐπιτεθῇ κρυφίως κατὰ τῶν ἐν Θήβαις Σπαρτιᾶτῶν. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο εὐκόλον, διότι ἐν Θήβαις ὑπῆρχε φρουρὰ ἐκ τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν Λακεδαιμονίων· ἂν δὲ τὸ σχέδιόν του προὔδιδετο, τότε θὰ κατεστρέφετο καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δώδεκα σύντροφοί του.

6. Καὶ ὅμως οἱ ἀτρόμητοι δώδεκα οὗτοι ἄνδρες ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν Σπαρτιᾶτῶν. Ἐν ὥρᾳ λοιπὸν βαρέος χειμῶνος προσεποιήθησαν, ὅτι μεταβαίνουσιν εἰς κυνήγιον καὶ ἐξῆλθον ἕκαστος ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, φέροντες δίκτυα καὶ βέλη καὶ ἄλλα ἐφόδια καὶ τοὺς κύβας των. Συνηντήθησαν δὲ ἔπειτα πάντες, ὅπως ἐκ τῶν προτέρων εἶχον συνεννοηθῆ εἰς μέρος τι πλησίον τῆς Ἐλευσίνας, καὶ ἐκεῖθεν πορευθέντες τὴν εἰς Θήβας ἄγουσαν ὁδὸν ἔφθασαν ἀπαρατήρητοι εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς Θηβαίου συνωμότου, Χάρωνος ὀνομαζομένου, ἵνα διανυκτερεύσωσιν ἐν αὐτῇ ὡς κυνηγοί. Ἐκεῖ ἠνώθησαν μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλοι συνωμόται, συμποσωθέντες ὅλοι εἰς τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμόν.

7. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χάρωνος ἀπεσταλμένος τις ἄλλου τινὸς συνωμότου Θηβαίου, ὀνομαζομένου Φυλλίδα, καὶ ἔδωκε τὴν εἶδησιν εἰς τὸν Πελοπίδαν, ὅτι οἱ πολέμαρχοι, δηλαδὴ οἱ διωρισμένοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιᾶτῶν νὰ ἄρχωσι τῶν Θηβῶν, εἶχον συμπόσιον

εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φυλλίδα· ὁ Φυλλίδας δὲ οὗτος εἶχε κατορθώσει διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν νὰ διορισθῆ γραμματεὺς τῶν πολεμάρχων· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐσυμποσίαζον οὗτοι εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

8. Ἐνῷ ἐσυμποσίαζον οἱ πολέμαρχοι, ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν ἄνθρωπος φέρων ἐπιστολὴν πρὸς ἓνα τῶν πολεμάρχων Ἀρχίαν ὀνομαζόμενον, διὰ τῆς ὁποίας ἐγνωστοποιεῖτο εἰς αὐτὸν ἡ συνωμοσία. Ἀλλ' ὁ Ἀρχίας ἀδιαφορήσας, οὐδὲ κἀν ἀπεσφράγισε τὴν ἐπιστολήν, ἀλλὰ ῥίψας αὐτὴν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, εἶπεν· «ἐς αὔριον τὰ σπουδαῖα». Ἐκτοτε ἡ φράσις αὕτη ἔμεινε παροιμιώδης καὶ λέγεται ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον.

9. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ συνωμόται μετὰ τοῦ Πελοπίδου ἐνεδύθησαν γυναικεῖα φορέματα, καὶ, κρύψαντες ὑπὸ τοὺς ἐλατίνους κλάδους τὰ ὄπλα αὐτῶν, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φυλλίδα. Ἐκεῖ ἔκρουσαν τὴν θύραν καὶ παρεκάλεσαν τοὺς ὑπηρέτας νὰ ἀνοίξωσιν. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ὑπηρέται ἠνοιξαν, ἠγέρθησαν οἱ πολέμαρχοι διὰ νὰ ὑποδεχθῶσι τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἀντὶ γυναικῶν εὗρον τὸν θάνατον. Οἱ συνωμόται ὄρμησαν κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς κατέσφαξαν πάντας. Τότε οἱ Θηβαῖοι, μαθόντες τὰ γενόμενα, ὄρμησαν κατὰ τῶν ἐν Θήβαις Σπαρτιατῶν, ἡ δὲ φρουρά, κλεισθεῖσα ἐν ἀρχῇ ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἐγκατέλειψε μετ' ὀλίγον αὐτὸ καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Σπάρτην. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Θηβαῖοι ἐξεδικήθησαν καὶ ἐξεδίωξαν ἐκ τῆς χώρας τῶν τοὺς Σπαρτιάτας.

10. Ὁ Πελοπίδας εἶχεν εἰς τὰς Θήβας στενωτάτον φίλον ὀνομαζόμενον Ἐπαμεινώνδαν· οὗτος δὲν ἦτο μὲν πλούσιος, ἀλλ' ἦτο σοφὸς καὶ ἱκανὸς καὶ ἐξοχος ἄνθρωπος. Ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὡς ἔμαθεν ὅτι ὁ φίλος τοῦ Πελοπίδας ἦλθε νὰ ἐλευθερώσῃ τὰς Θήβας, ἔτρεξε καὶ αὐτὸς πρὸς βοήθειάν του μὲ ὄλους τοὺς φίλους του. Οἱ Σπαρτιάται, ἀφοῦ ἔμαθον τὰ συμβάντα ἐν Θήβαις, πολὺ ὀργίσθησαν καὶ διὰ τοῦτο ἀμέσως ἔστειλαν στρατόν, ἵνα τιμωρήσῃ τοὺς Θηβαίους. Τὸν στρατόν, συγκαίμενον ἐξ 11 χιλιάδων πεζῶν καὶ 1600 ἵππέων, ᾠδήγει ὁ εἰς τῶν βασιλέων τῆς, Κλεόμβροτος καλούμενος, διότι ὁ Ἀγησίλαος ἔμεινεν ἐν Σπάρτῃ νὰ κυβερνήσῃ τὴν πολιτείαν ὡς βασιλεὺς. Ἀλλὰ ἀπὸ ἑπτακοσίων περίπου ἐτῶν, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, τώρα πρώτην φοράν νικῶνται οἱ Σπαρτιάται.

11. **Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχῃ τῷ 371.** — Τὰ Λεύκτρα ἦσαν κώμη τῆς Βοιωτίας. Εἰς τὰ Λεύκτρα εἶχεν ἔλθει ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος. Ἐκεῖ συνεχροτήθη μάχῃ τῷ 371 μετὰ τῶν Θηβαίων καὶ Σπαρτιατῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἐπαμεινώνδας μετὰ τοῦ Πελοπίδου κατέστρεψαν τοὺς Σπαρτιάτας. Ὁ Κλεόμβροτος ἐφονεύθη. Αὕτη λέγεται «ἡ ἐν Λεύκτροις μάχῃ».

12. Ἀφοῦ οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν καὶ εἰς ἄλλας μάχας τοὺς Σπαρτιά-

τας, πολλαὶ πόλεις συνεμάχησαν μετ' αὐτῶν κατὰ τῆς Σπάρτης. Τότε (370 πρὸ Χριστοῦ) ὁ Ἐπαμεινώνδας εἰσέβαλε τὸ πρῶτον μετὰ στρατοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἵνα βοηθήσῃ τὴν Ἀρκαδίαν, ἐπαναστατήσασαν κατὰ τῆς Σπάρτης. Ἀφοῦ δὲ ἠλευθέρωσε τὴν Μεσσηνίαν καὶ προὔξενησε καὶ πολλὰ ἄλλα κακὰ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, προχωρήσας μάλιστα μέχρις αὐτῆς τῆς Σπάρτης, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὰς Θήβας.

37. Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη (τῷ 362 π. Χ.). Θάνατος Ἐπαμεινώνδου (362) καὶ Πελοπίδου (363).

1. Ὁ Ἐπαμεινώνδας κατὰ τὸ 362 εἰσέβαλε τετάρτην φορὰν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἦλθεν εἰς τὴν χώραν τῶν Σπαρτιατῶν. Οἱ Σπαρτιάται τότε εἶχον ἔτοιμον τὸν στρατὸν των.

2. Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ἦτο πόλις τις λεγομένη Μαντινεία. Ἐδῶ εἰς τὴν Μαντινείαν συνηντήθησαν τὰ δύο στρατεύματα καὶ συνῆψαν τὴν περίφημον «ἐν Μαντινείᾳ μάχῃ» τῷ 362 π. Χ. Ὁ στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων συνέκειτο ἐξ 20 χιλιάδων πεζῶν καὶ 2 χιλιάδων ἰππέων, ὁ δὲ τῶν Θηβαίων συνέκειτο ἐκ 30 χιλιάδων πεζῶν καὶ 2 χιλιάδων ἰππέων.

3. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐπληγώθη θανασίμως εἰς τὸ στήθος, ἀλλ' ὅμως ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους. Οἱ ἰατροὶ εἶπον, ὅτι θά ἀποθάνῃ, ὅταν ἀποσπασθῇ ὁ σίδηρος ἐκ τῆς πληγῆς του. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἠρώτησεν, ἂν ἐνίκησαν. «Ναί», τῷ εἶπον. Τότε διέταξε νὰ ἀποσπᾶσσι τὸν σίδηρον ἐκ τῆς πληγῆς του καὶ ἀπέθανεν. Ὅτε δὲ ἐξέπνευσεν, εἰς φίλος του κλαίων τῷ λέγει· «Καὶ πῶς; ἀποθνήσκεις ἄτεκνος, Ἐπαμεινώνδα;» — «Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ Ἐπαμεινώνδας· ἀφίνω δύο ἀθανάτους θυγατέρας, τὴν ἐν Λεύκτραις καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ νίκην.» Καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέπνευσεν, ἄγων τὸ 56 ἔτος τῆς ἡλικίας του.

4. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, ἀπέθανε τὸ ἐπόμενον ἔτος 361 εἰς τινα ἐκστρατείαν πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων τὸ 84 ἔτος τῆς ἡλικίας του.

5. Ὁ δὲ φίλος τοῦ Ἐπαμεινώνδου Πελοπίδας εἶχεν ἀποθάνει ἐν ἔτος πρὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, τῷ 363, εἰς τινα πόλεμον, ὃν διεξήγγεν ἐναντίον ἐνὸς πολὺ κακοῦ βασιλέως, τὸν ὅποτον δὲν ἤθελε πλέον ὁ λαὸς του. Οὗτος ὁ βασιλεὺς ἦτο Ἀλέξανδρος ὁ τύραννος τῶν Φερῶν τῆς Θεσσαλίας· ἦτο δὲ τόσο κακός, ὥστε, διὰ νὰ διασκεδάσῃ, διέτασσε νὰ θάπτωσιν ἀνθρώπους ζῶντας εἰς τὴν γῆν ἕως τὸν λαυγόν, καὶ τοὺς ἄφινε ν' ἀποθνήσκωσιν ἐκεῖ, καὶ ἄλλα παρόμοια. Διὰ

τήν κακίαν του κατήντησεν, ὥστε ἡ κατὰ τάλλα ἐνάρετος σύζυγός του Θήβη μὲ τοὺς ἀδελφούς της νὰ φονεύσῃ αὐτόν, ἐνῶ ἐκοιμᾶτο.

6. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ὑπὸ τοῦ Πελοπίδου καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου κατεβλήθη ἡ Σπάρτη καὶ ἀνεδείχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα μόνον αἱ Θήβαι. Ἄλλ' ἡ ζωὴ των ὑπῆρξε βραχεῖα, διότι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τοῦ Πελοπίδου ἔπαυσε τὸ μεγαλεῖον τῶν Θηβῶν καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

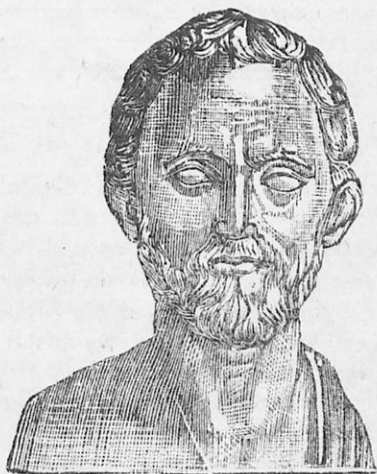
ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

38. Φίλιππος ὁ Μακεδών.

1. Ἐκ τῶν πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος πρῶτον ἤχμασαν αἱ Ἀθηναί, μετὰ τὰς Ἀθήνας ἡ Σπάρτη καὶ μετὰ τὴν Σπάρτην αἱ Θήβαι, αἱ ὁποῖαι τελευταῖαι παρήχμασαν ἐπίσης. Ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος μεταδραίνει τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν Μακεδονίαν.

2. Ἡ Μακεδονία εἶναι χώρα μεγάλη πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἠπείρου. Βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἦτο τότε ὁ Φίλιππος (359—336), ὅστις εἶχεν ἀνατραφῆ ἐν Θήβαις ὑπὸ τὸν Ἐπαμεινώνδαν καὶ Πελοπίδαν. Ὁ Φίλιππος ἀφ' οὗ ἐτακτοποίησε τὸ μέγα καὶ κραταῖον βασιλεῖόν του, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν Ἑλλάδα.

3. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Φίλιππος εὗρε κατάλληλον εὐκαιρίαν, ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατορθώσῃ τοὺς σκοπούς του. Ἦτο δὲ ἡ εὐκαιρία αὕτη ὁ πόλεμος μεταξὺ Θηβαίων καὶ Φωκῶν, ὅστις ὠνομάσθη Ἰερός πόλεμος, διότι ἐγένετο πρὸς προστασίαν τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Θηβαῖοι ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τοῦ Φιλίππου, οὗτος προθύμως ἐδέχθη νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς κατὰ τῶν Φωκῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἤθελον τὸν Φίλιππον νὰ ἀναμιχθῆ διόλου εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ μέγας ῥήτωρ Ἀθηναῖος Δημοσθένης

Δημοσθένης

ἦτο ὁ μέγιστος πολέμιος τοῦ Φιλίππου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Φίλιππος εἶχε τὸ κόμμα του ἐν Ἀθήναις, τοῦ ὁποίου ὁ ἀρχηγὸς ἦτο ὁ δεινὸς ῥήτωρ Αἰσχίνης, ἀξίος ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένους.

4. **Ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη τῷ 338 π. Χ.**—Τὸ ἐν Ἀθήναις κόμμα τοῦ Φιλίππου ἐνήργησε νὰ γείνη καὶ ἄλλος πόλεμος ἐν Ἑλλάδι, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβε μέρος πάλιν ὁ Φίλιππος. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν Θήβαίων, ἐχθροὶ ὄντες μεταξύ των ἕως τότε, συνεμάχησαν ἤδη καὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τὸν Φίλιππον, ἐνίκηθησαν ὁμως εἰς τὴν μάχην, ἣ ὁποία ἐγένεεν ἐν Χαιρωνείᾳ τῆς Βοιωτίας τῷ 338.

5. Ὁ Φίλιππος μετεχειρίσθη πολὺ καλῶς τοὺς νικηθέντας Ἕλληνας, πρὸ πάντων δὲ τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ μέγα δὲ σχέδιον τοῦ Φιλίππου ἦτο νὰ συνενώσῃ ἑλοὺς τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν ἀνηγορεύθη δὲ μάλιστα βραδύτερον ἐν Κορίνθῳ γενικὸς ἀρχιστράτηγος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Περσίας. Ἀλλὰ δυστυχῶς, ἐνῶ ἦτο ἔτοιμος νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ μέγα ἐκεῖνο σχέδιόν του ἐδολοφονήθη ἐν Μακεδονίᾳ τῷ 337 πρὸ Χριστοῦ, βασιλεύσας ἐπὶ 24 ἔτη.

39. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.

1. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου ἐβασίλευσεν ἐν Μακεδονίᾳ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος τῷ 336 πρὸ Χρ., ἄγων τότε τὸ 20 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ Ἀλέξανδρος, 18 ἐτῶν παιδίον, εἶχεν ἀγωνισθῆ ἀνδρείως εἰς τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην τοῦ πατρὸς του. Ἐνῶ δ' ἀκόμη ἔζη ὁ πατήρ του, ἔφεραν εἰς αὐτὸν ἵππον τινα ὠραιότατον, Βουκεφάλαν ἐπονομαζόμενον, τὸν ὁποῖον ὁ Θεσσαλὸς κύριός του, ὀνομαζόμενος Φιλόνικος, ἐπώλει ἀντὶ 80 χιλιάδων δραχμῶν περίπου.

2. Τὸν ὠραῖον ὁμως τοῦτον Βουκεφάλαν δὲν κατώρθωσε νὰ ἱππεύσῃ κανεὶς, εἰμὴ μόνον ὁ μικρὸς τὴν ἡλικίαν Ἀλέξανδρος, ὅστις ἔστρεψε τὸν ἵππον πρὸς τὸν ἥλιον, ἀφοῦ παρετήρησεν ὅτι τὸ ζῶον ἐφοβεῖτο τὴν σκιάν του. Ὅτε δ' οὗτος ἐπέστρεψεν ἐφιππος, ὁ Φίλιππος ἐδάκρυσεν ἀπὸ τὴν χαρὰν του καὶ τὸν ἐφίλησεν εἰς τὸ μέτωπον, εἰπὼν· «Υἱέ μου, ζήτει μεγαλειότερον βασίλειον, διότι ἡ Μακεδονία εἶναι πολὺ μικρὰ διὰ σέ». Καὶ ἠγόρασε τὸν Βουκεφάλαν, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν εἰς ἔλας του τὰς ἐκστρατείας. Τοιοῦτος ἐφάνη παῖς ὁ Ἀλέξανδρος.

3. Ὁ Ἀλέξανδρος διδάσκαλον καὶ παιδαγωγὸν εἶχε τὸν μέγαν φιλόσοφον Ἀριστοτέλη, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς Μακεδὼν (ἐκ τῶν Σταγειρῶν). Ὁ Φίλιππος ἔδωκεν εἰς τὸν υἱὸν του τὴν ζῶήν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξεν αὐτὸν τὸ πῶς πρέπει νὰ ζῇ.

4. Οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα οἱ Θηβαῖοι, ἀφοῦ ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου, ἐπανεστάτησαν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, νομίσαντες ὅτι ἠδύναντο νὰ καταβάλωσι τὸ παιδίον ἐκεῖνο. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲ τότε, ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐτιμώρησεν αὐστηρῶς τοὺς ἐπαναστάτας, καὶ πρὸ πάντων τοὺς Θηβαίους. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Κόρινθον ἀνηγορεύθη ἐκεῖ, ὅπως καὶ ὁ πατὴρ του πρότερον, ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος

5. Τότε ἔζη εἰς τὴν Κόρινθον φιλόσοφος τις ἐκ τῆς Σινώπης, πόλεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, παρὰ τὰς ἀκτᾶς τοῦ Εὐξείνου Πόντου κειμένης. Ὁ φιλόσοφος οὗτος ὠνομάζετο Διογένης, καὶ εἶχεν ὡς κατοικίαν μέγαν πίθον. Ὁ Διογένης κατεφρόνει πάσας τὰς ἀνθρωπίνους ὑλικὰς ἀπολαύσεις. Ὁ Ἀλέξανδρος, ἐκ περιεργίας ἐλθὼν νὰ ἴδῃ τὸν παράδοξον τοῦτον ἄνθρωπον, τὸν ἠρώτησε· «Τί σου χρειάζεται;» — «Νὰ παραμερίσῃς ὀλίγον ἀπὸ τὸν ἥλιον», ἀπεκρίθη ὁ Διογένης ἀτάραχος. Τότε ἐνῶ εἶλοι ἠπόρουσεν διὰ τὴν τολμηρὰν του ταύτην ἀπάντησιν, λέγει ὁ Ἀλέξανδρος· «Ἐὰν δὲν ἦμην Ἀλέξανδρος, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἦμην Διογένης». Τοσοῦτον ἐτίμησεν αὐτόν.

40. Ἐκστρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

1. Ἡ ἐν Γρανικῷ ποταμῷ μάχη τῷ 334. — Ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἐγένετο κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐτακτοποίησε τὸ βασιλείον του, συνήθροισε τὰ στρατεύματά του καὶ ἤρξατο νὰ θέτῃ εἰς ἐνέργειαν τὸ μέγα σχέδιον τοῦ πατρὸς του, δηλαδὴ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Περσίαν.

2. Ἐξεκίνησε λοιπὸν ἐκ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 334 μετὰ 20 χιλιάδων πεζῶν στρατιωτῶν καὶ 4.500 ἵππῶν καὶ διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, περάσας εἰς τὴν παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ Πέρσαι εἶχον μάθει τὰ σχέδια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ διὰ τοῦτο συνήθροισαν καὶ αὐτοὶ 100 χιλιάδας στρατοῦ καὶ ἦλθον εἰς

ἀπάντησίν του. Μόλις δ' ἐπέρασεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀσίαν, συνηγνῆθη μὲ τοὺς Πέρσας εἰς ποταμόν τινα, ἔστις ἐλέγετο Γρανικόσ. Ἐδῶ περιέμενον αὐτὸν οἱ Πέρσαι.

3. Εἰς τὸν Γρανικὸν ἔγεινεν ἡ πρώτη φοβερὰ μάχη τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τῶν Περσῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐνίκησεν. Ἄλλ' ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονευθῆ ὑπὸ τινος ἔχθρου, τοῦ ὁποίου εἶχε φανεύσει τὸν ἀδελφόν, ἂν ὁ στρατηγός του Κλείτος δὲν ἀπέκοπτεν ἐκ τῶν ὄπισθεν τὴν χεῖρα τούτου. Οὕτως ἐσώθη ὁ Ἀλέξανδρος.

4. Κατόπιν ὁ Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσεν πολλὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Προὐχώρησε δὲ μακρὰν εἰς ἄλλο ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο Κιλικία.

41. Ἀσθένεια τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

1. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶπομεν, ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν Κιλικίαν. Ἐκεῖ ῥέει ποταμός, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα εἶναι κατάψυχρα καὶ διαυγῆ ὡς κρύσταλλα. Ὁ ποταμὸς οὗτος λέγεται Κύδνος. Ὁ Ἀλέξανδρος, ἰδρωμένος καὶ κεκοπιακῶς, πίπτει νὰ λουσθῆ ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ἐκεῖνου. Ἄλλ' ἐκεῖ κρυώσας ἀσθενεῖ ἐπικινδύνως. Πάντες οἱ ἰατροὶ ἀπηλπίσθησαν πλὴν ἑνός.

2. Εἰς ἰατρὸς φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου, Φίλιππος καλούμενος, ἀνέλαβε τὴν θεραπείαν του. Ἀλλὰ στρατηγός τις, πολὺ φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου, καλούμενος Παρμενίων, ἔγραψεν ἐπιστολὴν καὶ ἔλεγεν εἰς αὐτὸν νὰ μὴ ἐμπιστεύηται εἰς τὸν ἰατρὸν Φίλιππον, διότι ἔχει δωροδοκηθῆ ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἵνα τὸν δηλητηριάσῃ. Καὶ πράγματι ὁ τότε βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος ὁ Κοδομανὸς εἶχε προκηρύξει ὅτι θὰ δώσῃ χίλια τάλαντα καὶ τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε φονεύσει τὸν Ἀλέξανδρον. Ἄλλ' ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐδείκνυε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Φίλιππον καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἔπιπε τὸ φάρμακον. Τόσον καλῶς ἐγνώριζε νὰ διακρίνῃ τοὺς φίλους του, τόσῃ δὲ ἐμπιστοσύνην εἶχεν εἰς αὐτούς, καὶ τόσῃ γενναϊότητα ἐδείκνυε! Τιοιουτοτρόπως μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἴαθη ἐντελῶς.

42. Ἡ ἐν Ἰσσοῦ μάχη (τῷ 333 π. Χρ.)

1. Αἰχμαλωσία τῆς οἰκογενείας τοῦ Δαρείου. — Ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἐθεραπεύθη εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, ἔπου ἦτο ἀρρωστος, μετέβη εἰς ἄλλην τινὰ πόλιν τῆς Κιλικίας, ἣ ὁποία ἐλέγετο Ἰσσοί. Ἐκεῖ εἶχεν ἔλθει ὁ Δαρεῖος μετ' ἡμισυ ἑκατομμύριον στρα-

τοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως κατενίκησε τούτον τῷ 333 π. Χρ. Αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα μάχη κατὰ τῶν Περσῶν.

2. Εἰς τὴν Ἴσσον συνέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος πολλοὺς αἰχμαλώτους, μεταξὺ δ' αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαρείου, ἦτοι ἡ σύζυγός του, ἡ μήτηρ του καὶ τὰ τέκνα του. Τὴν οἰκογένειάν του ἀπερισκέπτως εἶχε παραλάβει ὁ Δαρεῖος μαζί του, ὡς νὰ μετέβαιεν εἰς περίπατον! Ὁ Δαρεῖος δ' αὐτὸς κατώρθωσε τότε νὰ σωθῇ. Τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ὅμως οἰκογένειάν του πολὺ περιεποιεῖτο καὶ ἐπαρηγόρει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Τοῦτο μεγάλως τιμᾷ αὐτόν.

43. Ἡ ἐν Ἀρβήλοις μάχη (τῷ 331 π. Χ.)

Ἡ δολοφονία τοῦ Δαρείου.

1. Ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, συνηγήθη μετὰ τὸν Δαρεῖον εἰς μεγάλην τινὰ πεδιάδα, πλησίον πόλεως τινος τῆς Ἀσσυρίας, ἣ ὀνομαζέτο Ἀρβηλα. Ὁ στρατὸς τοῦ Δαρείου λέγεται ὅτι ἦτο ἐν ἑκατομμύριον. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος πάλιν ἐνίκησε τὸν Δαρεῖον εἰς τὰ Ἀρβηλα, φονεύσας, ὡς λέγεται, τριακοσίας χιλιάδας Περσῶν, τοὺς δὲ πλείστους συλλαβὼν ζῶντας.

2. Μετὰ τὴν ἐν Ἀρβήλοις φοβεράν μάχην ὁ Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσεν τὰς πρωτεύουσας πόλεις τοῦ Περσικοῦ κράτους Βαβυλῶνα, Σοῦσα, Περσέπολιν, Πασαργάδας καὶ τέλος τὰ Ἐκβάτανα. Ἐν ᾧ δὲ κατεδίωκε τὸν Δαρεῖον καὶ τὰ στρατεύματά του, μαυθάνει αἴφνης, ὅτι οὗτος ἐφονεύθη, καὶ ἰδοὺ πῶς. Σατράπης τις τοῦ Δαρείου, καλούμενος Βῆσσος, ἔκαμε κατ' αὐτοῦ συνωμοσίαν καὶ τὸν ἐδολοφόνησεν ἀνάνδρως, τῷ 330 π. Χ., ἐλπίζων νὰ γείνη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Περσίας.

3. Ὅτε δ' ἐξέπνεεν ὁ Δαρεῖος, τὸν κατέφθασαν τὰ μακεδονικὰ στρατεύματα. Τότε εἶπεν εἰς ἕνα Μακεδόνα «Ἐκφράσατε εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὴν ἐδγενῆ διαγωγὴν, τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου. Εὐχομαι νὰ γείνη κύριος ὅλου τοῦ κόσμου. Τὸν παρακαλῶ δὲ νὰ τιμωρήσῃ ἐκεῖνον, ὅστις με ἐδολοφόνησεν». Οὗτοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Δαρείου.

4. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, μαθὼν τὴν κακοῦργον πράξιν τοῦ Βήσσου, ἐφρόντισε καὶ συνέλαβεν αὐτόν, τὸν παρέδωκε δὲ ζῶντα εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ τοῦ Δαρείου, ὅστις ἐλύγισε τέσσαρα δένδρα καὶ ἔδесεν εἰς καθὲν ἐξ αὐτῶν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τοῦ Βήσσου. Κατόπιν ἀφήκεν ἐλεύθερα τὰ δένδρα, καὶ διεμέλισαν τὸν Βῆσσον. Τοιοῦτοτρόπως ἐτιμωρήθη ὁ δολοφόνος οὗτος.

44. Ὁ θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

1. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅσον μέγας καὶ ἀνῆτο, ὑπέπιπτε πολ-
λάκις εἰς ἀτόπους πράξεις. Ὁ φίλος του Φιλώτας, υἱὸς τοῦ στρα-
τηγοῦ του Παρμενίωνος ἐφρονεῦθη ἐν γνώσει του διὰ λιθοβολίας τῆ
330. Κατὰ προσταγὴν δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐδολοφονήθη κατόπιν
καὶ αὐτὸς ὁ Παρμενίων τῆ 329. Εἰς κατάστασιν δὲ μέθης εὕρισκό-
μενος ἡμέραν τινὰ ἐφρόνουσε μὲ τὴν ἰδίαν του χεῖρα τὸν φίλον του
Κλείτον τῆ 328, ὅστις, ὡς γνωρίζομεν, τὸν εἶχε σώσει εἰς τὸν Γρα-
νικὸν ποταμὸν. Σφοδρὰ ἐλυπήθη διὰ τοῦτο κατόπιν, ἀλλ' ἦτο ἀργά.
Ὅλα αὐτὰ εἶναι κηλίδες εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον.

2. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἔγεινε κύριος ὅλης τῆς Περσίας, προεχώ-
ρησεν εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἐκεῖ συνήντησε βασιλέα τινά, Πῶρον ὀνομα-
ζόμενον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπολέμησε καὶ τὸν ἠχμαλώτισεν. Ὁ Ἀλέ-
ξανδρος δὲ τότε τὸν ἠρώτησε πῶς ἤθελε νὰ τὸν μεταχειρισθῆ
«βασιλικῶς», ἀπεκρίθη μετὰ θάρρους ὁ Πῶρος. Ὁ Ἀλέξανδρος
τότε ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν ἀπείρακτον τὸ βασίλειόν του καὶ τὸν ἔκαμε
φίλον του. Ἐκεῖ ἀπέθανε καὶ ὁ Βουκεφάλας, πρὸς μνήμην τοῦ ὁποῖου
ὁ Ἀλέξανδρος ἔκτισε πόλιν, τὴν ὁποῖαν ὠνόμασε Βουκεφάλειαν.

3. Προὐχώρησε κατόπιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Ἰνδιῶν, ἔπου
ἔκτισε πολλὰς πόλεις. Ἦθελε δὲ νὰ προχωρήσῃ ἀκόμη περισσότε-
ρον, ἀλλὰ τὰ στρατεύματά του ἠρηγήθησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι
πλέον. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ ἐγείρωσι δώδεκα λιθίνους
βωμοὺς εἰς σημεῖον τῶν μερῶν, ἔπου ἔφθασε, καὶ ἐπέστρεψεν
ὀπίσω εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐν θριάμβῳ.

4. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐσκόπευε νὰ διαδώσῃ τὰ γράμματα καὶ τὸν
πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅλον τὸ ἀπέραντον βασίλειόν του, τὸ
ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ μέγιστον βασίλειον τοῦ κόσμου. Διὰ τοῦτο ἔκτιξε
πολλὰς πόλεις, ἐσέβητο τὰ ἔθιμα καὶ τὴν θρησκείαν τῶν λαῶν, τοὺς
ὁποῖους ὑπέτασσε, καὶ ἐφρόντιζε νὰ συνδέῃ διὰ γάμων τοὺς Ἑλλη-
νας μὲ τοὺς Πέρσας. Δώσας μάλιστα ὁ ἴδιος τὸ παράδειγμα. Ἀλλὰ
δυστυχῶς τὰ μεγάλα ταῦτα σχέδιά του ἐναυάγησαν, διότι δὲν
ἐπρόφθασε νὰ τὰ ἐκτελέσῃ πάντα.

5. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Βαβυλῶνι προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρε-
τοῦ, ἕνεκα τῶν πολλῶν κόπων καὶ ἀσχολιῶν, καὶ ἀπέθανεν εἰς
ἀκμάζουσαν ἡλικίαν κατὰ τὸ ἔτος 323 π. Χ., μόλις ζήσας ἔτη 33
καὶ βασιλεύσας ἔτη 13. Ἐρωτηθεὶς δὲ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου
τοῦ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς ποῖον ἄφινε τὸ βασίλειόν του—«εἰς τὸν
κράτιστον»—ἀπεκρίθη, καὶ ἔδωκε τὸν δακτύλιόν του εἰς τὸν στρα-
τηγὸν Περδίκαν.

6. Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐψυχορράγει ἐν Κορίνθῳ, κατὰ περιεργὸν σύμπτωσιν, καὶ ὁ ἰδιότροπος ἐκεῖνος φιλόσοφος Διογένης.

7. Μετὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου συναπέθανον καὶ τὰ μεγάλα σχέδιά του καὶ τὸ ἀπέραντον βασιλείῳ του, διότι οἱ διάδοχοί του δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ συνεχίσωσι τὸ ἔργον του.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

* 45. Οἱ Ἑλληνας. — Φωκίων. — Δημοσθένης. Διαμελισμὸς τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους.

1. **Φωκίων.** — Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅτε ἀνεχώρει ἐκ τῆς Μακεδονίας διὰ τὴν Ἀσίαν, ἀφήκεν εἰς τὸν θρόνον ἀντιπρόσωπόν του τὸν Ἀντίπατρον. Οἱ Ἑλληνας, ἀφοῦ ἔμαθον τὸν ἐν Βαβυλῶνι θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπανεστάτησαν οἱ περισσότεροι, μὴ θέλοντες νὰ ἔχωσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των τοὺς βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας.

2. Ἀλλ' ὁ Ἀντίπατρος, ἐλθὼν μὲ στρατὸν ἐκ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνίκηθη, ἔπειτα ὁμως ἐνίκησε τοὺς Ἑλληνας ἐν Κραννῶνι τῆς Θεσσαλίας (τῇ 322), καὶ οὕτως ἡσύχασαν τὰ πράγματα. Διῶρισε δὲ κυβερνήτην τῶν Ἀθηνῶν τὸν χορηστὸν Ἀθηναῖον Φωκίωνα. Ὁ Φωκίων ἦτο ἄνθρωπος τιμιώτατος· οὗτος, ἂν καὶ εὔρε πολλὰκις εὐκαιρίαν νὰ γείνη πλούσιος, ἔμεινε ὁμως πτωχὸς διὰ βίου, ὡς ὁ Ἀριστείδης. Καὶ ὁμως, ἂν καὶ ἦτο τοιοῦτος, οἱ ἀγνώμονες καὶ ἐξηχρεωμένοι τότε Ἀθηναῖοι τὸν κατεδίκασαν νὰ πῆ μετὰ τῶν φίλων του τὸ κώνειον (δηλητήριον), τῇ 317 πρὸ Χριστοῦ, καὶ οὕτω νὰ ἀποθάνῃ ἄγων τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του.

3. **Δημοσθένης.** — Ὁ Ἀντίπατρος, ἀφοῦ ἐνίκησεν, ὡς εἶπομεν, τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐζήτησε νὰ τῇ παραδώσωσι τὸν πρωταίτιον τοῦ πολέμου τούτου Δημοσθένη, τὸν μέγιστον ῥήτορα καὶ ἀδιάλλακτον ἐχθρὸν τοῦ Φιλίππου. Ὁ Δημοσθένης, ἵνα μὴ πέσῃ ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, ἔφυγεν εἰς τὴν νῆσον Καλαύρειαν (Πόρον), ὅπου ἔπιε μόνος δηλητήριον καὶ ἀπέθανε τῇ 322, δηλαδὴ 5 ἔτη πρὶν ἀποθάνῃ ὁ Φωκίων. Αὐτὰ συνέβησαν ἐν Ἑλλάδι, εὐθύς ὡς ἦλθεν ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

* Αἱ ἐφεξῆς §§ 45, 46, 47 καὶ 48 δεόν νὰ παραλειφθῶσι, κατὰ γνώμην τῶν κ. Κριτῶν (τοῦ 1904).

4. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀμέσως ἤρχισαν νὰ φιλονεικῶσιν ἀναμεταξύ των καὶ νὰ διαμοιράζωνται τὸ βασίλειόν του. Καὶ ἔπου ἂν εἰσέλθῃ ἡ διχόνοια καὶ ἡ φιλονεικία, πάντοτε τὰ ἀποτελέσματα εἶναι δυσάρεστα καὶ βλαβερὰ.

5. Τὸ μέγα βασίλειον τοῦ Ἀλεξάνδρου κατεκερματίσθη, οἱ δὲ διάφοροι διάδοχοί του εἶχον πάντοτε σχεδὸν πολέμους μεταξύ των, ποῖος νὰ καταβάλῃ τὸν ἄλλον. Ἐπὶ τέλους μετ' ἄλλα ἔτη τὸ Κράτος διεμοιράσθη εἰς τρία μεγάλα βασίλεια, τὸ βασίλειον τῆς Ἀσίας, τὸ βασίλειον τῆς Αἰγύπτου καὶ τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας. Εἰς τὴν Αἰγυπτὸν ἐβασίλευε καλὸς τις βασιλεὺς, Πτολεμαῖος ὀνομαζόμενος, ὁ ὁποῖος πολὺ ἐπροστάτευσε τὰ ἑλλην. γράμματα. Μετ' αὐτὸν ἐβασίλευσαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, Πτολεμαῖοι κληθέντες καὶ αὐτοί.

46. Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπειροῦ.

Αἱ ὁμοσπονδίαί. — Ἄρατος. — Φιλοποιήμν.

1. Τὸ Μακεδονικὸν Κράτος μετὰ τόσους ἐμφυλίους σπαραγμοὺς καὶ τόσας διαιρέσεις πολὺ ἐξησθένησεν, ἕως οὗ ὑπέταξεν αὐτὸ βασιλεὺς τις τῆς Ἠπειροῦ, Πύρρος καλούμενος, ἄνθρωπος ἱκανώτατος. Ὁ Πύρρος οὗτος κατήλθεν εἰς τὴν Σπάρτην μετὰ στρατὸν, κατόπιν δὲ μετέβη εἰς τὸ Ἄργος, ἔπου ἐφονεύθη ὑπὸ Ἀργείας γυναικός, ἡ ὁποία ἔρριψε κατὰ τῆς κεφαλῆς του κεραμίδιον, ἐπειδὴ ὤρμησε νὰ φονεύσῃ τὸν υἱὸν τῆς.

2. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς μὲν τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα αἱ πόλεις τῆς Αἰτωλίας ἠνώθησαν καὶ ἐσχημάτισαν τὴν καλουμένην Αἰτωλικὴν ὁμοσπονδίαν. Εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον αἱ πόλεις τῆς Ἀχαΐας ἐσχημάτισαν τὴν καλουμένην Ἀχαϊκὴν ὁμοσπονδίαν. Σκοπὸς τῶν ὁμοσπονδιῶν τούτων ἦτο νὰ συνέρχωνται κατ' ἔτος εἰς μίαν πόλιν οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 30 ἐτῶν πολῖται καὶ ἐκεῖ νὰ συσκέπτονται καὶ ἀποφασίζωσι περὶ τῶν σπουδαιωτέρων ὑποθέσεων· ἐξέλεγον δὲ καὶ ἓνα γενικὸν πρόεδρον, ὅστις ἐκαλεῖτο στρατηγός. Ἄλλ' αἱ δύο αὗται ὁμοσπονδίαί, ἀντὶ νὰ ἔχωσι φιλίαν μεταξύ των, εἶχον διχόνοϊαν. Οἱ Αἰτωλοὶ, ἔχοντες καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ τότε βασιλέως τῆς Σπάρτης Κλεομένους ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ πολεμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτοὺς κατὰ κράτος.

3. Τότε ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν, ὅστις ἐλέγετο Ἄρατος, ἐξήγησε τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου· οὗτος δ' ἐλθὼν μετὰ στρατὸν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνίκησε τῷ 222 εἰς τινὰ

πόλιν (Σελλασίαν) τῆς Λακωνικῆς τοὺς Σπαρτιάτας μετὸν Κλεομένην των, ὅστις ἐκ τούτου ἐφυγεν εἰς Αἴγυπτον, ἔπου καὶ ἐφρονεῖσθαι.

4. Μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων ὠργίσθη κατὰ το καλοῦ Ἀράτου καὶ τὸν ἐδηλητηρίασε, τῷ 213 π. Χ. Μετὰ τὸν Ἀρατον στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς ἑμοσπονδίας ἀξίος μνείας εἶναι ὁ Φιλοποίμην, ὅστις ἐγεννήθη εἰς τὴν Μεγαλόπολιν τῆς Ἀρκαδίας· ὀνομάζεται δὲ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οὐδεὶς πλέον μέγας ἀνὴρ ἀνεφάνη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

5. Ὁ Φιλοποίμην, γέρων ὢν, μετέβη εἰς τὴν Μεσσηνίαν μετὰ στρατόν, ἵνα καθησυχάσῃ τοὺς Μεσσηνίους, οἱ ὅποιοι ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς Ἀχαϊκῆς ἑμοσπονδίας, ἀλλ' ἐκεῖ συνελήφθη αἰχμάλωτος εἰς τινα συμπλοκὴν καὶ ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων. Τότε στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς ἑμοσπονδίας ἔγεινεν ὁ Λυκόρτας, ὅστις ἐτιμώρησεν αὐστηρῶς τοὺς Μεσσηνίους, τὰ δὲ λείψανα τοῦ Φιλοποίμενος ἔφερε μετὰ μεγάλην πομπὴν εἰς τὴν πατρίδα του Μεγαλόπολιν.

47. Οἱ Ρωμαῖοι.

1. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤκμαζεν ἕτερον μέγα Κράτος, τὸ ὅποιον εἶχε πρωτεύουσάν του τὴν Ρώμην τῆς Ἰταλίας· ἐλέγετο δὲ *Ῥωμαϊκὸν κράτος*.

2. Οἱ Ρωμαῖοι εὖρον ἀφορμὴν τινα καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπέταξαν τὰς περισσοτέρας Ἑλληνικὰς πόλεις, αἱ ὅποιοι ἦσαν ἐν Ἰταλίᾳ· κατόπιν δὲ εἰσῆλθον βαθμηδὸν καὶ εἰς αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος τὰς πόλεις.

3. Οἱ Ρωμαῖοι προσεποιούντο, ὅτι ἄφιναν ἐλευθέρως τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἢ δῆθεν ἐλευθερία αὕτη ἦτο ψευδὴς ἐλευθερία. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἐπανεστάτησαν μετ' ὀλίγον κατὰ τῶν Ρωμαίων.

4. Τότε ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ στρατόν ὁ στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων Μόμμιος, ἐνίκησε τοὺς Ἕλληνας ἐν Κορίνθῳ, τῷ 146 π. Χ. καὶ κατέστησεν ὅλην τὴν Ἑλλάδα Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχαΐα. Ὁ Μόμμιος ἐπυρπόλησε τὴν τότε πλουσιωτάτην Κόρινθον. Οὕτω δὲ ἡ Ἑλλάς ὑπεδουλώθη ἐντελῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

48. Ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους.

1. Ἡ Ἑλλάς εἶδομεν ὅτι ἔγεινε Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία. Καὶ τώρα ἔτι πολλοὶ ἠγάπων τὴν Ἑλλάδα διὰ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας τῆς. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ἐπανεστάτησαν καὶ κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' εὐκόλως πάλιν κατεβλήθησαν ὑπ' αὐτῶν.

2. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τῆς δουλείας τῆς Ἑλλάδος ἐγεν-
νήθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἣ
ἐποία τότε ἦτο διαδεδομένη εἰς ἕλον τὸν κόσμον, ἐχρησίμεισε
σπουδαίως πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

3. Πολλοὶ αὐτοκράτορες τῆς Ῥώμης κατεδίωξαν τὴν χριστιανικὴν
θρησκείαν. Ἄλλ' ὁ μέγας Κωνσταντῖνος μεγάλως ἐπροστάτευσεν τὸν
Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία μας
τιμᾶ αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα του Ἑλένην ὡς ἴσους μετὰ τοὺς ἀποστό-
λους. Τὴν μνήμην των δ' ἐορτάζομεν τῇ 21ῃ Μαΐου ἐκάστου ἔτους.

4. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐγένετο αὐτοκράτωρ τῷ 313 μετὰ
Χριστόν. Τῷ 330 δ' ἔκαμε πρωτεύουσαν τῆς Αὐτοκρατορίας του
τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀντὶ τῆς Ῥώμης. Τῷ 325 συνεκροτήθη ὑπὸ
τὴν προεδρείαν αὐτοῦ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐκ
318 θεοφόρων πατέρων, ἣ ἐποία συνέταξε τὸ Σύμβολον τῆς πί-
στεως μέχρι τοῦ «οὐκ ἔσται τέλος».

5. Μετὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον, βασιλεύσαντα τριάκοντα καὶ
ἐν ἔτη ἐβασίλευσαν καὶ ἄλλοι τινὲς καλοὶ αὐτοκράτορες, οἱ ὅποιοι
ἐπροστάτευσαν τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν, ἀλλὰ καὶ
ἄλλοι, οἱ ὅποιοι κατεδίωξαν αὐτόν, ὡς Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.

6. Ἡ Ῥώμη, ἀπὸ ἤκμασε πολλὰ ἔτη, κατέπεσεν ἐπὶ τέλους.
Πολλὰ δὲ μετ' αὐτὴν ἔτη καὶ αὐτὴ ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκυριεύθη ὑπὸ
τῶν Φράγκων, οἱ ὅποιοι ἔμως ἐπ' ὀλίγον καιρὸν ἔμειναν κύριοι αὐτῆς.

7. Τότε νέοι φοβεροὶ ἐχθροὶ ἀνεφάνησαν ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς
Ἀσίας, οἱ ὅποιοι ὑπέταξαν πολλὰς ἑλληνικὰς χώρας. Οὗτοι ἦσαν οἱ
Τούρκοι. Οἱ Τούρκοι ἐπολιόρκησαν καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν
κατὰ τε ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν μετὰ πολὺν στρατὸν καὶ πλοῖα ὑπὸ
Μωάμεθ τὸν Β' καὶ ἐκυριεύσαν αὐτὴν τῇ 29 Μαΐου τοῦ 1453 μετὰ
Χριστόν ἡμέρᾳ Τρίτῃ καὶ τὴν ἔχουσιν ἀκόμη δυστυχῶς πρωτεύου-
σάν των.

8. Ἡ Ἑλλὰς μετὰ πολυετῆ δουλείαν, ἐπαναστατήσασα τῷ 1821
κατὰ τῶν Τούρκων, ἠλευθερώθη, ἀλλ' ὄχι ὀλόκληρος. Τῷ 1864
προσεταιήθησαν εἰς αὐτὴν αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, τῷ δὲ 1881 ἡ Θεσσαλία
καὶ μέρος τῆς Ἠπείρου. Καὶ τῷ 1813 προσεταιήθη μέγα μέρος τῆς
Μακεδονίας, ἡ Ἠπειρος, καὶ αἱ νῆσοι Κρήτη, Λέσθος, Χίος,
Ψαρά, Θάσος, Λήμνος καὶ ἄλλαι. Βασιλεὺς δὲ τῶν Ἑλλήνων εἶναι
ὁ ἐνδοξος στρατηλάτης **Κωνσταντῖνος Β'.**

Τ Ε Λ Ο Σ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Θ. Ν. Ἀποστολόπουλον.

(Περὶληφτις). Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ' κλπ., τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα κλπ., τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ κλπ., καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμόν ὑποβληθεῖσαν **ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ** ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ **ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ** κλπ. ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτ. σχολείων δημοσίων, δημοσυντηρηθῶν καὶ ἰδιωτικῶν κλπ. κλπ.

Σ. Μ. Παρίσης

Ὁ Ὑπουργὸς
Σ Π. Σ Τ Α Η Σ

 Ἡ ἀρχικὴ πώλησις ἐν τοῖς **Καταστήμασιν «Αἰγῆς Ἀθηνῶν»** Ἀποστολοπούλου (ἐν Ἀθήναις, Πλατεία Ἀγίων Θεοδώρων). Πωλεῖται εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν καὶ παρ' ἅπασιν τοῖς Ἀντιπροσώποις τῶν **Καταστημάτων** ἡμῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ τῷ Ἐξωτερικῷ.

Τιμᾶται λεπτῶν 60.

